

הלכות שבת פרק כ"א (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום שיעור – רמב"ם הלכות שבת, פרק כ"א (שבותים) / איסורי דרבנן

הקדמה לפרק – חלוקת הרמב"ם בין דאורייתא ודרבנן

הרמב"ם עסק בפרקים הקודמים (בערך פרק ז' עד י"ט) באיסורי דאורייתא – ל"ט מלאכות, חיוב חטאת, סקילה, פטור אבל אסור. **כעת הוא מתחיל באיסורי דרבנן – השבותים.**

חידושים:

הרמב"ם חילק בהלכות שבת את הדאורייתא מהדרבנן – דבר שאף ספר אחר (לא המשנה, לא הגמרא, לא השולחן ערוך) לא עשה בהלכות שבת. הרמב"ם עשה פרקים נפרדים במיוחד לרשימת שבותים. זה עקבי עם שיטת הרמב"ם הכללית בהלכות אחרות, אבל בהלכות שבת זה חידוש כי אף אחד לא עשה זאת.

הלכה א – מקור "שבות"

הרמב"ם אומר: "נאמר בתורה תשבות – אפילו דברים שאינן מלאכה חייב לשבות בהם. דברים הרבה הן שאסרו חכמים משום שבות."

פשט:

מלבד ל"ט מלאכות, נאמר בתורה "תשבות" – צריך לשבות אפילו מדברים שאינם מלאכה. חכמים אסרו דברים רבים "משום שבות".

חידושים:

1. מקור המילה "שבות": המילה "שבות" באה מלשון התורה "תשבות". "משום שבות" הוא קיצור של "משום תשבות". חכמים נסמכו על הפסוק "תשבות" כאסמכתא (לפי המגיד משנה זו אסמכתא, לא דרשה דאורייתא).

2. שתי קטגוריות של שבותים: הרמב"ם מחלק:

- (א) דומה למלאכות – דברים הנראים דומים למלאכה, אף אם אינם מביאים למלאכה.

- (ב) גזירה שמא יבוא מהם לידי איסור סקילה – דברים שיכולים להביא לעשיית מלאכה דאורייתא.

3. החילוק בין "דומה למלאכות" ל"שמא יבוא": "דומה למלאכות" פירושו שאחרים לא יכשלו כשזה נראה כמלאכה; "שמא יבוא" פירושו האדם עצמו יכשל.

4. הרמב"ם נגד הרמב"ן: הרמב"ן (פרשת אמור) שואל קושיה ידועה: אחרי כל ל"ט מלאכות אדם יכול עדיין להתייגע, לסחוב ארגזים, לעבוד – איך זה "תשבות"? הרמב"ן לומד ש"תשבות"/"שבת שבתון" פירושו שמלבד מלאכות יש חיוב דאורייתא לשבות אפילו מדברים שאינם מלאכה.

אבל הרמב"ם לא מתכוון כך כאן. שבות הרמב"ם כאן הוא בכירור דרבנן עם טעמים ספציפיים (דומה למלאכה או שמא יבוא), לא חיוב כללי של שבייתה. ענין השבייתה של הרמב"ם בכלל בא רק בפרק כ"ד, ושם זה בא מ"למען ינוח" – זו קטגוריה נפרדת (דיני טורח), לא אותו דבר כמו שבות.

אצל הרמב"ן לא היה צורך לומר "דומה למלאכות" או "גזירה שמא יבוא" – פשוט כי צריך לשבות. אבל הרמב"ם לא אומר כך.

5. התירוץ הראשון של המגיד משנה מתאים לשיטת הרמב"ן, אבל לא מתחבר ללשון הרמב"ם כאן.

כללי יסוד בגזירות דרבנן:

כל ה"שמא יבוא לידי" אינם חששות רחוקים, אלא דברים שחכמים ראו שבשגרה היומיומית, הצעד הבא אחרי הפעולה המותרת הוא מלאכה דאורייתא. זה "slippery slope" שהוא קרוב מאוד – זה מאותה קטגוריית מלאכה. הכלל: אל תעשה צעד אחד לפני המלאכה.

גזירות הקשורות לחורש – משוה גומות

הרמב"ם אומר: "כל המשוה גומות הרי זה חייב משום חורש" – זו תולדה של חורש (נאמר במפורש בפרק ט').

(א) אסור ליפנות בשדה הנירה

"אסור ליפנות בשדה הנירה בשבת שמא ישוה גומות."

פשט: אסור להיפנות בשדה שכבר התחילו לעבדו, כי יגיע להשוות גומות (כשלוקח עפר לכסות).

חידושים: זהו איסור שמא יבוא – הצעד הבא אחרי הפעולה המותרת הוא מלאכה דאורייתא.

(ב) המפנה אוצר בשבת

"המפנה אוצר בשבת... אפילו לצורך דבר מצוה כגון שיכניס בו אורחים או יקבע בו מדרש – לא יגמור כל האוצר שמא יבוא להשוות גומות."

פשט: אסור לרוקן חדר עד הרצפה, כי כשיגיע לקרקע החשופה, יגיע להשוות גומות. אפילו להכנסת אורחים או בית מדרש – לא יסיים עד הסוף.

(ג) טיט שעל גבי רגלו

פשט: אסור לנגב טיט מרגלו בקרקע – שמא ישוה גומות. אבל מותר לנגב בכותל או בקורה.

(ד) לא ירוק בקרקע וישוף ברגלו

"אסור לרוק על הקרקע ולשפשף ברגלו, שמא ישוה גומות. אבל מותר לדרוס על רוק שעל גבי קרקע והולך לפי תומו."

פשט: אסור לירוק על הקרקע ואחר כך לשפשף ברגלו – שמא ישוה גומות. אבל מותר לדרוך על הרוק דרך אגב, כי אז אינו מחליק בכוונה את הקרקע.

חידושים: החילוק הוא בין שפשוף בכוונה (שאסור) לבין דריכה דרך אגב (שמותרת), כי בדרך אגב אינו מחליק בכוונה את הקרקע.

(ה) נשים המשחקות באגוזים ובשקדים

"נשים המשחקות באגוזים ובשקדים וכיוצא בהן, אסור לשחק בהן בשבת, שמא יבוא להשוות גומות."

פשט: נשים המשחקות באגוזים ושקדים – אסור בשבת כי צריך לישר את הקרקע כדי לשחק כראוי.

חידושים: נשאלת השאלה מדוע הרמב"ם אומר דווקא "נשים" – גברים לא היו משחקים בדברים כאלה. המנגנון: כששחקים באגוזים על הקרקע, צריך

פשט: חצר שהוצפה מגשם – מותר להביא קש ולפזרו, אבל רק בשינוי (עם קצה הסל), לא בדרך הרגילה.

חידושים: השינוי משמש כהיכר שזה שבת – כשעושים זאת בצורה מקצועית של יום חול, שוכחים שזה שבת ויכולים להגיע להשוואת גומות. השינוי מונע את ה"slippery slope".

גזירות הקשורות לזורע

"המשקה את הזרעים חייב משום זורע. לפיכך אסור לשאוב מים מן הבאר בגלגל, גזירה שמא ימלא לגנתו ולחורבתו. ואם היה באר של גלגל בחצר, מותר למלאות ממנו בגלגל, שאין אנו חוששין שמא ימלא לגנתו."

פשט: השקיית צמחים היא תולדה של זורע. לכן אסור לשאוב מים מבאר בגלגל (מנגנון גלגל), כי זה מקל לשאוב כמיות גדולות של מים, והוא יכול להגיע להשקות את גינתו. אבל בחצר מותר, כי שם אין ליד הגינה.

חידושים:

- "חורבתו" לא פירושו חורבה במוכן הרגיל, אלא מקום שבו נוטעים – מקום שבו שייכת זריעה.

- החילוק בין בגלגל לבלי גלגל: בלי גלגל מותר כי זה כלאחר יד – זה קשה יותר, והשינוי מהדרך הרגילה משמש כהיכר. עם גלגל זה מקצועי כמו בימי חול, ואין היכר.

- חצר מול חוץ: בחצר מותר אפילו בגלגל, כי שם אין ליד הגינה ואין חשש שישקה.

גזירות הקשורות לקוצר

(א) רדיית דבש

"התולש חייב משום קוצר. לפיכך אסור לרדות דבש מכוורתו בשבת, מפני שהוא כתולש."

פשט: הוצאת דבש מכוורת אסורה כי זה דומה לתולש (קוצר).

חידושים: זו אולי קטגוריה אחרת של גזירה – לא "שמא יבוא לידי מלאכה" אלא "דומה למלאכה" (שדומה למלאכה). אף שדבש אינו מחובר לקרקע וזה לא קצירה אמיתית, אבל צורת הדבר דומה – מרחוק זה נראה כאילו תולש משהו שנטוע.

(ב) עלייה באילן

"אין עולין באילן בין לח בין יבש, ואין נתלין באילן, ואין נסמכין באילן... גזירה שמא יתלוש."

פשט: אסור לעלות, להיתלות, או להישען על עץ – בין חי בין יבש – כי יכול להגיע לתלישה.

חידושים: כאן כבר לא מדברים רק על תולש ספציפית, אלא גזירה רחבה יותר: בכלל אסור להשתמש בכל דבר המחובר לקרקע בשבת. המנגנון: כשנמצאים על עץ, רואים ענף חי, קל לשכוח ולתלוש.

(ג) פירות שנשרו בשבת

"פירות שנשרו בשבת – אסור לאכלן עד מוצאי שבת, גזירה שמא יתלוש."

פשט: פירות שנפלו מעצמם מעץ בשבת – אסור לאכלם עד מוצאי שבת.

חידושים: אף שלא הייתה כל קצירה (הם נפלו מעצמם), אסור – כי אם היו מתירים לאכול פירות כאלה, היו מגיעים לתלישה בכוונה. האדם יינה מפרי טרי שנפל, וישכח את האיסור ויתלוש בעצמו.

שהרצפה תהיה ישרה, וזה מביא להשוואת גומות.

(ו) כיבוד הקרקע

"אסור לכבד את הקרקע שמא ישוה גומות, אלא אם כן היתה רצופה באבנים."

פשט: אסור לטאטא את הרצפה, כי זה יכול להביא להשוואת גומות, אלא אם הרצפה מרוצפת באבנים.

חידושים: מעניין שהרמב"ם לא התחיל בהלכת כיבוד הקרקע, שהיא דבר יומיומי (נוגע לכל שבת אחרי הסעודה), ורק אחר כך מביא את ההלכות הנדירות יותר.

(ז) זילוף מים על גבי הקרקע

"מותר לזלף מים על גבי הקרקע ואינו חושש שמא ישוה גומות, שהרי אינו מתכוין לכך."

פשט: מותר לשפוך מים על הקרקע, כי אינו מתכוון להשוואת גומות.

חידושים:

- קושיה: בכיבוד (טיאוט) הרי גם כן דבר שאינו מתכוין – הוא מתכוון רק לאסוף לכלוך, לא לעשות גומות?

- תירוץ: בכיבוד זה "מיהוותא ליה" (פסיק רישיה / זה קורה כמעט בהכרח) – כששופכים קרקע רכה, זה קרוב מאוד להשוואת גומות. אבל בשפיכת מים, בדרך כלל לא קורה השוואת גומות.

- פשט אלטרנטיבי: "אינו מתכוין" לא פירושו דבר שאינו מתכוין במובן הטכני, אלא שבדרך כלל כששופכים מים אין עוסקים בהחלקת הרצפה – זו לא פעולה שמובילה באופן טבעי לגומות.

- אולי "אינו מתכוין" פירושו שכל עוד אין בדעתו השוואת גומות, מותר לשפוך. אבל אם יש בדעתו השוואת גומות, גם שפיכת מים תהיה אסורה.

(ח) סיכה, פינוי, הדחה – אפילו רצופה באבנים

"אין סכין את הקרקע אפילו היא רצופה באבנים, ואין מפנין אותה, ואין מדיחין אותה, אפילו ביום טוב כל שכן בשבת, שלא יעשה כדרך שעושה בחול ויבא להשוות גומות."

פשט: אסור למרוח שמן על הקרקע, לא לנקות (להסיר אבק), לא לשטוף במים – אפילו על קרקע מרוצפת, אפילו ביום טוב.

חידושים:

- חילוק בין זלף מים למדיחין: זלף מים פירושו פשוט שפיכת מים, אבל מדיחין פירושו שטיפה עם סמרטוט – הליך שלם של יום חול.

- קושיה: באבנים הרי אין השוואת גומות, מדוע אסור? זו גזירה לגזירה!

- תירוץ: טעם הרמב"ם הוא "שלא יעשה כדרך שעושה בחול" – כשעושים את כל ההליך של יום חול (מריחה, ניקוי, שטיפה), זה מביא להשוואת גומות במקום שאינו רצוף. בימים הקדומים לא היה אבנים בכל מקום – אמצע החדר היה אבנים, אבל הצדדים היו חול. אז שטיפת החלק המרוצף היא חלק מאותו הליך שמביא להשוואת גומות בחלק העפר.

- כלל: אסור לעשות את כל ההליך של יום חול, כי זה מביא לצעד הבא שהוא מלאכה. מעט החלקה מותר, אבל לא ההליך המלא.

(ט) חצר שנתקלקלה במי גשמים

"חצר שנתקלקלה במי גשמים, מביא תבן ומרדה בו. וכשהוא מרדה, לא ירדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי הקופה, שלא יעשה כדרך שעושה בחול ויבא להשוות גומות."

פשט: מותר להוריד משא מבהמה בשבת בגלל צער בעלי חיים, אבל עושים זאת כלאחר יד – מכניסים את הראש מתחת לשק ודוחפים אותו.

חידושים: האיסור להוריד בידיים הוא כי התבואה מוקצה (תבואה שהונחה לאוצר – לא מאכל בהמה, לא ראיה). ממילא מותר לטלטלה רק כלאחר יד.

(ט) בא מן הדרך בליל שבת – בהמה טעונה

"היה בא מן הדרך בליל שבת ובהמתו טעונה – כשהגיע לחצר החיצונה, נוטל את הכלים הניטלין בשבת. ושאינן ניטלין – מתיר את החבלים והשקים נופלים."

פשט: כשמגיעים ערב שבת עם בהמה טעונה: דברים שאינם מוקצה – מורידים כראוי. דברים שהם מוקצה – מתירים את החבלים (קשר שאינו של קיימא) ומניחים לזה ליפול.

(י) כרים וכסתות – מבטל כלי מהיכנו

"אם היו שקים קטנים וראויים להשתבר – מביא כרים וכסתות ומניח תחתיהם, והשקים נופלים עליהם. ואין בזה משום מבטל כלי מהיכנו – שאם ירצה לשלוף שולף, שהשקים קטנים וקלים."

פשט: בשקים קטנים שבירים – מניחים דברים רכים מתחתם שיפלו רך. זה לא מבטל כלי מהיכנו כי אפשר אחר כך למשוך את הכר.

חידושים:

- יסוד "מבטל כלי מהיכנו": אסור לגרום לכלי שמותר להשתמש בו להיות בלתי שמיש בשבת. אבל כאן, כיוון שהשקים קטנים וקלים, תמיד אפשר למשוך

את הכר – ממילא הוא לא מבטל.

- **שברי זכוכית** (שברי זכוכית): כאן אין את ההיתר של כרים וכסתות. הטעם: לשברי זכוכית אין הפסד גדול כששבורים אותם, כי ממילא הולכים להמיס/להתיך אותם לעשות זכוכית חדשה – "הכל לטכה עומד". להפסד מועט חכמים לא טרחו לעשות תקנות מיוחדות.

- בשקים גדולים עם כלי זכוכית, שיש חשש גדול של שבירה, וכו'/כסת לא עוזרים (כי יהיה מבטל כלי מהיכנו – לא ירצה למשוך את הכר), התירו **פריקה בנחת** – הורדה לאט.

- מדוע לא מניחים את השקים הגדולים המבהמה כדי להימנע מבעיית המוקצה? כי אין אנו חוששים על הבהמה – צער בעלי חיים הוא חשש גדול יותר מחשש המוקצה.

גזירות הקשורות למעמר

(א) מדבק פירות

"המדבק פירות עד שיהיו גוף אחד חייב משום מעמר."

פשט: כשמדביקים יחד פירות קטנים עד שהם הופכים לגוף אחד (למשל עושים דבילה), חייב משום מעמר.

חידושים: החילוק בין פירות (מעמר) וגבינה (בונה) – שניהם פעולה של איחוד, אבל בפירות זה מעמר כי זה דומה למעמר המקורי של תבואה.

(ב) נתפזרו פירות בחצר

"נתפזרו פירות בחצר – מלקט ואוכל, אבל לא יתן לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה כדי שלא יעשה כדרך שעושה בחול."

פשט: כשפירות התפזרו בחצר, מותר לאסוף ולאכול, אבל לא להכניס לסל או קופה כמו שעושים בחול.

חידושים: הטעם: שמא יכבשם בידו בתוך הקופה – כשכל הפירות כבר ביחד בכלי ילחץ אותם, שזו תולדה של דש, ושמא יבוא לידי סחיטה.

(ד) הדס המחובר – ריה מחובר לקרקע

"הדס המחובר שיש בו ריה – מותר להריח בו. אבל אתרוג ותפוח וכל הראוי לאכילה – אסור להריח בו במחובר, גזירה שמא יקצצנו לאכלו."

פשט: צמח ריחני (הדס) שעדיין מחובר לקרקע – מותר להריח. אבל פרי הראוי לאכילה (אתרוג, תפוח) – אסור להריח כשמחובר.

חידושים: החילוק: בהדס ההנאה היא רק הריח – אין לו סיבה לתלוש, כי יכול להריח כשהוא עומד. אבל בפרי, כשמריח אותו, מקבל תאוה לאכול, ואז יש גזירה שמא יקצצנו לאכלו. הכלל: "לא שנו אלא ריה בו" – רק כשההנאה היא רק ריה, מותר; כשראוי לאכילה, אסור.

(ה) שרשים – ישיבה על אילן

"אילן שעושיין רושם בגופו – אין עולין בו בשבת. שרשים שבולטים למעלה מג' טפחים – אסור. תוך ג' – מותר. היה בולט למעלה מג' ולתוך ג' – מותר להשתמש בחלק שתוך ג'. היה גבוה ג' אפילו צידו אחד שוה לארץ – אסור לשבת עליו."

פשט: שרשים הבולטים מהקרקע מעל ג' טפחים – אסור לשבת/להשתמש. מתחת לג' טפחים – מותר (לביד). אם צד אחד מעל ג' וצד אחר לא – אסור.

חידושים:

- יסוד "לביד" מיושם: מתחת לג' טפחים נחשב כאילו זה ביחד עם הקרקע, ממילא זה לא נקרא "ישיבה על אילן" אלא כאילו יושב על הקרקע.

- בישיבה על אילן כבר רחוקים מאוד מהחשש המעשי של חיתוך (תולש). זו כבר גזירה בפני עצמה.

- במקום מדורג שצד אחד מעל ג' וצד אחר לא – אסור, כי חצי ממנו הוא שימוש ראוי באילן.

(ו) רוכב על גבי בהמה

"אין רוכבין על גבי בהמה בשבת, גזירה שמא יחתוך זמורה להנהיגה. ואין שנענין על גבי בהמה. לא לעלות ולא לירד. צדי צדדים – מותר."

פשט: אסור לרכוב על בהמה בשבת, לא להישען, לא לעלות ולא לרדת. אבל צדי צדדים (להישען על משהו שנשען על בהמה) – מותר.

חידושים:

- לכאורה אפשר היה לרכוב מצד "חי נושא את עצמו" – הבהמה נושאת את עצמה. אבל טעם האיסור הוא גזירה: שמא יחתוך זמורה – יחתוך ענף לנהוג את הבהמה, שזה תולש (או מחמר אם בחוץ).

- צדי בהמה (צדדי בהמה) – אסור, שנראה כגזירה לגזירה. אבל צדי צדדים – מותר, וזה הכלל הרגיל.

(ז) בדיעבד – עלה באילן / בהמה בשבת

"עלה באילן בשוגג – ירד. במזיד – אסור לו לירד (קנס). אבל בבהמה – בין שוגג בין מזיד ירד, משום צער בעלי חיים."

פשט: בעץ: שוגג – מותר לרדת; מזיד – נשאר על העץ עד מוצאי שבת (קנס). בבהמה: תמיד יורד, כי אי אפשר לקנוס על חשבון הבהמה (צער בעלי חיים).

חידושים: החילוק: בעץ הקנס רק על האדם – הוא נשאר על העץ. אבל בבהמה הקנס היה פוגע בבהמה (צער בעלי חיים), ממילא אין קונסים.

(ח) פורקין המשא מעל הבהמה

"פורקין המשא מעל הבהמה בשבת משום צער בעלי חיים. היתה בהמתו טעונה שליף של תבואה – מניח את ראשו תחתיה ומסלקה לצדדין (כלאחר יד)."

 (ג) מלח שנתפזר
"וכן אם נתפזר לו מלח – אסור משום נראה כמעמר."

פשוט: מלח שהתפזר אסור לאסוף, משום נראה כמעמר.

חידושים: מעמר מדאורייתא הוא רק על דבר שגידולו מן הקרקע – מלח לא גדל. אבל התהליך של הוצאת מלח ליד ים המלח נראה דומה לאיסוף תבואה/פירות, לכן אסור מדרבנן משום נראה כמעמר.

גזירות הקשורות לדש – סחיטה / מפרק

(א) סחיטת זיתים וענבים

"המפרק חייב משום דש. הסוחט זיתים וענבים חייב משום מפרק."

פשוט: מפרק (הוצאת דבר אחד מהאחר) חייב משום דש. סחיטת זיתים (שמן) וענבים (יין) חייבת מדאורייתא משום מפרק.

(ב) תותים ורמונים

"אסור לסחוט תותים ורמונים – הרי מצינו בבני אדם שסוחטין אותן כזיתים וכענבים, שמא יבואו לסחוט זיתים וענבים."

פשוט: תותים ורמונים אסורים מדרבנן לסחוט.

חידושים: יסוד החילוק: זיתים וענבים הם פירות העומדים לסחיטה – תכליתם היא שמן/יין. זה מפרק דאורייתא. תותים ורמונים לא עומדים לסחיטה, אבל כיוון שאנשים מסוימים סוחטים אותם, זה נראה דומה, ושמן יבואו לסחוט זיתים וענבים. שאר פירות כמו תפוחים וכדומה שאף אחד לא סוחט – מותרים.

(ג) כבושים ושלקות

"כבושים ושלקות שסחטן – אם לרכך גופן מותר, ואם להוציא מימיהן אסור."

פשוט: פירות כבושים/מבושלים – כשלוהצים לרכך את הגוף מותר, אבל להוציא את המיץ אסור.

חידושים: זו חומרא בשאר פירות מדרבנן. כבושים ושלקות שונים ממיץ רגיל – בכבושים ושלקות שייך ששותים מי שלקות (כמו מימי דגים).

(ד) שלג

"אם מרסקן את השלג שירדו מימיו – אסור. אבל בכוס או קערה מותר לרסק."

פשוט: אסור לכתוש שלג בכמות גדולה שיהפוך למים, אבל בכוס/קערה מותר.

חידושים: נדון מה פירוש "בכוס" – סברא אחת שזה פירושו כוס שיש בו כבר מים, כך שהשלג נכנס למים וזה לא נולד/מוליד. סברא אחרת: "כוס" פירושו ישירות לשתיה – דומה להלכות אחרות שבהן שימוש ישיר הוא קולא. הענין כאן הוא מפרק, לא רק מוליד.

(ה) שום, קנבוס, בוסר, מלילות – ריסוק מבעוד יום

"שום, קנבוס, בוסר, מלילות שריסקן מבעוד יום – אם חסרים דיכה אסור לגמור דריכתן בשבת, אבל אם חסרים שחיקה ביד מותר לגמור שחיקתן בשבת."

פשוט: כשכבר כתשו (ריסוק) ערב שבת: אם חסר עדיין דיכה (בכלי) – אסור; אם חסר רק שחיקה ביד (לחיצה בידיים) – מותר.

חידושים: היסוד הוא שעיקר מלאכת הדישה כבר נעשתה ערב שבת, ומה שנשאר הוא רק דבר קטן – שחיקה ביד. זה מושווה לשחיפת אריפות

(ו) מולל מלילות

"המולל מלילות – מולל בשינוי כדי שלא יראה כדש."

פשוט: מי ששף שיבולים בידיים להוציא תבואה, צריך לעשות זאת בשינוי. **חידושים:** שלוש מדרגות: (1) דש – המלאכה המלאה בכלי; (2) מלילות – בידיים (כבר קולא); (3) מלילות כלאחר יד – בשינוי (למשל בגב היד). רק הדרך השלישית מותרת.

(ז) יונק חלב בפיו

"היונק חלב בפיו – פטור (אבל אסור). חולב – תולדה דדש."

פשוט: מי שיונק חלב בפיו פטור אבל אסור. חליבה היא תולדה של דש.

חידושים:

- יניקה בפה היא מפרק כלאחר יד – בפה אינה הדרך הרגילה של דש. הרמב"ם אומר "פטור" שפירושו פטור אבל אסור.

- הנפקא מינה המעשית: כשמישהו סובל (למשל חולה מבעל חי), מותר לינוק בפה – כי זה רק מפרק כלאחר יד, ובמקום צער לא גזרו.

- חכמים לא רוצים שיהודים יסבלו בשבת – זה יסוד חשוב בהלכות שבת. - מובאת דוגמה של מעלית שבת כאנלוגיה: זה לא איסור דאורייתא אלא שבות, וכיוון שקשה לאנשים ללכת במדרגות, הקילו.

(ח) פירות שזבו מהן משקין בשבת

"פירות שזבו מהן משקין בשבת: אם זיתים וענבים – אסור לשתות עד מוצאי שבת, גזירה שמא יסחוט. אם תותים ורימונים – אם הכניסן לאכילה, משקין שזבו מהן מותרים; אם הכניסן לדורכן, משקין שזבו מהן אסורים עד מוצאי שבת."

פשוט: בזיתים וענבים, שבהם סחיטה דאורייתא, אסרו אפילו מה שזב מעצמו – גזירה שמא יסחוט. בתותים ורימונים (שבהם סחיטה רק דרבנן) תלוי בכוונה: הכניס לאכילה – מותר; הכניס לסחיטה – אסור.

חידושים:

- בתותים ורימונים שהכניסן לדורכן: כיוון שב"תעודה" שלו כתוב לסחיטה, הוא קרוב יותר לסחוט – אם מניחים לו לקחת מה שיצא מעצמו, בפעם הבאה ידחוף בעצמו.

- זו גזירה מיוחדת: האדם לא נגע בכלום, זה זב מעצמו, ובכל זאת חכמים אסרו לשתות עד מוצאי שבת. זה לא כמו שאר מלאכות בשוגג/באונס שבהן עשה משהו.

(ט) זיתים וענבים שריסקן מערב שבת

"זיתים וענבים שריסקן מערב שבת ויוצא מהן משקין מעצמן בשבת – מותרים. כעין חלות דבש שריסקן מערב שבת – משקין היוצאים מהן בשבת מותרין, שאין כאן מקום לגזור שכבר ריסקן בערב."

פשוט: כשכבר ריסקו ערב שבת, אין גזירה שמא יסחוט, כי הכל כבר כתוש – אין צורך בעזרתו.

חידושים:

- מדוע ריסקו מערב שבת עוזר? ברגע שזה כבר מרוסק, אין מה ללחוץ – הכל כבר כתוש.

- טכנית אולי אפשר עדיין לסחוט, אבל מעשית אנשים לא מתנהגים כך – לכן אין את החשש.

גזירות הקשורות לזורה ובורר

(א) מנפה מלילות

"אע"פ שמותר למלול מלילות בראשי אצבעותיו (בשינוי), מנפה ביד אחת בכל כוחו, אבל לא בקנון ולא בתמחוי – גזירה שמא ינפה בנפה ובכברה."

פשט: מותר לנפות את המוץ ביד אחת, אבל לא בכלי – אפילו כלי שלא נעשה במיוחד לביורר – כי זו גזירה שיגיע להשתמש בנפה או כברה, שזה חייב דאורייתא.

חידושים: מדוע הרמב"ם לא אומר את האב של זורה ובורר כמו שעושה במפרק: במפרק צריך להסביר שזו תולדה של דש. אבל זורה ובורר הם עצמם אבות – כולם יודעים מה הם.

(ב) סינון יין

"מותר לסנון יין צלול או מים צלולים בסודרין או בקופת מצרית, אבל שלא יניח הכימה בסודר (לא יעשה צורת משפך), שלא יעשה כדרך שעושה בחול ויבוא לשמר במשמרת. אסור לתלות את המשמרת כדרך שעושה בחול, שמא יבוא לשמור."

פשט: יין/מים צלולים מותר לסנון דרך בד או קופת מצרית (לא דרך משמרת אמיתית), אבל לא בצורה שנראית כדרך החול. גם אסור לתלות משמרת על כלי אפילו לא משתמשים בה עכשיו.

חידושים: "תלות את המשמרת" פירושו תולה אותה למעלה מכלי, שכשיוצק לא יעברו השמרים. אפילו לא הולך להשתמש בה עכשיו – זה שלב הכנה שמוביל לשימור.

(ג) מכבץ (עשיית גבינה)

"המכבץ הוא תולדת בורר – הפרדת החלק קשה מהחלק הנוזלי של חלב."

חידוש: מותר להכניס שומשום וגוזמין לדבש, אבל לא יכבוץ בידו – לא ילחץ/יפריד בידיים, כי זה דומה לבורר.

גזירות הקשורות לטוחן

(א) מחתך ירקות דק דק

"מחתך ירקות דק דק כדי לבשלו הוא תולדות טוחן וחייב. לפיכך, לא ישחק חרובין לפני בהמה בין דקה בין גסה – נראה כטוחן."

פשט: חיתוך ירקות דק מאוד הוא תולדה של טוחן (דאורייתא). כתישת חרובים לבהמה אסורה מדרבנן כי זה נראה כטוחן.

חידושים:

- מדוע מחתך ירקות דק דק תולדת טוחן? טוחן פירושו עשיית אבקה מחיטה, אבל חיתוך עגבנייה לחתיכות קטנות? התירוץ: לא צריך להיות ממש אבקה, אלא חתיכות קטנות.

- החילוק בין מחתך (תולדה דאורייתא) למרסק (דרבנן): מרסק הוא קצת יותר גס מטוחן, אבל קצת יותר דק ממה שהיה מותר.

(ב) אין טחינה בפירות

"מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבילה לפני הכלבים – שאין טחינה בפירות."

פשט: מותר לחתוך פירות (כמו דלועין/קישואים) לבהמה, ונבילה לכלבים, כי בפירות אין איסור טוחן.

חידושים:

- החילוק בין ירקות לפירות: **תבואה** – זו הטחינה הקלאסית (עשיית קמח). ירקות – אי אפשר לאכול אותם כמו שהם, צריך להכין אותם לבישול, לכן החיתוך הוא הכנה שיש לה פנים של טוחן. פירות – אפשר לאכול אותם כמו שהם, רק עושים חתיכות קטנות יותר, לכן אין טוחן.

- זה מסביר גם מדוע נבילה מוזכרת יחד עם פירות – הכלב אוכל אותה כמו שהיא, רק מקלים עליו. הכלל "אין טחינה בפירות" מתאים גם לנבילה.

(ג) מתירין אלומות / מפספסין אלומות קטנות

"מתירין אלומות של עמר לפני הבהמה, ומפספסין ביד אלומות קטנות, אבל לא אלומות גדולות מפני הטורח שבהן."

פשט: מותר לפתוח אלומת תבואה לבהמה, ואלומות קטנות מותר לרכך בידיים (משפסף), אבל לא אלומות גדולות.

חידושים: הטעם שאסור באלומות גדולות הוא לא בגלל טוחן, אלא מפני הטורח שבהן – בגלל הטורח. נשאלת השאלה מדוע הרמב"ם מניח זאת כאן אצל טוחן, כשעניני טורח באים מאוחר יותר. התירוץ: זו תוספת קטנה כי זה דבר קשור.

(ד) חבילי סיאה ועוזב – כותש בראשי אצבעותיו

"חבילי סיאה ועוזב וקרנות שהכניסן למאכל בהמה – כותש ואוכל בראשי אצבעותיו, אבל לא ביד הרבה, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול."

פשט: צמחים מסוימים שהכניס למאכל בהמה – מותר לכתוש אותם בקצות האצבעות, אבל לא בידיים מלאות, כדי לא לעשות כמו ביום חול.

חידוש: הטעם הוא שאם עושה זאת כדרך חול, יגיע לטוחן ממש.

(ה) הצריך לדוך פלפלין – שינוי בכלי

"הצריך לדוך פלפלין וכיוצא בהן ליתן לתוך מאכל בשבת – כותש ביד הסכין ובקערה. אבל במכתשת – חייב משום טוחן."

פשט: כשצריך לכתוש פלפל למאכל שבת, מותר לעשות זאת בשינוי – בידיית הסכין על צלחת. אבל במכתשת (מדוכה) חייב משום טוחן.

חידושים:

- השינוי מורכב משני דברים: (1) בצד העבה של הסכין (לא כדרכו), (2) על צלחת שאינה הכלי הרגיל לטוחן. רואים שהרמב"ם מדבר על מצב שבו נמצאים באמצע האכילה – זה חלק מאכילה, לא הכנה.

- החילוק העיקרי: הכלי משפיע יותר מהמעשה. אפילו כשנמצאים צעד אחד מטוחן, עדיין מותר כזזה חלק מאכילה. אבל במכתשת – זה ממש טוחן.

גזירת רפואה בשבת – שחיקת סממנים

(א) יסוד הגזירה

"לפיכך אסור לבריא להתרפאות בשבת, גזירה שמא ישחוק סממנים."

פשט: כיוון שבמכתשת חייב משום טוחן, ורפואה צריכה לעתים קרובות שחיקת סממנים (כתישת תרופות), חז"ל אסרו לאדם בריא להתרפא בשבת.

חידושים:

- הרמב"ם מקשר את איסור רפואה בשבת ישירות לטוחן – ה"לפיכך" מראה שהגזירה שמא ישחוק סממנים נובעת מכך ששחיקה במכתשת חייבת משום טוחן.

- האיסור הוא רק לבריא (או מי שאינו בריא אבל לא חולה שיש בו סכנה). חולה שאין בו סכנה – מותר לעשות איסורי דרבנן עבורו.

"שמנים שדרך הבריאים לסוך בהם – מותר לסוך בהם בשבת, אפילו שנתכוון לרפואה, ואין לו היכר. אבל שאינם דרך הבריאים – אסורים."

פשט: שמן שבריאים משתמשים בו גם למריחה, מותר להשתמש בשבת אפילו בכוונה לרפואה, כי לא ניכר שעושה זאת לרפואה. אבל דברים שרק חולים משתמשים בהם – אסור.

חידושים: הרמב"ם אומר **אפילו שנתכוון לרפואה – זה שונה מהלכות קודמות.** בשמנים שדרך הבריאים, אפילו בכוונה לרפואה מותר, כי זה לא ניכר (אין לו היכר).

(ה) חושש במתניו – סיכה ביין וחומץ

"החושש במתניו לא יסוך יין וחומץ, אבל סך הוא את השמן, ולא שמן ורד. אלא במקום שבני אדם סכין אותו. ומותר לסוך שמן המלך בכל מקום."

פשט: מי שכואב לו במתניים אסור למרוח יין או חומץ (כי בריאים לא עושים זאת), אבל שמן מותר (כי בריאים עושים זאת גם), לא שמן ורד (שמן פרחים) אלא במקום שבריאים משתמשים בו גם. שמן המלך מותר בכל מקום כי בריאים משתמשים בו תמיד.

(ו) נקפה ידו או רגלו – צמיסה ביין

"נקפה ידו או רגלו – צומסה ביין ולא יצמוס בחומץ. ואם היה רגיל – אפילו ביין אסור."

פשט: מי שחבל בידו או ברגלו, מותר לחבוש (לעצור דימום) ביין (כי בריאים משתמשים בו גם), אבל לא בחומץ (כי זה רק לרפואה).

חידושים: **"ואם היה רגיל – אפילו ביין אסור"** – חומץ עובד חלש יותר מיין, אבל אצל אדם רגיש (עדין), אפילו יין עובד כרפואה, ולכן אסור.

(ז) חושש בשיניו – חומץ

"החושש בשיניו לא יגמא בהם את החומץ ויפלוט, אבל מגמא ובלוע."

פשט: מי שכואב לו השיניים אסור לגרגר חומץ ולירוק (כי זו בבירור רפואה), אבל מותר לגרגר ולבלוע – כי אז זה נראה כאילו אוכל/שותה אותו, דומה למאכל בריאים.

(ח) חושש בגרונו – שמן

"החושש בגרונו לא יערערנו בשמן, אבל בולעו שמן הרי זה מותר."

פשט: מי שכואב לו הגרון אסור לגרגר בשמן ולירוק, אבל מותר לבלוע שמן.

חידושים:

- הלשון **"יערערנו"** מצוין כלשון עברית מעניינת לגרגור. לשון הקודש יש לה מילים ספציפיות לדברים מעשיים יומיומיים שאנחנו לא יודעים כי לא משתמשים בלשון הקודש לדברים יומיומיים.

- המנגנון: כדי לרפא את הגרון צריך שהגרון יבוא במגע עם שמן. גרגור וירוק מחזיק את השמן זמן רב בגרון (בבירור רפואה). בליעת שמן לאט גם עושה את הגרון "שמני" אבל זה נראה כשתייה רגילה.

- המושג של **"כפי תומו"** – הוא שותה שמן, אבל זה צריך להיראות כדרך אגב, לא להראות שזו רפואה.

(ט) שף בשיניו – נסר/מציצה

"ואם שף בו את שיניו – אם נתכוון לרפואה אסור, אבל אם נתכוון לריח הפה – מותר."

- **כל הרפואות שהרמב"ם מדבר עליהן כאן, אפילו כאלה שלא שוחקים סמנים עבורן (כמו פשוט לשתות משקה), אסורות. כי מאחר שזו רפואה, ולרפואה בכלל יש שחיקת סמנים, גזרו על כל הרפואות.**

- **סברת הגזירה – מדוע רק רפואה? ברפואה האדם יותר נואש – הוא צריך דווקא את זה, וילך לטחון סמנים. אבל באוכל רגיל, אם אין לו את זה, יאכל משהו אחר – הוא לא נואש מספיק ללכת לשחוק סמנים.**

(ב) מאכל בריאים מול מאכל שאינו מאכל בריאים

"לא יאכל דברים שאינם מאכל בריאים, כגון אזור ואפוא. ולא דברים המשלשלים כגון לענה. וכן לא ישתה דברים שאין דרך הבריאים לשתותם, כגון מים שבישלו בהם אמנון ועשבים."

"אבל: אוכל אדם אוכלין ומשקין שדרך הבריאים לאכלם ולשתותם, כגון הכסבר והכוסת והאזוביון, ואף על פי שיש בהם כח הרפואה, ואף על פי שאוכלן כדי שיתרפאו בהם – מותר, הואיל והם מאכל בריאים."

פשט: דברים שבריאים לא אוכלים – אסור לאכול בשבת (אפילו שלא לרפואה, כי זה נראה כרפואה). דברים שבריאים כן אוכלים – מותר לאכול אפילו לרפואה.

חידושים:

- **כלל כפול מעניין:** מאכל שאינו מאכל בריאים – אסור אפילו שלא לרפואה (כי עצם מעשה האכילה של דבר כזה נראה כרפואה). מאכל בריאים – מותר אפילו לרפואה במפורש. הרמב"ם אומר "לא יאכל דברים שאינם מאכל בריאים" – הוא לא אומר "לרפואה", אלא פשוט אסור לאכול דברים כאלה.

- דוגמה: צ'ולנט – אפילו אומרים "זו רפואה", לא צריך להפסיק לאכול, כי זה מאכל בריאים.

- הגדר של "מאכל בריאים" לא פירושו שכולם אוכלים אותו, אלא שקורה שאנשים אוכלים אותו – כמו "health food" שהוא לא ממש רפואה אבל גם לא מאכל טיפוסי, אבל אנשים אוכלים אותו.

(ג) שתה חלתית קודם השבת

"שתה חלתית קודם השבת וראה שעושה והולך – מותר לשתותה בשבת, במקום שנהגו הבריאים לשתות חלתית."

פשט: מי ששתה חלתית (משקה רפואי) לפני שבת והוא עדיין עובד, מותר להמשיך לשתות בשבת, במקום שבריאים שותים אותו.

חידושים:

- **קושיה קשה על הגירסה:** אם זה מקום שנהגו הבריאים לשתות – מדוע צריך את התנאי שהתחיל לפני שבת? זה כבר מאכל בריאים! ואם זה לא מאכל בריאים – מה עוזר שהתחיל לפני שבת?

- **הגהת הרב המגיד:** הרב המגיד מגיה לקר

וא **"אפילו במקומות שלא נהגו הבריאים"** – זה הגיוני יותר, כי זה חידוש: אפילו במקום שבריאים לא שותים אותו, מותר להמשיך לשתות כי התחיל לפני שבת.

- **הצעה להבין את הגירסה שלנו:** אולי הכוונה שכיוון שהאדם עשה לעצמו סדר של שתייה קבועה, זה עבדו נהיה כמו מאכל בריאים – זה לא עוד מעשה רפואה חד-פעמי, אלא שגרה רגילה. אבל זה נשאר לא ברור.

- **הצעה שנייה:** אולי ההיתר מבוסס על כך שהפסקה באמצע קורס רפואי יכולה להיות סכנה. אבל גם זה לא מתקבל כי סכנה היא קטגוריה אחרת לגמרי.

(ד) שמנים שדרך הבריאים לסוך בהם

(יז) חמין ושמן על גבי מכה
"אין נותנין חמין ושמן על גבי המכה, ולא על גבי מוך שעל גבי המכה."

פשט: מים חמים עם שמן (רפואה ידועה לפצעים) אסור להניח ישירות על המכה, וגם לא על מוך (כותנה/גזה) שמונח על המכה.

חידושים:

- **מה כן מותר?** מותר להניח יין **חוץ למכה** (בחוץ ליד המכה), וזה טופף מעצמו על המכה – כי כך זה לא רפואה ישירה.

- **מוך יבש:** חתיכת כותנה יבשה מותר להניח על מכה, כי לא מוכח שזה לרפואה – אולי מניח זאת לנוחות.

- **מוך עתיק (ישן):** חתיכת בד ישנה מותר להניח. **חדש** יותר מוכח שזה לרפואה. נשאלת השאלה: לכאורה אדרבה, חדש יותר דבר מצוי למטרות אחרות (נוחות, חום), והישן מוכח שאין סיבה אחרת? – נשאר קושייה.

(טו) רטיה – נפלה והחזרה

"רטיה שפירשה על גבי כלי – מותר להחזירה. פירשה על גבי קרקע – אסור."

פשט: תחבושת שנפלה על כלי (שולחן, ספסל) מותר להחזיר. אם נפלה על הקרקע, אסור, כי זה נראה כתחבושת חדשה.

חידושים:

- היסוד: כל עוד אפשר להבליע זאת דרך אגב ("אני רק מחזיר את זה"), מותר. אבל כשזה הופך למעשה שלם של תחבושת חדשה, אסור.

- **ראב"ד חולק:** הראב"ד סובר שאפילו על גבי קרקע מותר להחזיר.

(טז) רטיה במקדש

"מניחין רטיה על גבי מכה לכתחילה במקדש."

פשט: בבית המקדש מותר לכתחילה להניח תחבושת, כי אין שבות במקדש.

חידושים:

- מעניין שהרמב"ם אומר זאת דווקא ברטיה – האם הוא מתכוון לכלל על כל הרפואות במקדש, או רק רטיה?

- **סברא מדוע דווקא רטיה:** במקדש כהנים היו צריכים יותר לתקן פצעים במהירות, כי מכה יכולה לעשות בעל מום שפוסל אותם מעבודה. הראב"ד לא מסכים עם הסברא.

(יז) ממחק בסדין

"אין מקנח בסדין."

חידושים: סדין מרוח במשחות, ואם רוצה לנגב ממכה עם סדין, שייך ממחק (מלאכת ממחק). זה איסור נפרד מלבד רפואה בשבת.

(יח) סוכין וממשמשיין (מריחה ועיסוי)

"סוכין וממשמשיין – מותר. סך וממשמש בבת אחת, כדי שלא יעשה כדרך שעושה בחול."

פשט: מותר למרוח שמן ולעסות – למשל בתינוק עצור, מורחים שמן ומעסים את הבטן. אבל צריך לעשות את שניהם ביחד בבת אחת, לא בשני שלבים (קודם סך, אחר כך ממשמש) כמו שעושים בחול.

חידושים:

- זה מותר כי זה לא ממש דרך רפואה – אפשר לעשות זאת גם להנאה.

- **שאלת גירסה:** "ממשמשיין" מול "מסמשיין" – שניהם אותה מילה, רק שהרמב"ם אולי לא כתב בלשון הקודש מדויקת, ומדפיסים תיקנו.

פשט: אסור לשפשף את השיניים במשחה רפואית אם מתכוון לרפואה, אבל אם מתכוון לריח הפה מותר.

חידושים – שאלה לגבי משחת שיניים/שטיפת פה בשבת:

- לפי הרמב"ם, אם עושה זאת לריח הפה (היגיינה) מותר, אבל לרפואה אסור.

- **מניעה אינה רפואה** – היגיינה מונעת (כמו צחצוח שיניים רגיל) אינה רפואה. "אדם שאוכל בריא לא פירושו רפואה." זה גם כמו מאכל בריאים, לא סממנים.

- אבל אם רופא נתן **משחה מיוחדת** לתקופה מסוימת – זה כבר יכול להיות רפואה.

- יש **שאלות אחרות** בצחצוח שיניים בשבת: (1) יציאת דם, (2) מריחה (ממחה), (3) האחרונים חלוקים אם משחת שיניים מותרת בכלל.

(י) רפואה לעיניים – יין על עיניים

פשט: מריחת יין על העיניים – מותרת בצורה מסוימת.

חידושים:

- זה קשור למנהג של טבילת אצבע ביין בהבדלה והנחה על העיניים – יש לזה קשר לפרקטיקה רפואית עתיקה.

- הדרך שבה מניחים אותו (על העין, שיטפטף פנימה) **לא ניכרת בבירור** שזו רפואה.

(יא) רוק תפל

פשט: רוק בבוקר, לפני שאכל או שתה משהו, שיש לו רק את הטעם המקורי (בלי טעם צדדי של אוכל) – זו רפואה. כיוון שאין לו שם של יין או משקה אחר, עושים זאת רק לרפואה, לא לשום מטרה אחרת.

(יב) קילור (תרופה לעיניים)

"קילור ששרה אותה מערב שבת – מעבירה על גבי עינו בשבת ואינו חושש. אבל בשבת עצמה אסור לשרות."

פשט: קילור (תרופה לעיניים, עשויה עם יין) שהשרה לפני שבת, מותר להניח על העיניים (מבחוץ) בשבת. אבל בשבת עצמה אסור להשרות.

חידושים: לקילור יש את אותו דין כמו יין עצמו – על גבי העין (מבחוץ) מותר, אבל בתוך העין אסור. הטעם שאסור לשרות בשבת עצמה הוא כי זו ממש הכנת רפואה בשבת, שזו בעיה גדולה יותר מסתם שימוש ברפואה מוכנה.

(יג) נקפה ידו או רגלו – הוצאת דם

"לא יטריח קנה בידו כדי להוציא את הדם."

פשט: מי שחבל באצבע, אסור לקשור קנה כדי לרפא, ואסור להוציא את הדם, אפילו לא בידיים.

חידושים:

- רפואה בשבת אסורה אפילו כשזה לא תרופה כלשהי, אלא תרגיל או פעולה פיזית שעוזרת.

- **מחלוקת רש"י ורמב"ם:** רש"י משמע שדחיפת דם החוצה היא עבירה של חובל. אבל הרמב"ם נראה שזה רק **שבות של רפואה**, לא חובל.

- **סברא לפי רמב"ם:** בחובל צריך הנאה – "צריכה לגופה" או הנאת יצרו. כאן, אף שהוא רוצה דווקא שהדם יצא, זו לא סוג ההנאה שעושה חובל. כאן כבר היה חובל קודם (המכה), והוא רק מוציא את הדם – לכן זה רק חשש רפואה.

לו, לא לחשוב על צער, אלא להתמקד במה שטוב. כמו שאסור לבקש צרכיו בשבת. זה היה נותן סיבה אלטרנטיבית לכל איסורי הרפואה.

4. **נפקא מינה מעשית:** אם האדם כבר לא יכול לסבול, הוא הופך לחולה שאין בו סכנה שמוטר לעשות דרבנן עבורו. מדברים רק על דברים שהוא יכול לחכות עד מוצאי שבת.

(כב) גורדין במגרדת

"אין גורדין במגרדת, אבל אם היה עליו לכלוך או צואה – מותר... גורר כדרכו."

פשט: אסור לגרד במגרדת (למטרות רפואה), אבל אם יש עליו לכלוך, מותר – כי לא חושבים שעושה זאת לרפואה. אפילו אם יש לו גם הנאה מזה.

(כג) סוכין ומפרכסין לאדם אבל לא לבהמה

"סוכין ומפרכסין לאדם לענגו, אבל לא לבהמה... אבל מותר להסיר צערה על ידי סיכה ופרכוס."

פשט: מותר למרוח ולהקיש (עיסוי) לאדם לענגו (להנאתו/עונגו), אבל לא לבהמה. לבהמה – רק כדי להסיר צער.

חידושים:

1. "לענגו" עומד מיד אחרי "וקראת לשבת עונג" – לאדם עונג הוא סיבה להתיר, אבל בבהמה אין ענין של "עונג בהמתו." יש שבינת בהמתו, אבל לא עונג בהמתו.

2. חילוק בין עונג לצער בבהמה: לעונג של בהמה אסור לאדם לעבוד בשבת. אבל צער בעלי חיים – מותר להסיר דרך סיכה ופרכוס, כי זה צורך (לא סתם עונג).

(כד) רפואה לבהמות

"בהמה שאכלה כרשינין הרבה מריצין אותה בחצר. וכן אחזת דם מעמידין אותה במים בשביל שתצטנן, ואין חוששין שמא ישחוק לה סממנים."

פשט: בהמה שאכלה יותר מדי מותר להריץ אותה בחצר, ובהמה עם בעיית דם מותר להעמיד במים שתתקרר, ולא חוששים שבעל הבית יגיע לשחיקת סממנים.

חידושים:

- הרמב"ם אומר ישירות "ואין חוששין שמא ישחוק לה סממנים" – זה אומר שזו אכן רפואה, רק שבבהמות אין את החשש שהאדם יגיע לשחיקת סממנים.

- הרמב"ם לא אמר שמותר לתת ממש תרופה לבהמה – הוא רק התיר ריצה והעמדה במים, שאינם קשורים ישירות לסממנים.

- סברא מדוע בהמות שונות מאנשים: באדם, כיוון שהקילו בחולה שיש בו סכנה (מותר לעשות הכל), יש חשש ש"מתוך שהקלת לו בסופו יחמיר לו בתחילתו" – כשהוא עדיין לא חולה יתחיל כבר לעשות סממנים. אבל בבהמה, שאסור לעולם לחלל שבת עבורה (חולה שיש בו סכנה לא חל), יש לאדם כבר גדר – הוא לא יגיע לשחיקת סממנים.

(כה) מקיא את אכלו בשבת

"אין מקיא את אכלו בשבת – מדובר במקיא ע"י סם. אבל אם רוצה להקיא בלא סם מותר."

פשט: אסור להקיא דרך נטילת תרופה, אבל בלי סם (למשל באצבעות) מותר.

- אבל לא "יישר" – ליישר בכוח, כי זה כבר מעשה רפואה ממש.

- הרמב"ם לא אומר שהשינוי הוא כדי שיראה פחות כרפואה, אלא כדי שיראה פחות כיום חול. זה אומר, כל הרפואות הן באופן מהותי דבר "של יום חול" – האיסור הוא לעשות זאת בדרך הרגילה כמו שעושים בחול.

(יט) אין מתעמלין בשבת

"ואין מתעמלין בשבת. איזהו מתעמל? זה שדורס לו על הגוף בכח עד שיגע ויזיע, או שיהלך עד שיגע ויזיע... לפי שאסור ליגע עצמו כדי שיזיע בשבת."

פשט: "מתעמל" (מלשון עמל) פירושו שני דברים: (1) עיסוי חזק – דורכים/מכים על אדם עד שהוא מתעייף ומזיע; (2) הליכה/טיול עד שמתעייף ומזיע. שניהם אסורים כי ההזעה היא רפואה.

חידושים:

1. הרמב"ם מכניס את המילים "ליגע כדי שיזיע" – זה אומר שפעילות גופנית שלא מביאה להזעה אולי לא באיסור הזה.

2. תוספתא מובאת: "אין רצין בשבת כדי להתעמל, אבל מתעמל כדרכו ואינו חושש אפילו כל היום כולו" – אסור לרוץ בשבת כדי להתעמל, אבל מותר ללכת כדרכו. "שלא ירוץ בשבת" הוא הלכה נוספת שאין לה קשר לרפואה.

3. קושיה: איך זה מתאים לשחיקת סממנים? התעמלות לא קשורה ישירות לשחיקת סממנים. שני תירושים:

- "לא פלוג" – ברגע שאסרו רפואה, אסרו את כל דברי הרפואה, אפילו כששחיקת סממנים לא שייכת.

- אולי יש גם סיבה אחרת – סתם טורח, או כי צריך לנוח בשבת.

4. שיטה מעניינת מוזכרת שהאיסור הוא "סתם כי צריך לנוח בשבת." אבל זה לא לפי דרך הרמב"ם כאן – הרמב"ם מדבר על רפואה ספציפית.

(כ) קרקע דימוס

"וכן אסור לעמוד בקרקע דימוס."

פשט: לפי הערוך, זה מקום שבו הקרקע חמה (כמו חמי טבריה), שבו עומדים ומזיעים לרפואה. אסור ללכת שם בשבת.

(כא) רחיצה במים הרעים – צער מול עונג

"ולא במי משרה... ולא בים סדום... ולא במים הרעים שבים הגדול, שכל אלו צער הם, וקרוב הדבר להיות רחיצה של שבת עונג. לפיכך אם לא נשתהו שם אלא מעט, אפילו שיעור לחטט בראשו... מותר."

פשט: אסור לרחוץ במים רעים (ים המלח, מקווה מלוכלך, מים שבהם השרו עורות) כי זה צער, ושבת צריכה להיות עונג. אבל אם נמצא שם רק זמן קצר, מותר.

חידושים:

1. טעם הרמב"ם כאן אינו רפואה אלא "לקראת שבת עונג" – זה אסור כי זה צער, לא כי זו רפואה. זו קטגוריה נפרדת.

2. קושיה: אם אדם הולך לשם כי הבטן כואבת לו (רפואה), הרי הצער של המים הרעים קטן יותר ממחלתו – הוא מפצה על מה שהוא עונג גדול יותר. מדוע זה יהיה אסור? תירוץ: עונג הוא אובייקטיבי, לא סובייקטיבי. זה שאדם רוצה לעשות משהו שאינו עונג, לא הופך את זה לעונג – זה רק הופך את זה לדבר שהוא רוצה לעשות. דברי רפואה אדם עושה לא בזמן שהוא רוצה להנות, אלא בזמן שהוא צריך לעשות אותם.

3. השקפה רחבה יותר מוצעת: אולי כל יסוד איסור רפואה בשבת (לא רק שחיקת סממנים) קשור ל"וקראת לשבת עונג" – לא לחשוב על מה שחסר

- **ההיתר של נשיאה לאבוס:** כשנושאים קש בכברה לאבוס, אפילו המוץ נופל בשעת הליכה, מותר – כי הכוונה אינה לנפות אלא לשאת.

גזירות הקשורות ללש (גיבול)

(א) קמח קלי

"מגבל חייב משום לש. לפיכך אין מגבלין קמח קלי הרבה, ומותר לגבל את הקלי מעט מעט."

פשט: קמח קלי (קמח קלוי) לא הופך לבצק אמיתי כשמערבבים אותו עם נוזל – זה הופך למשהו אחר, לא ממש בצק. לכן זה לא לש דאורייתא, אבל מדרבנן אסור לגבל הרבה בבת אחת. מעט בכל פעם מותר, כי זה לא נראה כלש.

חידוש: יסוד הלש הוא ספציפית כשמקמח נעשה בצק – "חומר חדש לגמרי". בקמח קלי זה רק נעשה קצת יותר סמיך, אבל זה לא השינוי הדרמטי כמו מקמח רגיל לבצק.

(ב) תבואה שלא הביאה שלישי – קלויה

"תבואה שלא הביאה שלישי קלויה, אחר טחינתה גסה שהיא כחול ואינה נקראת שתות – מותר לגבל ממנה בחומץ וכיוצא בו הרבה בבת אחת. אבל קשה – אסור."

פשט: תבואה מוקדמת שקלו וטחנו גס, שהיא כמו חול – מותר לגבל אפילו הרבה בבת אחת עם חומץ, כי זה לא הופך לבצק. אבל אם זה נעשה קשה, זה כן נראה כלש ואסור.

חידוש: אפילו במה שמותר, צריך שינוי – משתמשים בחומץ במקום מים, או עושים זאת בסדר אחר (קודם חומץ אחר כך שתות). השתות/שוסס מוזכר כמאכל פסח שקונים בחנויות.

(ג) מורסן (פסולת של תבואה)

"המורסן – אין רואה לגבל, שמא יבוא לגבל עפר וכיוצא בו. ונותן מים על גבי מורסן ומוליך בה את התרווד שתי וערב, אבל אינו מגבל בידו. ואם לא נתערב – מנער מכלי לכלי עד שיתערב."

פשט: מורסן אסור לגבל כמו בצק, כי מורסן מעורב בדברים מלוכלכים כמו עפר, ועשיית גיבול עם עפר דומה ללש ממש (עשיית מלט/טיט). אבל מותר: (1) לשפוך מים על מורסן, (2) לערבב בכף רק שתי וערב (לרוחב), לא כמו לש רגיל, (3) לא לערבב ביד, (4) אם לא התערב – לשפוך מכלי לכלי.

חידוש: החילוק בין כף ויד: בכף שתי וערב זה שינוי מדרך לש, אבל ביד זה נראה כלש ממש. ההיתר של ניעור מכלי לכלי הוא רק לתינוקות ושבורים (חולים).

(ד) מורסן – כמות (כלי אחד)

"ומותר לערב מורסן... ומערב בכלי אחד אפילו כור אפילו כוריים."

פשט: מותר לערבב מורסן בכלי אחד אפילו כמות גדולה, ואחר כך לחלק לכלים קטנים יותר לכל בהמה.

חידוש/קושיה: מדוע דווקא כלי אחד עדיף? לכאורה כלי גדול אחד נראה יותר כפעולת לש גדולה! הטעם נשאר לא ברור. הרמב"ם אומר פשוט שכך צריך לעשות – כלי אחד, אחר כך לחלק.

הלכות האכלת בהמה בשבת

(א) כלל: אין מאכילין כדרך שמאכילין בחול

"אין מאכילין בהמה חיה ועוף בשבת כדרך שמאכילין בחול, משום טחינת קטניות ולישת קמח וכיוצא בו."

חידושים: האיסור ישירות קשור לשחיקת סממנים – נטילת סם להקאה ממש דומה לסממנים. אבל הקאה בלי סם בכלל לא רפואה, לכן מותר.

(כו) דחיקת כריסו של תינוק

"ואסור לדחוק כריסו של תינוק כדי להוציא רעי שלו, שמא יבוא לידי שחיקת סממנים המשלשלין."

פשט: אסור ללחוץ על בטן תינוק להוציא צואה, כי זה יכול להביא לעשיית סממנים משלשלים.

חידושים: אלה כולם חילוק

ים שחכמים עשו על בסיס ניסיון – מה מביא לשחיקת סממנים ומה לא. ללמוד הלכה זה "הרבה מאוד ללמוד מציאות" – זה לא תיאוריה אלא התבוננות מעשית.

(כז) כפיית כוס על הטבור, חינוק קטן, העלאת אזנים, העלאת ענקלי

"ומותר לכפות כוס על הטבור בשבת כדי להעלותו. וחייב לחנוק את הקטן וללפף... להעלות אזנים ולהעלות ענקלי. כל אלו וכיוצא בהן, אלו הן מן האומנים כדי שלא יבואו לידי שחיקת סממנים, והוא שיש לו צער מהן."

פשט: מותר להניח כוס הפוכה (דומה לבנקעס/כוסות רוח) על הטבור לעשות יניקה, מותר לחתל/להדק תינוק, להעלות אוזניים, להעלות "ענקלי". כל אלה מותרים כי אינם מביאים לשחיקת סממנים – אבל רק כשיש לו צער.

חידושים:

- **התנאי "שיש לו צער"** הוא חילוק ברור: דברים אלה שאינם קשורים לסממנים מותרים, אבל רק כשיש צער. זה לא "היתר סתמי" – זה היתר מותנה.

- **כלל גדול:** "אין דבר כזה שיהודי צריך לשבת בשבת ויכאב לו כי חכמים לא נותנים לקחת רפואה." קודם כל, אם באמת כואב לו, הוא חולה שאין בו סכנה (שיש לו קולות). אבל אפילו פחות מזה – כל פעם שיש בעיה, יש עצה איך אפשר לעשות זאת, לא בדרך הנוחה ביותר, אבל כן. "בשבת לא עושים כמו בחול" – עושים חילוק שלא יהיה כיום חול, אבל לא נותנים לאנשים לסבול.

- **בדרבנן אין דבר כזה צער** – הרבנן לא רוצים לגרום לאנשים לסבול. בדאורייתא אפשר לפעמים להיות "תקוע" כי התורה לא מתירה, אבל בדרבנן תמיד מוצאים עצה.

גזירות הקשורות למרקד (ניפוי)

"המרקד מאבות מלאכות, לפיכך אין כוברים את התבן בכברה, ולא יניח כברה שיש בה תבן [מפני שהוא כמרקד]. אבל נוטל תבן בכברה ומוליך לאבוס."

פשט: מרקד (ניפוי) הוא אב מלאכה. לכן אסור לנפות קש בכברה (נפה), ואפילו לתלות כברה עם קש שהמוץ יפול אסור כי זה דומה למרקד. אבל מותר לקחת קש בכברה ולשאת לאבוס (שוקת מאכל), אפילו בדרך נופל המוץ.

חידושים:

- **תליית כברה** – אפילו לא עושה זאת בידיים, אלא תולה את הכברה והמוץ נופל מעצמו, זה אסור כי זה "כמרקד."

- **שאלה האם זה דאורייתא או דרבנן:** תליית כברה היא כלאחר יד (לא הדרך הרגילה של מרקד), וגם לא ניתח ליה (אינו רוצה ישירות את התוצאה), לכן זה דרבנן. מרקד עצמו (בידיים, בכברה) הוא דאורייתא.

פשט: ביום חול עושים הכנות מיוחדות למאכל בהמה (טוחנים, לשים) כדי שיהיה טעים יותר. בשבת אסור.

(ב) שיעור האכלה

"לא יאכיל הגמל מאכל שלשה או ארבעה ימים. ולא ירביץ עגל... ויפתח פיו ויתן לתוך כרסו. אבל מאכיל יותר ממה שהבהמה אוכלת, ומשקה אותה מעט."

פשט: אסור למלא גמל באוכל ל-3-4 ימים. אסור לכפות אוכל לתוך פי/גרונ בהמה. אבל מותר לעמוד שם ולהחזיק את הצלחת ולתת לאכול, אפילו יותר ממה שהיא הייתה אוכלת בדרך כלל.

חידוש: החילוק בין "למקום שיכולה להחזיר" (שבו הבהמה יכולה להקיא – מותר) ל"למקום שאינם יכולים להחזיר" (עמוק בגרון – אסור). בחיה ועוף מותר להכניס לפה למקום שיכולה להחזיר, וקל וחומר מותר להניח לפנייהם.

(ג) מי שמזונותיו עליו מול אין מזונותיו עליו

"במה דברים אמורים? במי שמזונותיו עליו – בהמתו וחיתו ויוני הבית ואווזים ותרנגולים. אבל מי שאין מזונותיו עליו כגון חזיר ויוני שובך ודבורים – לא יתן לפנייהם."

פשט: רק בהמות/חיות שהאדם אחראי למזונם מותר להאכיל בשבת. חיות שאוספות לעצמן אוכל (יוני שובך, דבורים) – אפילו הן שייכות לו – אסור להאכיל.

חידוש/קושיה: מה הטעם של איסור זה? שתי אפשרויות: (1) טירחא שלא לצורך (כמו שהרמב"ן מביא), (2) שמא יבוא לידי מכשול (חשש ממלאכות). נשאר לא ברור מה הטעם העיקרי.

(ד) עשבים מוקצים לבהמות

"ומותר להעמיד בהמתו על גבי עשבים ותאכל. אבל אם היו על גבי דבר שהוקצה – לא יעמידנה עליו, אבל עומד בפניה כדי שתאכל."

פשט: מותר להעמיד בהמה על עשב שתאכל. אבל על עשב מוקצה (שהונח לסחורה) אסור להעמיד את הבהמה ישירות. אבל מותר לעמוד שם

ולעודד/לדחוף את הבהמה שתאכל מהמוקצה.

חידוש: החילוק: העמדת הבהמה ישירות על מוקצה היא סוג של טלטול/טיפול בחפיץ המוקצה. אבל סתם לעמוד ולעודד – זה לא טלטול. וכן **ביום טוב** – אפילו יום טוב שחמור יותר במוקצה, מותר ההיתר של "עומד בפניה".

[דיגרסיה: מנהג שבת שירה – הנחת אוכל לציפורים]

מוזכרים המגן אברהם ואחרונים אחרים לגבי מנהג שבת שירה להניח אוכל לציפורים. הקושיה: ציפורים הן "אין מזונותם עליך" – אסור להאכיל! מוזכר שמישהו טען שכיוון שזה מנהג זה מותר, אבל זה נדחה – "מנהג אינו ראייה".

התירוץ הפשוט הוא שמניחים זאת **לפני שבת** (מכניסים זאת לפני כניסת שבת). **תשובה מאהבה** מוזכרת כמקור שיש לו "תמיד תירוצים טובים" למנהג.

הערה חריפה נעשית בדרך צחות: עושים את המנהג לא בגלל הבהמה – הבהמה לא צריכה את האוכל, עושים זאת כי יש מנהג. "שאלת את הבהמה אם זה בסדר שפעם אחת בשנה פתאום נזכרים שהיא קיימת?" – נקודה מוסרית שצריך באמת לדאוג לבעלי חיים כל השנה, לא רק פעם אחת בשנה כמנהג.

[דיגרסיה: ציציות מרובות – "להתרחק מן המזורות"]

מסופר מעשה/תשובה לגבי המנהג ללכת עם ציציות מרובות (כמו ר' חיים שמואלעוויטש). נשאלת השאלה: אם כל בגד הוא מצווה, מדוע לא ללבוש יותר? ר' **דוב לנדא** עונה: "**להתרחק מן המזורות**" – צריך להתרחק מדברים מוזרים, אפילו על חשבון מצווה, כי זה יכול למשוך אנשים אחרים מתורה ומצוות. ר' **חיים** עונה בפיקחות: אם כן, ידרשו מכל אדם לעשות מאה חדרים קטנים עם מאה מזוזות, ובכל יום לשחוט מאה תרנגולות. מצוין שהכלל של "מזורות" הוא סובייקטיבי.

בזה מסתיים פרק כ"א.

תמלול מלא

רמב"ם הלכות שבת פרק כ"א – שבתים: דומה למלאכה ושמא יבוא

הקדמה לפרק כ"א – המעבר מדאורייתא לדרבנן

אומר הרמב"ם בהלכות שבת, הפרק העשרים ואחד. ברוך השם, אנחנו מחזיקים כבר קרוב לסוף.

בפרקים הקודמים... הם לא אומרים שמגיעים לסוף, אגב, הם מאוד שמחים עם כל פרק. בכמה פרקים קודמים מההתחלה דיבר הרמב"ם על הדאורייתא. לקחנו כל מה שהיה בכלל, היה חייב או פטור. השאלה היא, האם זה דאורייתא? אם זה דאורייתא, חייב חטאת או סקילה, פטור. אבל הרמב"ם כבר אז אמר, בהתחלה בפרק הראשון, שרק מה אז, יש עוד הרבה דברים שאסורים מדרבנן.

חידוש של הרמב"ם: הפרדת דאורייתא ודרבנן

ובניגוד למקומות אחרים בתורה שבהם הרמב"ם מסביר את הדאורייתא עם הדרבנן ביחד, בהלכות שבת הפריד הרמב"ם את הדאורייתא מהדרבנן.

או ליתר דיוק, כמו בכל פעם שהרמב"ם מפריד את הדאורייתא מהדרבנן ביחד, כך הוא עושה גם בהלכות שבת, בניגוד לכל ספר אחר רגיל בהלכות שבת – המשנה, הגמרא, השולחן ערוך. לאף אחד לא עלה בדעת שאפשר לעשות זאת בהלכות שבת. אבל לרמב"ם עלה בדעת שאפשר לעשות עשרה

פרקים נוספים, נאמר, עד... העשרה פרקים האחרונים, אני מתכוון חוץ מהוצאה, מפרק ז' עד פרק י"ט, נאמר, הוא דאורייתא, ועכשיו הוא כותב את כל הדרבנן, כל השבותים של שבת. אין שום ספר אחר בהלכות שבת שיש בו רשימה של שבותים. שבות הוא בכל מקרה, על הדאורייתא יש שבותים מהרבנן, כן, כי השבותים הם תחת המלאכות. כאן יש חורש עם הדאורייתא, וכאן יש חורש עם הדרבנן. כל חורש עם הדרבנן, וכן הלאה, הולך הרמב"ם לומר מכאן ואילך.

הלכה א – המקור של שבות

הפסוק "תשבות" והשתי קטגוריות

אומר הרמב"ם כך, **נאמר בתורה, כתוב בפסוק "תשבות"**. זה הפסוק שהבאנו קודם, המשנה "תשבות" ו"למען ינוח". אומר הרמב"ם, לומדים מכאן, "**אפילו מדברים שאינן מלאכה חייב לשבות בהם**". מביא אותנו לפשט הפשוט. לא רק ל"ט מלאכות, אלא "תשבות" פירושו שצריך לנוח עוד יותר מזה, אפילו דברים שאינם מלאכה חייב לשבות בהם. ומה פירוש הדבר? מה עוד אסור, אפילו דברים שאינן מלאכה? הדברים שאינן מלאכה אסורים מדרבנן. "**דברים הרבה הן שאסרו חכמים משום שבות**". דברים שונים אסרו החכמים משום שבות. אני חושב שצריך לומר את המצווה של תשבות. הנה, לגבי השבותים. ומגיעים לתכלית של מנוחה.

הלכה ב – שבתים של חורש: משוה גומות

דיון: דומה למלאכות ושמא יבוא

דובר 1: אומר הרמב"ם... לא, זו לא הלשון. הוא אומר "דומה למלאכות" פירושו אני זה, שזה דומה לדאורייתא. אבל זה אני אומר, המלאכות פירושו... אבל "דומה למלאכות" זה הפשט, ומה אתה אמרת, בוא נלמד היטב. רק כשהמלאכות, צריך לדעת, למה בעצם דברים הדומה למלאכות אסורים? גם לכאורה כי זה מבלבל את האדם, אבל לא כי אם תעשה את זה תחליק לאיסור סקילה. לכאורה, מבחינה עליונה זה לא יכול להתאים מבפנים. דומה למלאכות פירושו שאנשים אחרים יכולו, שזה נראה כאילו אתה עושה מלכות. שמא יבוא פירושו שהאדם יכול. יכול להיות, אבל זה שונה. בוא נראה.

דובר 2: בסדר, בוא נמצא את הגמרא. זה אולי מבפנים. כי כאן הולך הרמב"ם למנות את כל השבתים איסורי דרבנן.

משוה גומות – תולדה של חורש

אומר הרמב"ם כך, הוא מתחיל עם חורש. אומר הרמב"ם כך, כל המשוה גומות, עיקר חורש פירושו כשעושים בור כדי לנטוע, חופרים את האדמה כדי לנטוע. אבל יש כשחופרים את האדמה לא כדי לנטוע. אומר הרמב"ם כך, כל המשוה גומות, מי שמישר בורות, הוא מישר את האדמה, הרי זה חייב משום חורש. זה חייב. זו התולדה של חורש יכול להיות. אני אפתח כאן, שיהיה לנו תמיד את הריסא. הריסא גם, הוא אומר כך. משוה חייב, זו תולדה של חורש. כתוב בפירוש בפרק ט'. בסדר, זה חיוב, אפילו אם זה לא חלק מהזריעה. כן, זו תולדה. תולדה של זריעה.

איסור ליפנות בשדה הנירה

טוב, אילו תולדות נוספו? אסור ליפנות... זה הרי, מגיעים לאיסור דרבנן. מה האיסור דרבנן שדומה לזה? משוה נוסף שאסור לעשות. אסור ליפנות, אסור לצאת לבית הכסא בשדה הנירה בשבת, בשדה שכבר עשו בו ניר, שכבר התחילו לעבד, שמא ישוה גומות. כי כשהוא הולך לשם, הוא יגיע למשוה גומות. אם הוא רוצה לקיים את "ויצאת אל מחוץ למחנה", אם הוא אוכל מהעצים.

מאוד טוב. אם הוא אומר, הוא הולך לקחת עפר לכסות עם הרגליים, הוא הולך לזרוק את זה לתוך הבור. מאוד טוב. נו, הלאה.

המפנה אוצר בשבת

המפנה אוצר בשבת... עוד דבר שאסור לעשות בגלל משום שישוה גומות. שמא ישוה גומות הוא כמו השני, שמא יבוא מהם, והבא הוא דומה. בסדר, בוא נראה. תראה, תראה. הלאה זה שמא יבוא. המפנה אוצר בשבת, מי שמפנה אוצר שיש לו חדר שמלא בדברים, והוא מפנה אותו, אפילו כשזה לא לצורך דבר מצווה, אפילו הוא צריך את זה לסיבה חשובה. למה הוא אומר יש כאן? כי סתם טורח לא עושים סתם ככה. אבל אפילו אם מותר לעשות טורח, אבל אם האופן הוא שהוא מפנה את כל מה שיש בחדר לדבר מצווה. מה הדבר מצווה? כגון שיכניס בו אורחים, הוא רוצה להכניס שם אורחים, המצווה של הכנסת אורחים, או יקבע בו מדרש, הוא רוצה לעשות שם בית מדרש, שיעור. אסור לו להוציא הכל עד הקרקע. הוא לא צריך להוציא את האוצר, אפשר ממש להשאיר עד החול. הוא אסור להגיע עד החול. למה? שלא יגמור כל האוצר, הוא לא צריך להגיע עד הקיר, עד תחתית כל האוצר. למה? כי כשהוא הולך להיפגש עם החשופה, עם האדמה החשופה, והוא הולך לראות בורות, שמא יבוא להשוות גומות. אסור שהוא בכלל לא יגיע לניסיון, הוא לא יסיים עד להגיע לבורות.

טיט שעל גבי רגלו

הלאה, טיט שעל גבי רגלו, אפשר גם בכותל או בקורה, אבל אם יש לו על רגלו קצת טיט, הוא רוצה לנגב את זה, הוא לא רוצה לעשות כאן השוואת גומות, הוא רוצה סתם לנגב. אסור גם לנגב את רגלו בקרקע, גם אותו דבר, שמא יבוא להשוות גומות. הוא הולך לשפשף את הטיט שלו בקרקע, אולי הוא הולך עם זה לעשות השוואת גומות, הוא יעשה ישר את הקרקע.

לא ירוק בקרקע וישוף ברגלו

למה הם אסרו דברים? אילו סוגי דברים הם אסרו? אומר הוא, הם אסרו שני סוגי קטגוריות של דברים. מהם דברים האסורים שהם דומים למלאכות, יש דברים שאסרו כי הם דומים למלאכה, הם נראים כמו מלאכה. לא בגלל שזה יביא למלאכה, אפילו זה לא יביא לכלום, אבל זה נראה דומה למלאכה. כלומר, נאמר, האדם שרואה את זה רואה את זה כמו מלאכה. ומהם דברים האסורים גזירה שמא יבוא מהם איסור סקילה, דבר שלא נראה, האיסור הוא לא כי זה נראה כמו מלאכה, אלא כי זה יכול להוביל לעשות מלאכה שיש עליה איסור סקילה.

ביאור: פירושו של הרמב"ם ל"שבות"

כלומר, כאן צריך לומר כך, לכאורה לפי עניו דעתי, הרמב"ם בא פשוט להסביר את המילה "שבות". כל אחד יודע שמדרבנן נקרא שבות, שייך לשבות, גזירת דרבנן. והרמב"ם מסביר שהמילה באה מלשון התורה שכתוב "תשבות". ואיכשהו למדו החכמים, לפי המגיד משנה זה אסמכתא, כי לא שזה בא מהדרשה, אבל החכמים למדו שכאן כתוב רמז שצריך לנוח, מלבד מה שאסור, "לא תעשה כל מלאכה", יש גם ענין של מנוחה, מצוות עשה של "תשבות". יש גם שביתה שהיא משהו יותר רחב ממלאכה. וכאן הם סמכו את כל הענינים דרבנן, והם קוראים לזה "משום שבות". ו"משום שבות" הוא קיצור כמו "משום תשבות". וזה ההיגיון שלו.

החילוק בין הרמב"ם והרמב"ן

אבל צריך לומר, כמו שהרב וזיניצר-בלומינג אמר, ואני חושב שזה נכון, וכך מפרשים אחרים אומרים כך, יש פירוש אחר ברמב"ן, שכולם, המגיד משנה בתירוץ הראשון שלו מציג את זה, אבל זה לא מתחבר. כי לרמב"ן יש קושיא, כן? וכאן דיברנו על זה פעם אחרת, זה מאוד דומה לקושיא שיש לרמב"ן על הרבה מצוות בתורה, שבתורה כתוב שצריך לנוח בשבת, ובינתיים יש ל"ט מלאכות שאסור לעשות. אבל הוא יכול להתייגע, הוא יכול לסחוב ארגונים, הוא יכול לעבוד, הוא יכול לעשות הרבה מאוד דברים כל היום. איך זה יכול להיות? יוצא שהל"ט מלאכות עדיין לא גמרו ל"תשבות". זו הקושיא של הרמב"ן, שאחרי גמר הל"ט מלאכות הוא עדיין לא נח, כי הוא עדיין יכול לסחוב, הוא עדיין יכול לטלטל מוקצה, וכן הלאה.

אומר הרמב"ן שמכאן עומד "שבות", ששבות פירושו בעצם שמלבד שיש את כל המלאכות, איסור דאורייתא מלעשות דברים שאינם מלאכות שבת. והרמב"ן לומד שכל השבותים הם דרבנן, אולי אכן דרבנן, אבל יש חיוב מהרעיון, לכאורה, של "שבת שבתון" ו"תשבות", הרמב"ן בפרשת אמור, והוא מדבר על זה באריכות.

אבל, צריך כאן לומר, צריך לתת לפרק כ"ד את מקומו האמיתי שבו הרמב"ם מדבר על הסוגיה. זה לא מה שהרמב"ם מתכוון כאן בוודאי, כי הרמב"ם סובר באמת שיש אכן דבר כזה של מנוחה, אבל זה קטגוריה נוספת, כביכול. הרמב"ם מביא את זה מ"למען ינוח", ולגבי זה אכן יש דינים של טורח אסור. כלומר הרמב"ם מדבר על זה, שיש דברים שאינם שבתיים אסור לעשות. אבל מה שהוא אומר כאן שבות, לא מדבר על זה, כי הוא מדבר כאן בבירור, אותם דברים הם אולי אפילו דאורייתא או אולי סוג אחר של דרבנן. כאן הוא מדבר בבירור על דרבנן שהם, כמו שהוא אומר, גדר דומה למלאכה או שמא יבוא. זה לא אותו נושא. כי אם הולכים כמו הרמב"ן, לא היה צריך להיות לשון דומה למלאכות או גזירה שמא יבוא, אלא סתם כי צריך לנוח. אבל הרמב"ם לא אומר כי צריך לנוח. מנוחה פירושה הל"ט מלאכות. אלא כי יש משהו מילה נוספת, עוד מילה "תשבות", לומר שמלבד הל"ט מלאכות אפשר עוד לגרור, יכולים עוד לבוא איסורים נוספים, אבל האיסורים יהיו איסורי דרבנן. ויש אכן כן ענין כזה של מנוחה, אבל זה ענין אחר, לא הענין של שבות לפי הרמב"ם.

סיכום: שיטת הרמב"ם בשבות

כלומר עד כאן מה שאפשר לומר על זה. כאן נגיע לאותו פרק, נראה יותר על זה. כלומר, וכאן הולך הרמב"ם למנות את כל האיסורים. הוא הולך ללכת הלאה לפי הסדר של הל"ט מלאכות, ובכל אחת מהל"ט מלאכות הוא הולך לומר מה אסור מדרבנן, כי זה דומה למלאכה או כי שמא יבוא מהם לידי מלאכה.

דובר 2: לא, זה כן יביא לזה. הוא מתכוין לטאטא. אין שאלה שזה לא יקרה בטעות. הוא הולך לכבד גם לעשות את זה. בעוד שזורקים מים, לא קורה שעושים את זה.

דובר 1: זה מה שאני מתכוון. מבין אתה מה אני מתכוון? לא שזה צריך להיות רך, הוא אכן מתרגם כך, אבל לא הייתי חושב שהדבר שאינו מתכוין הוא השיחה האחרת. הייתי אומר, שאינו מתכוין לכך פירושו שבדרך כלל כששופכים מים לא עוסקים בישור הרצפה.

דובר 2: צריך לומר כך, כי לא נוכל לומר על אסור לכבד גם שאינו מתכוין. מתכוונים רק ל... זו שיחה אחרת.

דובר 1: נכון, הוא אכן לא מתכוין. אם זה היה דבר שאינו מתכוין זה היה מותר. השאלה היא שזה מהוותא ליה.

דובר 2: נכון, אפילו זה דבר שאינו מתכוין, החכמים אסרו את זה. זו חומרא, זה לא איסור מדאורייתא. אבל החכמים אסרו את זה בכל זאת כי זה חזק מדי דומה או זה קרוב מדי שישווה גומות, לא היו גוזרים. וצריך לומר שאינו מתכוין לכך, כשהוא מתכוין היו אוסרים אפילו אם זה לא השוואת גומות כהלכה. למשל, נאמר, המים עצמם כבר עשו משהו...

דובר 1: אני אומר לך, הייתי אומר שזה מביא. אני לא רואה שזו הנקודה. זה נראה ל... צריך לראות את האחרים כאן.

דובר 2: כן, מה שהייתי אומר, יכול להיות שאומרים כל זמן שאינו מתכוין לכך, מותר לשפוך. גם, אם יש לו בדעתו השוואת גומות, אז לא צריך להיות מותר גם לא דרך מים.

דובר 1: כן, אבל זה אני מבין, זה הרי... אני לא מבין. בסדר.

אין סכין את הקרקע

עוד הלכה. אין סכין את הקרקע, אפילו היא רצופה באבנים. אסור למרוח שמן על הקרקע, אפילו אם זו קרקע שמכוסה באבנים, שאז אין את האיסור של מכבד, לטאטא מותר כן, אבל לסוך אסור.

הלכות שבת – גזירות על חורש וזורע

ואין מפנין אותה, אסור גם לנפות את הקרקע. כל הדברים הללו הם לכאורה כדי להסיר את האבק. לנפות, או **ואין מדיחין אותה.** מה ההבדל בין זולף מים ומדיחין אותה? נראה שזולף פירושו פשוט להתיז, ומדיחין פירושו עם סמרטוט, כמו שמשמשים במים ומנקים במים.

אפילו ביום טוב, כל שכן בשבת. מדוע? "שלא יעשה כדרך שעושה בחול".

דיון: מדוע אסור אפילו על אבנים?

דובר 1: אם כך, אפילו באבנים אסור גם כן. אה, באבנים אין שום השוואת גומות. אבל זה דבר חולי, והוא הולך להניח לעצמו לעשות דבר חולי, "ויבא להשוות גומות" במקום שאינו רצוף. זה קצת גזירה לגזירה. חוששים שהוא ילך כך... השוואת גומות היא...

דובר 2: כן, אבל הוא מדבר באבנים, אין השוואת גומות באבנים.

דובר 1: נכון, אבל הבעיה היא שאתה עושה דבר כל כך חולי, שזה השלב הבא. בדרך כלל בימי החול, שוטפים את הרצפה, ואחר כך עושים השוואת גומות. לא בדיוק על האבנים, נראה שבדרך כלל לא היו אבנים כמו היום. אולי היום, שהכל מרוצף, אכן זו לא השאלה. אבל היו האבנים באמצע, אבל הצד יש שם חול. אז זה חלק מהסדר. אל תעשה את כל הסדר החולי, זו הנקודה. קצת לסדר מותר לו. את כל הסדר החולי אל תעשה, כי זה מביא לכך. זה דבר מאוד מעשי. אני מבין את כל הדברים הללו.

חצר שנתקלקלה במי גשמים

הלאה, "חצר שנתקלקלה במי גשמים", חצר שירד עליה גשם רב מדי, נעשתה בוצית, שאי אפשר ללכת שם. כן, זה סכנה בכל מקום. מותר להביא תבן "מרדה בו". לפזר אותו, אני מבין. זה אומר כך מלשון רודה? פשוט לפזר אותו על הרצפה? או... אוקיי, כן. בקיצור, הוא מניח תבן כדי שיתייבש קצת, שיוכלו ללכת על המים. זה מותר לעשות. זה גם קצת דומה

עוד איסור, לא ירוק בקרקע וישוף ברגלו. אסור גם לירוק ואחר כך לשפשף ברגל את הרוק. מאותה סיבה, שמא ישווה גומות. כשהוא משפשף עם הרצפה שלו והוא ירצה למחוק את הרוק, הוא גם עם זה ישווה גומות. אבל מה מותר כן? אבל אם ירקו, מותר כן ללכת אחר כך על זה ולמחוק את זה בדרך אגב. **מותר לדרוס הרוק שעל גבי קרקע, והולך לתומו,** כי אז הוא לא עושה בכוונה לשפשף את האדמה ולעשות אותם דברים.

נשים המשחקות באגוזים ובשקדים

הלאה, **נשים המשחקות באגוזים ובשקדים מותר,** נשים דווקא? גברים לא משחקים בדברים כאלה?

דובר 2: גברים משחקים עם הגמרא. "כי נר מצווה ותורה אור", זה הכיף שלי.

דובר 1: בסדר. התירוץ היה הרבה משבת. כן.

דובר 2: שם לא יבוא עליה שבועה גמורה, כי האגוזים והשקדים רוצים ליפול על מקום ספציפי. כן, משווים אותם בקרקע ישרה כדי שיוכלו לשחק בכדורים טוב יותר. אה, הם יכולים לשחק בכדורים... משחקים בכדורים שם ביניהם.

גזירות דרבנן הקשורות למלאכות חורש, זורע, וקוצר

המשך גזירות הקשורות לחורש (השוואת גומות)

אסור לרוק ולשפשף ברגלו

אסור גם לירוק ואחר כך לשפשף ברגל את הרוק, מאותה סיבה, שמא ישווה גומות. כשהוא משפשף עם הרצפה שלו, ירצה למחוק את הרוק, הוא גם עם זה ישווה גומות.

אבל מה מותר כן? אבל אם ירקו מותר כן ללכת אחר כך על זה ולמחוק את זה בדרך אגב. מותר לדרוס על רוק שעל גבי קרקע, לדרוך על הרוק מותר כן, והולך לפי תומו, כי אז הוא לא עושה בכוונה לשפשף את האדמה ולעשות אותו דבר.

נשים המשחקות באגוזים ובשקדים

הלאה, **נשים המשחקות באגוזים ובשקדים וכיוצא בהן.** נשים דווקא? גברים לא משחקים בדברים כאלה? גברים משחקים עם הגמרא. זמירות יאמרו ותשבחות, זה הכיף שלי.

בסדר, **אסור לשחק בהן בשבת, שמא יבוא להשוות גומות,** כי האגוזים והשקדים ייפלו על מקום ספציפי, צריך לעשות ישר את האדמה כדי שיוכלו לשחק כהלכה טוב יותר. אה, שהאדמה תהיה ישרה. לא שהוא ידחוף את האגוזים והשקדים. בסדר. כן, אבל הוא משחק עם זה, זה חלק מהמשחק שזה יהיה טוב.

אסור לכבד את הקרקע

בסדר, **ואסור לכבד את הקרקע.** מעניין שהוא לא התחיל למשל עם "ואסור לכבד את הקרקע", כי זה היומיומי, זה הרי העיקר, וכל האחרים הם הלכות נדירות. לא, יש עוד דברים. כן, אבל הוא מתחיל, "אסור לכבד את הקרקע" זה משהו שנוגע כל שבת אחרי הסעודה, שלא לטאטא. כל הדברים האלה הם יותר שטחיים.

שמא ישווה גומות, אלא אם כן היתה רצופה באבנים, אלא אם זה מרוצף באבנים, אז אין השוואת גומות. אבל כשיש אדמה, אדמה רכה, וכשמטאטאים ועושים בור, הרי אין כוונה, הוא מתכוון להרים את הלכלוך, אבל כשהוא מטאטא הוא מישר את האדמה. הוא נכנס לאדמה, הוא ראה שיש חור, הוא הלך למלא. זה אומר שהוא עובר על חורש.

מותר לזלף מים על גבי הקרקע

אבל מה שמותר לעשות זה, מותר לשפוך מים על גבי הקרקע, **מותר לשפוך מים על גבי הקרקע, ואינו חושש שמא ישווה גומות.** עם מים אפשר גם למשוה גומות, שהרי אינו מתכוין לכך.

דיון: למה כיבוד אסור אבל זילוף מים מותר?

דובר 1: מלבד לכבד זה גם דבר שאינו מתכוין לכך.

מה"beehive", בשבת, **מפני שהוא כתולש**. זה נראה כמו תולש. אף על פי שאינו מחובר לקרקע, זה לא קוצר אמיתי, אבל זה נראה קצת כמו קוצר. כי קוצר זה שיש משהו מחובר לקרקע ואתה חותך אותו. וכאן זה כמו שהדבורים עובדות, זה כאילו נטוע, יש לזה איזו דמיון, ואתה תולש אותו. נראה דומה ל... זה אולי כמו שדומה למלאכה, לא שמא יבוא לידי מלאכה, אלא דומה למלאכה. כן, אין לזה שום קשר לקוצר, אבל זה נראה דומה. למי שרואה מרחוק איך משהו הוא מוציא משם. יש לזה צורה דומה, צורת הדבר דומה.

אין עולין באילן

הלאה, איסור הבא. **אין עולין באילן**, אסור לטפס על עץ, בין לח בין יבש, בין שזה עץ לח, בין שזה עץ יבש. **ואין נתלין באילן**, אסור גם להתלות על עץ. **ואין נסמכין באילן**, אסור להישען על עץ. לא רק זאת, אלא אפילו אם אסור לעלות אפילו ערב שבת על עץ להישאר שם במשך שבת, **ליתן שם כליו עליו**. וכאן מדברים כבר לא על מחובר לקרקע כלל, אלא יותר בכלליות, בכלל אסור להשתמש בשום דבר שמחובר לקרקע בשבת, כי כל הדברים הללו **גזירה שמא יתלוש**. הוא ילך על העץ, הוא יראה חיה, יהיה לו קל, או שהוא שכח ויקצור.

פירות שנשרו בשבת

עוד גזירות של קוצר: **פירות שנשרו בשבת**, פירות שנפלו מעצמם בשבת, לא היה שום קוצר, אבל **אסור לאכול עד מוצאי שבת**, אסור לאכול אותם עד מוצאי שבת, כי **גזירה שמא יתלוש**. הוא יהנה, "אה, פתאום יש לי פרי טרי נאה שנפל מהעץ", והוא יהנה מזה, והוא ישכח שאסור בשבת, ושמא יתלוש, הוא יעשה תולדה, הוא ילך לחתוך, לתלוש.

הדס המחובר – להריח במחובר לקרקע

הדס המחובר, הדס, צמח ריחני, כן, ההדסים שמשמשים בהם בארבעת המינים, **שיש בו ריח, מותר להריח בו**, מותר להריח אותו. לא תחשוב שכמו שאסור להוריד מעץ, אסור ל... שצריך לחשוש שאם יריחו יתלוש אותו.

לא, מותר, "**לא שנו אלא ריח בו**". פרי, אם יתנו לגעת בפרי שעדיין... מותר להריח עלה שנעשה להריח, מדוע? "לא שנו אלא ריח בו". ההנאה היא שיריח, להוציא ריח. הריח מאוד טוב, זה מונח שם, זה נשאר טרי, וכשהוא רוצה להריח הוא יכול ללכת לשם, אין לו שום סיבה לתלוש אותו.

אבל יש דברים שאסור להריח כשהם מחוברים לקרקע. **אתרוג ותפוח וכל הראוי לאכילה, אסור להריח בו במחובר**, אסור להריח כשזה מחובר. מדוע? **גזירה שמא יקצצנו לאכול**. כשהוא יהנה מזה, דווקא כדי להריח, אבל הוא כבר יתפוס תאוה לאכול, יש גזירה שמא יקצצנו לאכול.

הגיבוי.

כן.

אילן שעושיין רושם בגופו – שרשים יוצאים מהאדמה

אילן, עכשיו ההלכה הזו הרמ"א כתב כך ערב סוכות, הוא חשב על הדסים ואתרוגים. "**אילן שעושיין רושם בגופו אין עולין בו בשבת**", עץ שהשרשים בולטים מהאדמה, הכא נמי כאן השרשים יצאו החוצה, אז כי אדם חשב שזה כבר לא עץ, כבר אמרנו "אסור מחובר לקרקע", אבל זה אסור לשבת עליו. כבר ראינו שאסור לשבת על זה, אסור לשבת על עץ, אסור לשבת על מחובר לקרקע, אסור להישען על מחובר לקרקע. אומר הוא, אם השרשים יוצאים מהאדמה שלושה טפחים, אסור גם כן.

אבל אם הם מתחת לג' טפחים, הענפים הקטנים שהם ממש ליד האדמה, הרי זה לביד, רחוקה הרי זה דין לביד, אומר הוא שאנחנו לא רואים כמשהו שליד האדמה שלא תלך לחתוך אותו. הנקודה היא לביד או כ... אני מתכוון שהלביד היה מסיר את החשש מחיתוך. זה קצת מעניין לומר. אומר הוא שכאן יש לך כבר סיבה מעשית, אבל לא חוששים שהוא יחתוך.

לא, לא, להיפך, החשש חיתוך, אנחנו מחזיקים בישיבה על אילן מחזיקים כבר רחוק מהחשש המעשי של חיתוך. ממילא זה רק כמו גזירה. כמו שנקרא

להשוואת גומות, אבל זה לא השוואת גומות, הוא מניח רק כדי שיוכלו ללכת על המים.

אבל "**כשהוא מרדה**", אבל כשהוא עושה זאת, כשהוא מפזר את התבן, "**לא ירדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי הקופה**". הוא יכול לעשות זאת בדרך הגב, בקצה הקופה, אבל לא שייקח את הקופה ויפזר בכל מקום את התבן. מדוע? "**שלא יעשה כדרך שעושה בחול ויבא להשוות גומות**". שוב אותו דבר, כשהוא עושה דברים כמו בימי החול, הוא ילך לעשות עבודה מושלמת של התבן, לפזר כמו שהוא עושה בימי החול, אז הוא בא להשוואת גומות. הוא צריך לעשות זאת בשינוי, כך הוא זוכר שהוא לא עושה כדרך שהוא עושה בחול, והוא לא ייכשל.

סיכום: כללי יסוד בגזירות דרבנן

הלאה, ובכך סיימנו את כל התולדות של חורש.

חידוש כללי: מתבאר כלל חשוב בכל גזירות דרבנן הקשורות למלאכות שבת: כל ה"שמא יבוא לידי" אינם חששות רחוקים, אלא דברים שחכמים ראו שבשגרת החול, השלב הבא אחר הפעולה המותרת הוא מלאכה דאורייתא. זה "slippery slope" שהוא מאוד קרוב – זה מאותה קטגוריית מלאכה. הכלל הוא: אל תעשה שלב אחד לפני המלאכה.

גזירות הקשורות לזורע

נמשיך הלאה, זורע. אומר הרמב"ם, **המשקה את הזרעים**, מי שמשקה את הזרעים, הוא משקה את הצמחים, **חייב משום זורע**, זה זורע עצמו, זו תולדה של זורע.

לפיכך, מהי גזירת דרבנן בזה? **אסור לשאוב מים מן הבאר בגלגל**, אסור לשאוב מים מהבאר בגלגל, **גזירה שמא ימלא לגנתו ולחורבתו**. כי אם יהיה לו קל מאוד לשאוב מים, הוא ישתמש בזה כמו שהוא משתמש בימי החול, הוא ישאב הרבה מים, וכשהוא שואב הרבה מים זה למלא כלים גדולים להשקות את גינתו, את... לחורבתו. מדוע חורבה? איך נכנסת חורבה? חורבה לא פירושה חורבה. נראה שזה פירושו איזה מקום שהיו נוהגים לשתול שם. אני מתכוון לא בחורבה היו שותלים. בקיצור, מקום שמתאים... שיש שם חשש, שנקרא זריעה.

רק בגלגל. בלי גלגל מותר. הוא עושה זאת כלאחר יד, קצת. זה דומה לכדרך שהוא עושה בחול. כשעושים משהו בצורה מקצועית, לא זוכרים ששבת, ועושים יותר דברים. זה לא שלא זוכרים ששבת, זה האופן, עושים בחול, אין היכר, ואפשר בקלות להיכשל.

אם יש, **אם היה באר של גלגל בחצר**, אחד טוב, אז מותר. כלומר, מה שאסור לשאוב מים מן הבאר פירושו מה שאינו בחצר, שהוא ברשות הרבים או רשות היחיד, רשות הרבים עם פס ברוחב, מה שלא יהיה. אבל אם זה בחצר, מותר כן. מדוע? **מותר למלאות ממנו בגלגל**. מדוע? **אין החצר אין אנו חוששיין שמא ימלא לגנתו**. כי שם זה לא ליד הגינה, או מה שלא יהיה. נראה. זה לא אופן שהוא תכנית, שאני מבין, זה קשה. לא קשה, אלא פשוט.

אוקיי. לא עושים בגלגל גדול. שם שזה עדיין. השלב הבא. זה אני אומר לך, זה כל הדברים שכל השבוע השלב הבא הוא לעשות מלאכה דאורייתא. אל תעשה את אותם דברים. דברים שיכולים להביא, לא סתם, זה לא מה שעלה לי בדעת, תוהה אני חושב. כל השמא יבוא לידי הם דברים שחכמים הסתכלו, ביום שיש עושים כך, והשלב הבא הוא מלאכה. בשבת, אל תעשה שלב אחד לפני המלאכה. נכון? נכון. קוראים לזה "slippery slope". זה אפילו לא מדרון, זה מאוד קרוב, זה לא מאוד רחוק. זה מאותה קטגוריית מלאכה.

גזירות הקשורות לקוצר

אוקיי, הלאה. קוצר. אומר הרמב"ם, **התולש**, כשמישהו תולש פרי, צמח, **חייב משום קוצר**. ומה הרבנן מזה?

אסור לרדות דבש מכוורתו

לפיכך, אסור לעשות משהו שאינו תולש. **לפיכך**, **אסור לרדות דבש מכוורתו בשבת**, אסור גם להוציא דבש מכוורת הדבורים, המכוורת, בשבת,

השק, עד שהוא נופל. כלומר, לא עושים זאת כהלכה בידיים. מה האיסור של בידיים להוריד מבהמה?

אני מתכוון שזה יכול להיות מוקצה או הוצאה?

נדבר. מדברים עכשיו שעושים זאת, אפשר לעשות זאת רק בכל מיני אופנים של כלאחר יד.

כלאחר יד, כן.

אז, מדוע? אני מתכוון שזה... אולי זה מוקצה? מדברים באופן שזה מוקצה? אהא.

אני מתכוון שמדברים על מוקצה. אולי התבואה היא מוקצה? זה מוקצה, כן. כך נראה, הדברים שהם מוקצה. אוקיי, בואו נלמד.

ושליף של תבואה פירושו, מה זה אומר? זה לא מאכל בהמה, זה לא ראוי, כשזו תבואה שהניחו לאוצר.

בא מן הדרך בליל שבת – בהמה טעונה

היה בא מן הדרך בליל שבת, ובהמתו טעונה, הוא בא מן הדרך בליל שבת, ובהמתו טעונה, כשהגיע לחצר החיצונה, כשהוא מגיע לחצר החיצונית ביותר, הקרובה ביותר למקום שהוא מגיע, שזה כבר רשות היחיד, שמותר כבר לטלטל, אז נוטל את הכלים הניטליין בשבת, יוריד את הדברים שאינם מוקצה, כלים שמותר לטלטל בשבת, יוריד כהלכה. כלומר, גמרא סתם תשישי בהמה או משהו כזה, או לא? יש קשר לבהמה, כן, יש יחס לבהמה, זה מותר לעשות.

ושאינו ניטליין, הדברים שהם מוקצה, התירו גם כן משום צער בעלי חיים, אבל רק באופן כלאחר יד. מתיר את החבלים, יתיר את החבלים, שזה קשר שאינו של קיימא, שקיים נופלים, שקיים שיפלו.

אומר הוא, הוי והשקים דומים להישבר, שיש שם דברים שנראים שיישברו, וממילא אין לו העצה של סתם לפתוח שיפול. אז כך, אם היו שקיים קטנים, יש עצה, מביא כרים וכסתות ומניח תחתיהם, הוא מביא כרים וכסתות, דברים רכים, הוא מניח מתחת, והשקים נופלים על הכרים, השקים עם הדברים השבירים יפלו על הדברים הרכים.

מבטל כלי מהיכנו – כרים וכסתות תחת שקיים

תרגום לעברית

אה, לכאורה היה כאן איסור, כפי שלמדנו שאסור להניח כלי מתחת לנר, משום שמבטל כלי מהיכנו, עושה בכך שכלי יהפוך למוקצה, כלי שהיה מותר להשתמש בו עכשיו עשה שאסור להשתמש בו בשבת. ומה האיסור של מבטל כלי מהיכנו? אני לא זוכר את האיסור, אבל יש איסור לעשות בשבת מבטל כלי מהיכנו.

אומר הוא לא, כאן אין מבטל כלי מהיכנו. למה? כי הרי זה שקיים קטנים. אז אפילו שקיים קטנים, אפילו אם יש דברים שיכולים להישבר בקלות, זה רק אם זה נופל מגב הבהמה שהוא גבוה ממנה. אבל על הרצפה, אפילו שקיים קטנים, תמיד אפשר למצוא דרך זהירה ולהוציא אחר כך את הכר אם צריך אותו. ממילא אין זה מבטל כלי, כי תמיד יש דרך שאפשר כן להשתמש עוד בכלי בשבת, אז אין מבטליין כלי מהיכנו. שאם ירצה לשלוף, למשוך את הכר, שולף, שהשקים קטנים וקלים, הם הרי שקיים קלים וקטנים, זה לא ישבר מסתם למשוך אותו מהשק שהוא מונח, מהכר וכסת שהוא מונח.

שברי זכוכית – הפסד מועט

אבל אם היתה שם שברי זכוכית, שברי זכוכית, דברים שהם מאוד שבירים, להיפך אבל, אז אין את ההיתר, אין את ההיתר. שברי זכוכית זה דבר שאמנם ישבר, אבל מצד שני אין שם הפסד. למה? כי ממילא הולכים לטחון אותו, להמיס אותו. אז אין את ההיתר להניח כרים וכסתות, כי ההיתר אפילו שאמרנו עכשיו הוא רק בדיעבד. אה, נכון? מעניין, הוא אומר זה לא מבטל כלי, אבל בכל זאת בדיעבד, זה קצת מבטל כלי. אוקיי.

אז אז אומרים לא להניח כלי, ומתירין אפילו לפרוק. אפילו פשוט ישבור, אפילו ישבר, הרי אין שום הפסד גדול, הרי הכל לטובה עומד. כל השברי

ישיבה על אילן אסור, אבל כשאתה יושב כשזה קרוב לאדמה, לא אומר שאתה יושב על האדמה, אתה יושב ממש על העץ, אתה לא צריך בעצם את העץ, אתה יכול לומר שאתה לא משתמש בשום עץ, אתה יושב פשוט על הרצפה, אה, מדרגה גבוהה יותר.

וכאן הוא הולך לפרטים אבל, אם היה בולט, כן, יונתן, ג' טפחים, רחוקה ארץ, היה בולט למעלה מג' ולתוך ג', העץ גדל בצורה שהוא יוצא מהקרקע, הוא עולה גבוה מג' ואחר כך חוזר למטה לג', גם מותר להשתמש בהם. כלומר כבר החלק שהוא תוך ג', כן?

היה גבוה ג', אפילו צידו אחד שיה לארץ, זה מקום הררי, אז יש מקום שהשורש שבולט הוא גבוה ג' והמקום האחר אינו גבוה ג', אז אסור לשבת עליו, כי חצי ממנו לא אומר שהוא יושב על הקרקע, חצי ממנו זה כן משתמש באילן כהלכה.

אין רוכבין על גבי בהמה – גזירה שמא יחתוך זמורה

נמשיך לומר עוד הלכות של משתמש באילן או דברים דומים שהם תולדות. אומר הרמב"ם, אין רוכבין על גבי בהמה בשבת, אסור לרכוב על בהמה בשבת. לכאורה היינו צריכים בעצם להתיר בגלל חי נושא את עצמו, לא אומר שהבהמה נושאת. כמו שאחי מזכיר, שאם אדם היה רוכב לא היה נקרא בהמה. נכון, נכון, נכון.

מדוע אסור לרכוב על גבי בהמה בשבת? גזירה שמא יחתוך זמורה, הוא יחתוך ענף להנהיגה, לנהוג את הבהמה. ואז הוא יעבור על... אוקיי, כן.

זה עוד תולש, תולש, כן. אולי על חמור אם זה בחוץ.

ואין נוטליין מבהמה. אמת. אסור גם להישען על בהמה, להיתלות על בהמה. וגם אסור אפילו לעלות באילן בשבת, לא לעלות ולא לירד בשבת, ולא נוח על גבי צדי בהמה. אלה דברים מעניינים, כי זה כבר נראה כמו קצת גזירה לגזירה, כן?

כן, כן. וצדי צדדים אבל כן מותר. זה נראה בכלל, זה הדרך הרגילה. כלומר, צדי צדדים, כלומר להישען על משהו שנשען על בהמה.

נכון. זה עוד הדבר הרגיל. כלומר, דבר ש... סדר הדברים נראה, אנחנו לא רוכבים על בהמות, אנחנו לא יודעים, אבל כשאנשים רוכבים על בהמות, הם נוהגים לחתוך ענפים כדי לנהוג את הבהמה. ממילא חכמים אסרו לרכוב על בהמה בשבת. וצדי צדדים מותר, כן. המשך.

מה ההלכה שאפשר לעשות בהמה למחיצה? אי אפשר לעשות כלום.

בדיעבד – עלה באילן או בהמה בשבת

בדיעבד, עלה באילן בשבת. רוצה אני עכשיו לדעת מה קורה אם מישוה שכח את האיסור, או... הוא כן עלה באילן בשבת. אז כך, בשוגג, אם הוא עלה על האילן בשוגג, בטעות, קונסין אותו. במזיד אבל, אם הוא עלה על האילן במזיד, הוא לא ציית לחז"ל, יש קנס, אסור לו לירד, אסור לו לרדת בשבת מהעץ.

רגע, לא ידעתי. הוא נשאר על העץ עד הלילה.

אבל בהמה, אם הוא עלה על הבהמה, אז אין חילוק בין שוגג למזיד, ירד, הוא צריך לרדת מהבהמה. שמא צער בעלי חיים, למה תקנוס אותו על חשבון הבהמה?

נכון, טוב.

פורקין המשא מעל הבהמה – צער בעלי חיים

וכן, בגלל צער בעלי חיים היקלו עוד במשהו. פורקין המשא מעל הבהמה בשבת. מותר כן להוריד את המשא מהבהמה בשבת, אף על פי שאולי היינו חושבים שזה טרחה, התירו משום צער בעלי חיים.

כיצד? זה מסביר. היתה בהמתו טעונה שליף של תבואה, אם בהמתו טעונה שק של תבואה, מניח את ראשו תחתיה, מותר לו להכניס את ראשו מתחת לשק שמונח על הבהמה, כך שהוא עושה טלטול מן הצד, או טלטול לא בידי בסדר הרגיל, אלא בראשו, ומסלקה לצדדין, ועם זה הוא מזיז את

תותים ורימונים כזיתים וענבים, חוששים שמא יבואו לסחוט זיתים וענבים. זה מעניין, כי אנחנו עדיין לא יודעים בכלל למה יש באמת חילוק בין זיתים וענבים לתותים ורימונים. כי זה הדרך, עכשיו תגיד, זה גילוי.

שוב, למה תותים ורימונים לא מפרק? זיתים וענבים הם פירות העומדים לסחיטה. מזיתים יוצא שמן, מענבים יוצא יין. מפרק זה לסיים את... לסיים משהו שבא שצריך להוציא אותו, ומציאים אותו. סתם אם אתה סוחט חתיכת עץ, יוצא ממנו מים, זה לא סחיטה, זה לא מפרק. אבל תותים ורימונים, מאחר שאצל אנשים מסוימים, זה כן, הרי אפילו אצל אנשים מסוימים זה עדיין לא כמו זיתים וענבים. אלא מאחר שאצל אנשים מסוימים זה נראה דומה, יחשבו שאולי גם זיתים וענבים, או שמא יבואו לסחוט זיתים וענבים. מה שהוא מתכוון, עומדת לנו מחשבה שלמדנו. אה, הרמב"ם אומר כן, שמא יבואו לסחוט.

שאר פירות — מותר

אבל **שאר פירות כגון תפוחים ואפרסקים** וכל מיני דברים, שאף אחד לא סוחט את זה, כן, עושים אותם סחיטה כשמישהו רוצה סחיטה, אלה לא דברים ששייכת בהם כל כך סחיטה.

כבושים ושלקות — חומרא בשאר פירות

עוד, **כבושים ושלקות**, פירות או ירקות כבושים, **שסחטו**, שסחט אותם. אז ככה, **אם לרכך גופן**, אם סוחט את זה פשוט כי רוצה שהבשר שלהם יהיה רך יותר, מותר. **ואם להוציא מימיהן**, אם רוצה להוציא את המים מהם, אז כן אסור. זו חומרא בשאר פירות, מדרבנן, אותו דבר. כן, זו חומרא בשאר פירות. זה כן דבר שמבושל במים, לא רק אצל אדם משוגע שהוא שותה מיץ תפוחים, אמרתי שאדם טוב ששותה מיץ תפוחים זה לא דבר נורמלי. אבל כבושים ושלקות קורה, שותים את מי השלקות, למדנו כאן דבר, עושים על מי דגים.

שלג — מרסק בנחת

ואם מרסק את השלג שירדו מימיו, אם מישהו רוצה מים, אסור לקחת שלג ולהכות אותו שירדו המים. זה אסור לעשות בגדול שהוא לוקח קערה ענקית של שלג. אבל בכוס או בקערה מותר כן לרסק שלג.

דיון: מה זה אומר "בכוס"?

דובר 2: כוס שיש בו כבר מים?

דובר 1: מה המילה? כי זה כמות קטנה?

דובר 2: לא, לא כתוב כמה גדול. אני חושב שזה לתוך הכוס כי... כן, כי זה נכנס למים וזה לא נולד. זה מוליד, הוא עושה מים. כאן אתה רואה שהוא עושה מים, וכאן יש מים.

דובר 1: מדברים כאן על מפרק. מדברים כאן על מפרק. כך כתוב כאן ב... ב... מדברים כאן על מפרק. אני לא יודע מה ראית במקומות אחרים, ברמב"ם. אבל ה... כוס אתה מתכוון לומר שיש כבר מים? אני לא יודע, כבר כאן במשהו. כן, כוס מלא, לא כוס ריק. או ישירות... גם לא כתוב מה שאני אומר. אבל כך אומרים המפרשים שזה מתכוון לזה.

דובר 2: היינו נראה, שלג זה משהו לכמות גדולה יותר. אני יודע לצאת לשדות ולעשות הכל שלג, אבל בכוס, כמות קטנה.

דובר 1: לא, אתה יכול לומר שזה ישירות. ישירות הוא הולך לשתות את זה עכשיו. כמו שלמדנו בדברים אחרים, יש חילוק אם זה ישירות, נכון? אוקיי.

שום, קנבוס, בוטר, מלילות — שריסקו מבעוד יום

השום, הקנבוס, והבוטר, אה, פירות צעירים, והמלילות, נכון? **שריסקו מבעוד יום**, שהכה מבעוד יום, אז ככה, **אם חסרים זיכה**, אם חסר עוד לסחוט אותם, לטחון, **אסור לגמור דריכתן בשבת**. אסור לעשות זיכה בכלי בשבת. אבל אם חסר רק **שחיקה ביד**, קצת לסחוט עם הידיים, אז **מותר לגמור שחיקתן בשבת**. לסחוט עם הידיים מותר, כי כבר ריסק מבעוד יום. כלומר, עיקר המלאכה של דישה כבר עשו, כבר הכו אותו ערב שבת. עכשיו רץ לסיים, לסיים זה רק קטנות, שחיקה ביד מותר.

זכוכית הם חתיכות זכוכית, שצריך לקחת כדי לעשות מהם זכוכית טובה. אז עומד בדרך כלל ממילא שצריך להמיס אותו, לחמם אותו באש ולעשות זכוכית חדשה. אז על הפסד מועט, להפסד מועט לא חיישינו. לא התירו כלום על הפסד מועט.

אבל אם יש שק גדול, ומניחים בתוכו כלי זכוכית וכיוצא בהן, כי אז יש חשש גדול שישבר, ואז גם אי אפשר להניח כר, אם יניחו כר או כסת זה לא יעזור יותר, כי כן, יהיה מבטל כלי מהיכנו, כי הוא לא ירצה לשלוף. אז התירו פורק בנחת, מותר, כן. פורק בנחת מותר אפילו בנחת, כן. אז התירו כראוי, בשופי, בנחת. זו המילה, בשופי, בנחת. כן, הוא יפרוק. כן, הוא לא רוצה הפסד, ממילא הוא מותר. פורק בנחת, כן, כשהוא חושש שישברו כלי הזכוכית שלו.

נכון. אבל אומר הוא, למה באמת לא התירו? למה לא אמרו שיוריד? למה לא להעלות על הבהמה את השקים הגדולים, כדי שלא ייכשל בחשש מוקצה? אומר הוא, מכל מקום אין אנו חוששין על הבהמה. זה עדיין שונה שהוא יעבור על משהו שהוא חשש מוקצה מאשר שיהיה על הבהמה, שיש בעיה של צער בעלי חיים. צער בעלי חיים.

מלאכת מעמר

סיימו חורש, זורע, קוצר. עכשיו נלמד את המלאכה הבאה שהיא מעמר.

הלכה א: המדבק פירות עד שיהיו גוף אחד — חייב משום מעמר

מה עוד לא עושים שדומה למעמר, או שמביא לידי מעמר?

אומר הרמב"ם, **המדבק פירות עד שיהיו גוף אחד, מדבק יחד פירות קטנים עד שיהיו גוף אחד, חייב משום מעמר**. אצלנו כבר למדנו בהלכות מעמר, כן, למשל עושים דבילה וכדומה. בניגוד לגבינה, שהיא בונה, כן? אוקיי. זה פירות. פירות זה בדרך כלל מעמר, לוקחים יחד שניים, גם, מדבקים יחד פירות, אה, חייב. זו התורה של מעמר. תמיד הדבר הראשון הוא זו התורה. חייב סתם, זה חייב.

איסור דרבנן: נתפזרו פירות בחצר

מה האיסור דרבנן? **נתפזרו פירות בחצר**, או, התפזרו פירות בחצרו, אסור לאסוף את כל הפירות למקום אחד, שזה ייראה דומה למעמר. **מלקט**, אלא מה? מותר לאסוף את הפירות **ואוכל**, ולאכול. אבל אסור לאסוף את כל הפירות ולשים אותם בכלי, **אבל לא יתן לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה כדי שלא יעשה כדרך שעושה בחול**. אסור לאסוף אותם כראוי כמו תמיד, **שמא יעשה כדרך שעושה בחול**, חוששני שמא יכבשם ביזו בתוך הקופה, כשכולם יהיו יחד הוא יכוץ אותם ככה, כי אז יהיה תולדה של דש, וזה נקרא שמא יבוא לידי סחיטה.

מלח — נראה כמעמר

וכן אם נתפזר לו מלח, אסור לאסוף את המלח שיהיה במקום אחד, משום נראה כמעמר. כי זה לא דבר שגידולו מן הארץ, זה לא דבר שגדל. מעמר אפשרי רק על דברים שגדלים באמת. אבל הענין של מלח לא אומר שהתפזר על השולחן, זה אומר שהמקום שעושים אותו, ליד ים המלח, ואיך לוקחים אותו, זה קצת דומה לפירות, כי מלח לא גדל, אבל כן, לוקחים אותו מהאדמה, זה נראה קצת דומה לאיסוף פירות או איסוף תבואה. זה התהליך של עשיית המלח.

מלאכת דש — סחיטה

עכשיו נלמד על המלאכה של דש.

הלכה ב: המפרק חייב משום דש

אומר הרמב"ם, **המפרק חייב משום דש**. אם מישהו מפרק, הוא מוציא דבר אחד מהשני, למשל הוא מוציא את גרגרי החיטה מכל התבואה, חייב משום דש. **הסוחט זיתים וענבים חייב משום מפרק**, סוג של מפרק, להוציא את הפנימי מהזיתים, את השמן מהזיתים.

איסור דרבנן: סחיטת תותים ורימונים

וכן, מה האיסור דרבנן? האיסור דרבנן הוא שלא רק זיתים וענבים אסור, אלא גם **אסור לסחוט תותים ורימונים**. למה? **הרי מצינו בני אדם סוחטין**

או היין שנשתנה למעלותא, אז אסור לשתות אותן המשקין עד מוצאי שבת. אסור לשתות אותם עד מוצאי שבת.

למה? גזירה שמא יסחוט ענבים בשבת. הגזירה היא שהוא הולך בפעם הבאה לחתוך ולהשתעשע עם זיתים וענבים, כן, בכוונה לסחוט אותם. בפעם הבאה הוא הולך לסחוט.

דובר 2: לא, אולי... לא כתוב שלא חתכת בכלל. שמת מסה שלמה כשחתכת.

דובר 1: אה, זה כמו שמתכוונים מעצמו. זה מונח בקערה, שירד מעצמו. זה נסחט מעצמו. אם הוא הולך לקחת את הענבים משם והוא הולך... תחילה בשבת.

דובר 1: פירות תותים ורימונים, אם זה תותים ורימונים שזה לא דאורייתא המפרק, אז אם הכניסן לאכילה, אם הכין את התותים והרימונים לאכילה, אז משקין שזבו מהן מותרים, אז המשקים שירדו מהם מותרים. ואם הכניסן לדורכן, אם הכניס אותם לסחוט למשקים שלהם, אז אז משקין שזבו מהן אסורים עד מוצאי שבת.

דובר 2: אהא. יפה מאוד. כן.

דובר 1: למה? כי אז זה יותר קרוב שהוא יסחוט. הוא הכניס את זה, הוא הכניס את זה הביתה לכבוד זה, על התווית של התותים והרימונים כתוב לסחיטה. אז אם הולכים לתת לו לקחת את מה שיצא מעצמו, הוא ייתן לזה דחיפה מעצמו בפעם הבאה.

יפה מאוד. אבל פשוט שאפשר לאכול את זה אחרי שבת, נכון? זה לא כמו דבר... זה אפילו לא מלאכה, זה סוג חדש של גזירה. למדנו בשוגג, אונס, עד מוצאי שבת וכדומה על מלאכות שונות שעושים בשבת. וכאן הוא אפילו לא עשה שום דבר לא נכון, האדם לא עשה כלום, זה ירד מעצמו. אלא מאי, החכמים אסרו כי אם הוא ישתה, הוא יבוא לעשות את זה מעצמו.

יפה מאוד.

מפרק - זיתים וענבים שריסקו מערב שבת

דובר 1: עוד. עכשיו נלמד את הדרבנן של זורה ובורר.

תרגום לעברית

זיתים וענבים שריסקו מערב שבת, כיוון שכבר ריסק אותם מערב שבת, ויוצא מהן משקין מעצמן, והמשקים יצאו מהם במהלך השבת, מותרים. כלומר, מה ההבדל מקודם? כי כאן הוא כבר כן ריסק מערב שבת. אז אין כאן את הגזירה שמא יסחוט, כי זה כבר סחוט מעצמו.

כעין חלות דבש שריסקו מערב שבת, שלמדנו קודם שזה אסור מדרבנן, שזה נראה דומה למפרק. אבל כאן, משקין היוצאים מהן בשבת מותרין, שאין כאן מקום לגזור, שכבר ריסקו בערב, כבר עשה את הריסוק קודם. כלומר, בערב... אז לכן אחרי ריסקו אין שום שייכות של סחיטה או משהו כזה? זה לא ברור.

דובר 2: מה הוא אומר? לא ברור לי.

דובר 1: הגיוני. היה החשש שמא יסחוט, אבל ברגע שזה כבר מרוסק אין מה לסחוט, הכל כבר מעוך. אתה כבר לא צריך את העזרה שלך.

דובר 2: מעניין.

דובר 1: משהו חסר לך. אבל הוא רואה שבאופן הזה אנשים לא נוהגים לסחוט. אבל אולי אפשר טכנית להיות אותה עובדה, מבין מה אני אומר? זה אולי דבר מעשי. אבל לאופן הזה אין את החשש.

דובר 2: בסדר. כן.

זורה ובורר - הקדמה

דובר 1: עוד קצת הלאה, זורה ובורר. בסדר. כן.

זורה ובורר, הן אבות מלאכות. אבל למה הרמב"ם לא אומר את האב שלהן? כי כל אחד יודע מה זה זורה ובורר.

דובר 2: אה כן? יותר ממפרק?

לפיכך, מותר לגמור שחיקת ריפות בתוך הקדרה בשבת, חוץ ממה שאמרו לנו אסור למלאות. אם מישוהו רוצה לא כך מותר לעשות את שחיקת הריפות בעצם פורים מותר.

דובר 2: כן, ביידיש, זה מתורגם דייסה. זה סוג של פורינה, סוג של דבר, שבא חתיכות, שמכוצים אותו עוד קצת לאבקה. זה כבר מבושל, בעיקרון. אבל זה בעצם גמור. זה דומה ל"לא מיחזי אלא שחיקה ביד", שזה מותר.

דובר 1: יפה מאוד.

המולל מלילות — בשינוי

המולל מלילות, אם מישוהו עם ידיו משפשף על שיבולים שיוצא התבואה מהם, זה מתורגם דומה למה שעושים דש, אבל הוא עושה את זה בכמות קטנה עם אצבעותיו. **מולל בשינוי, כדי שלא יראה כדש,** שהוא יעשה את זה בשינוי, לא שהוא לא יעשה את זה בכמות גדולה שהוא מוציא את הגרעינים מהתבואה. הוא צריך עוד לעשות את זה בשינוי. יש דרך נורמלית, יש שלושה דברים: יש דש, יש מלילות, שזה עושים עם הידיים, ויש מלילות כלאחר יד, שהוא עושה את זה עם גב היד, אני יודע, הוא עושה את זה בדרך חלשה יותר. הוא עושה את זה בשינוי, כן.

היונק חלב בפיו — פטור אבל אסור

אז ככה, בואו נלמד על יניקת חלב. **יונק חלב בפיו, פטור.** זה אומר שאסור. זה אומר אסור, פטור אבל אסור. יונק, כן. חולב זה תולדה של דש. אבל הוא כבר סיים עם הפטור, היה צריך לומר אסור. איך זה יונק חלב? אם הוא חולה, אם כואב לו והוא צריך את החלב לרפואה, לא ממש רפואה, אבל כדי להירגע, ועם כל יניקה בפיו, מותר לינוק בפיו, כי זה לא מפרק אמיתי. מילא, זה מפרק כלאחר יד. זה כלאחר יד, כי בפיו זה לא הדרך הנורמלית של דש. אם מישוהו חולב מבעל חי, בדרך כלל מפרה, הוא עושה את זה עם ידו לתוך כלי, הוא עושה, חולב דבר אחר, הוא שותה את זה, כן, כלי, דיכוי, הוא לא שם את זה לתוך פה, הוא שם את זה לתוך כלי.

כי זה עוד מפרק לחלוב ביד, זה לא מפרק כראוי, ומשום צער, במקום צער היקלו על זה.

הלכות שבת: מפרק, זורה ובורר, וטוחן

מפרק - יונק מן הבהמה

דובר 1: זה שינוי, מפרק כלאחר יד.

זה כלאחר יד. כלאחר יד, כי בפיו זה לא הדרך הנורמלית של חליבה. הוא חולב מבעל חי, בדרך כלל מפרה, עושה את זה עם ידו לתוך כלי. הוא עושה את זה בכלל דבר אחר, הוא שותה מהכלי לכלי. העיקר הוא, הוא לא שם את זה לתוך פה, הוא שם את זה לתוך כלי. ממילא זה רק מפרק כלאחר יד, זה לא מפרק כראוי. ומשום צער, הגזירות, במקום צער היקלו על ה... אפילו בסכנה, אפילו זה לא סכנה, כשיש סכנה החכמים כך. אבל כאן, זה לא סכנה, התירו על האיסור דרבנן של דומה למפרק. הרבנים לא רוצים שיהודים יצטערו בשבת. זה מאוד חשוב לדעת.

יפה מאוד. עוד הלכות של מפרק הן כך: פירות שזבו מהן משקין בשבת. אני רוצה לומר דבר אחר שמותר משום צער. למשל, לנסוע בשבת במעלית זה לא איסור דאורייתא, זה שבות. מאחר שקשה מאוד לאנשים ללכת במדרגות בשבת, היקלו.

דובר 2: מה זה אומר?

דובר 1: אני שומע.

מפרק - פירות שזבו מהן משקין בשבת

דובר 1: פירות שזבו מהן משקין בשבת. פירות שכבר ירד מהם. הרי למדנו קודם שאסור לסחוט בשבת זיתים וענבים, ותותים ורימונים גם אסור בגלל שזה דומה, וכן הלאה. מה קורה אם ירד מעצמו? מישוהו קילף, חתך פירות, וירד מהם משקים. אז אם זיתים וענבים הם, שכאשר היו עושים את זה לכתחילה היה ממש סחיטה, כי הדברים האלה באים לסחוט כדי שיהיה השמן

דובר 1: כן, כי מפרק הוא תולדה מזה. הוא אומר רק על דברים שצריך את התולדה כדי להסביר את הדבר. אבל זורה זה זורה. זורה ובורר הן אותו סוג מלאכה, נכון? הוא למד שזה רק קצת שונה.

בורר - מנפה מלילות

דובר 1: זורה ובורר, הן אבות מלאכות. מה הן הדרבנן שלהן? **לפיכך, אף על פי שמותר למלול מלילות בראשי אצבעותיו**, שלמדנו קודם שמותר לכתוש אחד, חצי בזמן אכילה, מותר לו למשל לאכול אגוזים, מותר לו לשבור את הקליפות ולהוציא את האגוזים בראשי אצבעותיו.

דובר 2: אה, בראשי אצבעותיו, נראה שהוא התכוון לומר בשינוי.

דובר 1: בשינוי, כן, ובלי כלי. אבל כשהוא מנפה אחר כך את הקליפות, שהקליפות יעופו, **מנפה ביד אחת בכל כוחו**. מותר ביד לשלוח את הקליפות, אבל **לא בקונון ולא בתמחוי**. אבל אסור בכלי. והגם שאפילו הכלי אינו כלי שמשמשים בו בדרך כלל לבורר, כמו מגרפה.

אבל אסור, כי אם משמשים בכלי יש חשש שיתחילו להשתמש בכלי שעשוי לבורר, **גזרה שמא ינפה בנפה ובכברה**, שאז יהיה חייב. ממש.

בורר/משמר - סינון יין

דובר 1: כי **משמר שמורים**, יין הוא רוצה להוציא את השמרים מהיין... שמרים... שמרים?

דובר 2: בסדר.

דובר 1: **תולדות בורר או מרקד**, הוא אומר כן. לפיכך... זה צריך להיות שלא... זה דאורייתא נכון? אז זה כן... כשמה שעדיין מעורב ממש שמרים... זה ממש בורר או מרקד. אבל יין שכבר צלול, והוא רוצה סתם להוציא קצת שמרים שיש שם, אבל זה כבר לא מלאכה, כי זה כבר יין, הוא לא הולך לתקן כלום בזה. הוא לא עושה זאת בכלי, אלא בסודר או בקופת מצרית.

אפילו שמיטה לסנון יין צלול או מים צלולים בסודרין או בקופת מצרית, לא עם הכלי הרגיל שמשמרים בו בדרך כלל, אבל לא לעשות באופן שלא **יניח הכימה בסודר**. לא לעשות כך שהסודר יכנס פנימה והיין יזרום דרכו, כי זה דומה לאיך שמוזגים, **שלא יעשה כדרך שעושה בחול ויבוא לשמר במשמרת**. זה דומה מדי לאיך שעושים זאת עם כלי המיועד לכך. זה דומה מדי לאיך שעושים מקצועית, ואז הוא יבוא לקחת משמרת.

וכן, אסור לתלות את המשמרת על היין כדרך שעושה בחול. אסור לתלות את המשמרת על היין כדרך שעושה בחול, אפילו הוא לא הולך לעשות עכשיו את... הוא שם אותה שתזרום... לא, או מעל הכלי או מה, שכשמהפכים את הכלי זה יזרום. הוא תולה אותה על החלק העליון של הכלי, שכשמוזגים לא יבואו השמרים. אסור לעשות זאת בשבת, **שמא יבוא לשמור**. אפילו הוא לא הולך לעשות זאת עכשיו, הוא רק שם אותה שם שכשהוא מוזג כוס זה יעבור דרך...

דובר 2: על החלק העליון של הכלי? על הכוס שלו? או על הבקבוק שלו?

דובר 1: ובכן, שמרים זה סוג של משקע, נכון? סוג של משקע יין, בעצם. אז איך הוא תולה אותה?

דובר 2: על החבית, על החלק העליון של החבית.

דובר 1: מה שזה לא יהיה. זה מצחיק אותי. אולי הוא תולה אותה באוויר, ואז מוזגים?

דובר 2: לא, הוא לא רוצה לעשות את השלב הזה.

דובר 1: יכול להיות, איפה שלא שמים את המשמרת. אני מנסה להבין את "כדרך שעושה בחול".

דובר 2: בסדר, זה שלב שהשלב הבא הוא לעשות את... שוב, את השימור של היין.

בורר - מכבץ (עשיית גבינה)

דובר 2: אסרן... או, כן? קורא... כן?

דובר 1: **תולדות בורר, ליר, ופיכך אע"פ שנותן שומשום וגוזמין לתוך הדבש**, מותר לשים, מותר לשים שומשום ואגוזים לדבש, אבל **לא יכבוץ בידו**. לא יעשה בידיו משהו ביחד מה לעשות? איזה חלק... גם הדבש גם, עושים את הדברים הקשים מהדבש שנדבקים לשומשום ולאגוזים, כי זה דומה לדבר של הוצאת הדבר הגושי מהדבר היותר נוזלי, אסור לעשות זאת בידו.

טוחן - תולדות ודרבנן

דובר 1: אנחנו הולכים לטוחן. טוחן, עד רפואות.

דובר 2: כן.

דובר 1: עכשיו הולכים ללמוד את המלאכות הרבניות של טוחן, האיסור הרבני שדומה לטוחן. טוחן פירושו לטחון, כמו חיטה לעשות קמח. **ומחתך ירקות דק דק**, הוא מתכוון הוא חותך ירקות לחתיכות קטנות מאוד **כדי לבשלו, הוא תולדות טוחן וחייב**.

אממ... זה ממש טוחן, תולדות טוחן. **ופיכך**, מה האיסור דרבנן שלו? אסור למרסק, לכתוש, לשבור לחתיכות, **לא ישחק חרובין לפני בהמה, בין דקה, בין גסה**. בהמה דקה, בהמה גסה, אבל **נראה כטוחן**.

דובר 2: מה פירוש נראה כטוחן? ... מה זה טוחן אמיתי שזה נראה כטוחן? זה לא טוחן אמיתי, למה לא?

דובר 1: אני לא יודע. למה מחתך ירקות דק דק טוחן, זה גם קצת מעניין. טוחן... טוחן זה עושים שמחטיה יהיה עכשיו קמח, אבל... לעשות שעגבנייה תהיה חתוכה לחתיכות קטנות?

דובר 2: כן, חתיכות קטנות, צריך להיות כמה קטן? שזה נהיה ממש, שאתה עושה את זה לאבקה, או שאתה עושה את זה ל...

דובר 1: לא אבקה, לא אבקה, קצת יותר גדול מאבקה.

דובר 2: אבל המרסק נראה שזה לא כל כך קטן, אבל גם לא כל כך גדול. אני מכיר את המילה שמה שהוא מרסק, הוא מרסק את זה. נמצא הוא נותן מכה על אבטיח שיהיה חתוך לחתיכות. כשאדם מרסק רגיל לחתוך בסכין, הוא מרסק את זה ברגלו. זה קצת יותר גדול מטוחן, וקצת יותר קטן ממה שהיה צריך להיות גדול מספיק לא להיקרא טוחן. אבל **חותכן לדליהם לפני בהמה**, מה זה **נבילה לפני הכלבים**, מותר כן לחתוך פרי לדליה או נבילה לפני הכלבים. למה?

מלאכת טוחן (המשך) - רפואה בשבת

אין טחינה בפירות

למשל, הוא נותן מכה על אבטיח, זה נהיה חתיכות במכה. מה שזה לא יהיה, אני מבלבל אותו. כשאדם מרסק רגיל לחתוך בסכין, הוא מרסק את זה, הוא מרסק את זה ברגלו.

בקיצור, זה קצת יותר גדול מטוחן, וקצת יותר קטן מ... זה היה צריך להיות גדול מספיק לא להיקרא טוחן.

אבל חותכין את הדלועין לפני הבהמה, ואת הנבילה לפני הכלבים. מותר כן לחתוך פרי, דלעת, או נבילה לפני הכלבים. למה? **שאינן טחינה בפירות**.

מה פירוש זה? רק בירק יש טחינה ולא בפירות? מה ההבדל בין ירק לפירות?

בתבואה בטח יש, נכון? תבואה זה הטוחן שמדברים עליו בדרך כלל, עשיית קמח. נכון.

וירק זה כדי לבשלו, זה כך ירק, ירק אי אפשר לאכול כמו שהוא. אז בהכנות לבישול עושים טחינה.

הלכה כ"א – מאכל בריאים לעומת מאכל רפואה

כיצד, כן? כיצד, לא יאכל דברים שאינם מאכל בריאים, אסור לאכול דברים שבדרך כלל אנשים בריאים לא אוכלים, כגון אזור ואפוא, אבל הוא אוכל את זה דווקא לרפואה. ולא דברים המשלשלים, אסור לאכול דברים שמשלשלים, שגורמים לו להוציא, כגון לענה וכיוצא בה.

וכן לא ישתה דברים שאין דרך הבריאים לשתותם, כגון מים שבישלו בהם אמנון ועשבים, כי זה לא מאכל שאנשים בריאים אוכלים, זה מאכל שעשו לרפואה.

אבל מה מותר כן? דברים שרגילים גם לאנשים בריאים לאכול, מותר. **אוכל אדם אוכלין ומשקין שדרך הבריאים לאכלם ולשתותם, מותר כן לאכול דברים שגם בריאים עושים כזה אכילה ושתייה, כגון הכסבר והכוסת והאזוביון, ואף על פי שיש בהם כח הרפואה, ואף על פי שאוכלן כדי שיתרפאו בהם, אפילו הוא אכל את זה לצורך הרפואה שלו, מותר, הואיל והם מאכל בריאים, הואיל והם מאכל בריאים אין בזה את החשש.**

דיון: ההבדל בין מאכל בריאים למאכל רפואה

דובר 1: זה מעניין, כן, מאכל שאינם בריאים אסור לאכול אפילו שלא לרפואה, ומאכל בריאים מותר לאכול אפילו כן לרפואה. איך הוא אמר שלא לרפואה? הוא אמר דברים שאין דרך הבריאים לשתותם, לא יאכל דברים שאינם מאכל בריאים, הוא לא אמר לרפואה.

דובר 2: בהתחלה כן, סעיף כא. דברים שדרך לאכול מותר אפילו לרפואה. לא יודעים, כי הסיבה היחידה שהוא אוכל דבר כזה היא הרפואה.

דובר 1: לא, הסיבה היחידה שהוא אוכל דבר כזה היא הרפואה. זה לא ברור. כל דבר שהוא רפואה אסור לעולם. הוא לא אדם נורמלי, הוא שותה דברים שהם רפואה לסיבה טובה.

דובר 2: האם יש איסור להיות לא אדם נורמלי?

דובר 1: לא, הוא סתם משוגע. מדברים בתורה על אנשים נורמליים.

דובר 2: בסדר, אני כבר יודע, צריך להיות אחד עם זה.

דובר 1: מה אתה מתכוון?

דובר 2: בסדר, החידוש הוא, אפילו כשזה לרפואה, אם זה מאכל בריאים. מאכל בריאים פירושו גם לא שאף אחד לא אוכל את זה. שכל אחד אוכל את זה. צ'ולנט, הגם שצ'ולנט שבת כתוב שזה רפואה גדולה, לא עליו מדברים. מדברים על דברים ש, משהו בריאות, דבר כזה. זה לא ממש רפואה, אבל גם לא דבר נורמלי, אבל קורה שאנשים אוכלים את זה.

דובר 1: צריך להיות שכשמישהו קורא לעצמו באכילת צ'ולנט, "אה, הצ'ולנט הזה רפואה", הוא צריך כבר להפסיק לאכול? לא, כי זה מאכל בריאים.

דובר 2: בסדר.

שתה חלתית קודם השבת – קושיא על הגירסא

שתה חלתית קודם השבת, חלתית זה איזו רפואה, וראה שעותה והולך, מותר לו להמשיך לשתות גם בשבת. אה, וראה שעותה והולך, הוא התחיל שגרה חדשה של שתיית חלתית, מותר לו. מותר לשתות בשבת, במקום שנהגו הבריאים לשתות חלתית. במקום שבריאים שותים אותה.

דובר 1: אז למה אני צריך לשתות את זה בשבת עצמה? אני לא מבין. לא, אז מה אני לא מבין, למה צריך לבוא השתה קודם שבת? אם זה מקום שנהגו הבריאים, אני שואל. זה לא ברור לי. אני לא מבין.

דובר 2: אני לא מבין.

תרגום לעברית

דובר 1: אה, יש כאן באמת גירסאות אחרות, אפילו במקום... מה? נשתה חלתית קודם השבת, במקומות שנהגו הבריאים. יש כאן גירסאות אחרות, אפילו במקומות שלא נהגו הבריאים, מה שעושה יותר סנס. זה משהו היתר חדש. אבל לפי הגירסה שלנו עומד להיפך. אם כך באמת אין כאן חידוש.

פירות אפשר לאכול כמו שהם, רק אתה רוצה לעשות חתיכות קטנות יותר.

וזה לכאורה גם למה הוא אומר גם על נבילה. מה נבילה עם פירות? נבילה זה גם, כי הכלב אוכל אותה כמו שהיא. אתה רק עושה יותר קל לכלבים שלא יצטרכו להתמודד עם חתיכה גדולה. בגלל זה "אין טחינה בפירות" טוב גם על הנבילה.

אני שומע, טוב מאוד, הגיוני. יש גרסאות ופירושים אחרים, אבל כן, הפירוש הגיוני.

מתיירין אלומות – מפני הטורח

ומתיירין אלומות של עמר לפני הבהמה, מותר לתוח אלומה גדולה, אלומה פירושה צרור של תבואה, לפני הבהמה. ומפספסין ביד אלומות קטנות, מותר לעשות בידיים, מפספסין פירושו לשפשף, כן, לכתוש בידיים, לרכך את זה, אלומות קטנות. אבל לא אלומות גדולות מפני הטורח שבהן. אלומות גדולות לא עושים.

מעניין, לא בגלל שיש לזה משהו עם טוחן, אלא מפני הטורח שבהן. למה הוא שם את זה כאן? כי זה אותו דבר.

לא, כי דברים של טורח הוא ילך לכאורה אחר כך לטרחות. זה שורה קטנה אחת שהוא מוסיף כאן.

חבילי סיאה – כותש בראשי אצבעותיו

חבילי סיאה ועזוב וקרנות אם כבר השתמשו למאכל בהמה, חבילה של דברים מסוימים שמשתמשים למאכל בהמה, צמחים מסוימים, גרוסים, שהשתמשו למאכל בהמה, יש ספק אם אפשר להשתמש מזה. וכותש ואוכל בראשי אצבעותיו, אפשר לטחון את זה בידיים קצת ולאכול אותו, אבל לא ביד הרבה, אסור למלא את הידיים בגרוסים ולטחון אותם, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבוא לידי כך, אם תעשה את זה כמו שעושים בחול, תבוא לעשות ממש טוחן.

הצריך לדוך פלפלין – שינוי בכלי

הצריך לדוך פלפלין, מישוהו יש לו פלפלין, פרי קטן כזה של הפלפלין, פלפל, והוא רוצה לעשות שיהיה שברים, וכהאי גוונא ליטול לתוך מאכל בשבת, הרי זה כותש ביד הסכין ובקערה, אפשר לקחת, לא עושים את זה עם הסכין עצמה, צריך לעשות בשינוי, צריך לעשות עם הידית, הצד העבה יותר של הסכין, ובקערה, על ה... או קערה אולי פירושו? לא, על הקערה. אסור אולי על צלחת גדולה או דבר שמיועד לטחון בו. לא כדרכו.

כך רואים שהוא מחזיק באמצע אכילה עם אכילה, שהוא לא מכין את הטחינה כי הוא עובד עכשיו. אבל במכתשת חייב משום טוחן, אם עושים את זה במכתשת חייב משום טוחן, זה ממש טוחן.

אז כאן הוא מדגיש יותר את הכלי. שהגם שאתה שלב אחד מטוחן מותר עדיין כן, כשזה חלק מהאכילה.

לפיכך אסור לבריא להתרפאות – גזירה שמא ישחוק סממנים

לפיכך, אה, אומר הרמב"ם, הוא צריך ללמוד, מכיוון שיש איסור של טוחן במכתשת, שכשלוקחים מאכל שצריך, כמו פלפלין שרוצים שיהיה שבור, ושוברים אותו במכתשת הוא חייב, לפיכך אסור לבריא להתרפאות בשבת, גזירה שמא ישחוק סממנים.

כשרוצים לעשות תרופה, צריך גם לכתוש דברים מסוימים, לטחון, לקצוץ דברים מסוימים, וקל מאוד שיהיה טוחן, כי אם עושים את זה במכשיר, במכתשת, זה חייב משום טוחן. לכן אסרו להתרפאות, כי במתפא צריך לעשות משהו שיש לו פנים של טוחן. ולהתפא פירושו רק לאכול, אבל אפילו בריא היה נהנה מזה. כן.

כיצד? החולים כבר למדנו בתחילת הלכות שבת, שדיברו עליהם. לא בריא, אפילו חולה שאין בו סכנה, שמותר לעשות דרבנן, מותר לעשות אפילו איסורי דרבנן, וכל שכן שהוא לא יכול להיות איסור דרבנן חדש שהוא לא עושה. אבל כאן מדובר בבריא.

בריא שיש לו רפואה, לא כל כך בריא, הוא עושה את זה באמת.

"אלא במקום שבני אדם סכיני אותו", כי זה משהו שכן, העולם שם את זה, אלא במקום שגם הבריאים עושים, זה מותר. **"ומותר לסוך שמן המלך בכל מקום"**, כי זה תמיד בריאים עושים גם.

נקפה ידו או רגלו – צמידה ביין

"נקפה ידו או רגלו", מי שחבל את ידו או רגלו, צמידה ביין, כתוב צמידה, הוא עושה שלא יזוב דם או משהו כזה, משהו הוא עושה, משהו כמו תחבושת. כן, מותר לשפוך שם יין, אני לא יודע מה, **"ולא יצמוס בחומץ"**, כי גם אותו דבר, יין זה יותר הסדר שמותר לעשות, לא רק לרפואה, אבל עם חומץ לא עושים.

"ואם היה רגיל", אז אסור. למה? אפילו ביין אסור. למה? אני לא יודע. אה, הוא אומר שחומץ עובד פחות טוב מיין, אז ממילא, אדם שרגיל, זה עובד כן? משהו שאומר שעם מים, זו הלכה כרבי עקיבא. מי זה הרגיל? את זה נלמד בהלכה ק"ד.

חושש בשיניו – חומץ

"החושש בשיניו", מי שיש לו כאב שיניים, אז כך, אסור ממש לעסוק ברפואה, אבל אפשר לעשות טריקים אחרים. אז כך, **"לא יגמא בהם את החומץ"**, חומץ עוזר לשיניים. לא ישתה חומץ **"ויפלוט"**, וישפוך, כי זה הסדר, כשמישהו צריך חומץ לרפואה לשיניו, הוא לא בולע אותו, הוא מחזיק אותו שיעשה מה שהוא צריך לעשות על השיניים, והוא יורק אותו. אבל אז הוא מראה בבירור שהוא עושה עניין של רפואה. **"אבל מגמא ובלוע"**, אבל הוא מותר כן לשטוף את שיניו עם זה, ואחר כך לבלוע, כי אז לא כל כך ברור שזו רפואה. הוא אוכל את זה, כמו דומה אולי למאכל בריאים. הוא אוכל את זה, לא רואים שזו רפואה ברורה.

חושש בגרונו – שמן

אותו דבר, **"חושש בגרונו"**, מי שיש לו כאב גרון, **"לא יערערנו בשמן"**. מה זה יערערנו? אתה מבין מה זה אומר, הוא מגרר. אבל הלשון יערערנו היא לשון מעניינת. אם היינו יודעים הרבה לשון הקודש היינו יודעים הרבה יותר מילים מעשיות לדברים מעשיים. אנחנו לא יודעים כי לא משתמשים בלשון הקודש, לא קוראים את לשון הקודש הישנה, על דברים מעשיים יום יומיים. יש לכל דבר ספציפי. יערערנו ויגמא בהם זה עבורנו סתם אותו דבר, אבל זו מילה אחרת כי זה אחר...

אסור לגרר עם שמן ולירוק אותו. **"אבל בולעו שמן הרי זה מותר"**, מותר לבלוע שמן. הרבה. זו רפואה. כי לכאורה הדרך היא כך, לרפא את הגרון שלך הגרון שלך צריך לבוא במגע עם השמן. אז אחד יש עצה לגרר ולירוק, אז הפשט הוא שהגרון נמצא שם זמן רב. הדרך האחרת שזו תהיה רפואה היא שאתה צריך לשתות הרבה לאט לאט כמות של שמן שהגרון יהיה שמנוני.

מנסרפין נסרפין

"ומנסרפין נסרפין", זו לשון מעניינת, מנסרפין נסרפין. זו לשון כמו שראינו קודם כאן אצל כפי תומא, שהוא דורסן כפי תומא. הוא שותה, אבל זה אומר שזה כבדרך אגב, שלא יראה שזו רפואה, אלא הוא שותה שמן ואה, מה אעשה, זה נשרף. מובן שהוא עושה את זה כן בכונה, לא תחבולה, אבל זה רק אומר שלא יעשה את זה בפירושו. כן.

שף בשיניו – נסר/מציצה

הלכה חשובה. **"אם לעשות נסר מציצה"**, יש מציצה, יש משהו שלועסים וזה עוזר על איזו מחלה? לכאורה גם לשיניים או משהו כזה? אוקיי, אבל סתם, זה כמו משחת שיניים אולי? אוקיי, משהו כזה, אומרים שזה נוזל מעץ. **"ואם שף בו את שיניו"**, לא מצחצחים את השיניים, רבי, לא משפשים את השיניים עם סם, עם סוג של תרופה בשבת, למשל, מתכוון לרפואה. זה אם מתכוון לרפואה, **"אבל אם מתכוון לריח הפה, מותר"**.

דיון: משחת שיניים ומי פה בשבת

יש לנו כאן שאלה טובה, אם משהו שואל האם מותר להשתמש במשחת שיניים או מי פה, הדברים האלה, אם עושים את זה לרפואה זו שאלה, אבל

בגירסה שלנו יוצא חומרא, שאפילו הדברים שהם גם מאכל בריאים, מותר רק אם האדם... הוא מתכוון לומר כמו שאנשים בריאים אחרים אוכלים את זה, לא עוזר לי, כי אתה שותה רק כרפואה. אבל אם הוא עצמו שותה על דרך אולי רפואה, אפילו אם שואלים, אם זה דבר שהוא מאכל בריאים, ברור, אולי הגירסה האחרת עושה יותר סנס, או שזה היתר, באופן כזה שיכול להיות... הייתי חושב... מה ההיתר? למה אז מותר כי חושבים שזה יוצר הלכה מעניינת? יש מי שאומר, היה צריך. צריך רופא באמצע. או שהייתי חושב... אה, הרבים מדברים הרבה על סכנות. סכנות זה עניין אחר, כי לכל הדברים. חשבתי, אולי אחרת. חשבתי, שאם האדם עשה לעצמו סדר חדש שהוא שותה את זה... עכשיו, עבורו זה נעשה מאכל בריאים. זה יותר גבולי. זה דבר שיש... כמו שהכלל הוא לא לרפואה בריאים, אבל הוא שותה את זה כמה שבתות. הוא עושה קולר מן. לא לשם רפואה. לשם רפואה, אבל בדרך נורמלית. זה דבר של שבועיים. יודע, לא דבר שהוא עושה רק פעם אחת ביובל לשם רפואה. כי זה נעשה נורמלי שלו... לא ברור. אחרי הפוסקים. אירע רק... הרב המגיד מגיה, באמת כי זה לא מסתדר, וכל כתבי היד שיש לו, ומילא אומר פרופנוביץ משהו על זה... הרב המגיד אומר אפילו במקומות שלא נהגו? זה בהגהה שלו? כן, אבל הוא לא מבין. הוא אומר שכי יכול, אם הוא התחיל, הוא צודק במשהו, אם הוא הולך לכל אחד, אין צורך להגיע להיתר של מה שנופל דרך בריאים... אחד עם לי. אני מסתכל שהיכול הוא אפילו כשזה חשש רחוק מאוד. כל דין, חולה שאין בו סכנה, עדיין לא התיר, אבל זה לא דבר טוב לעצור. צריך לעשות איזו קולא? לא ברור... אוקיי... זה נוגע למעשה, כי זה מביא שהרבה פוסקים אומרים שצריך... כן... מה שיש לזה מההלכה... אה, טוב, זה לא ברור... אוקיי...

הלכות שבת – רפואה בשבת: שמנים, סיכה, וטיפולי פה ועיניים

שמנים שדרך הבריאים לסוך בהם

צריך לעשות איזו קולא. לא ברור. אוקיי. זה נוגע למעשה, כי זה מביא הרבה פוסקים אומרים... כן, אם מותר לשפוף, כן. כן. צריך לדעת מה יש לזה מההלכה. אה, טוב. זה לא ברור. אוקיי. כן.

"וכן שמנים שדרך הבריאים לסוך בהם", שמנים שדרך גם של אנשים בריאים למרוח בהם, **"מותר לסוך בהם בשבת, אפילו שנתכוון לרפואה"**. אפילו הוא התכוון לרפואה, אפילו הוא התכוון לרפואה. כאן כתוב אחרת, כאן כתוב אפילו כשהוא מתכוון לרפואה, אם זה דבר שבריאים עושים. **"ואין לו היכר"**. כאן אתה לא רואה את ההיכר. אין לו גם את ההיכר, וגם לא את ההיכר שאמרת שהוא לא צריך להתכוון. אפילו הוא בטוח שדברים שדרך לעשותם לרפואה, בין שמן, בין אוכל, וכדומה. **"אבל שאינם דרך הבריאים לאכול מהם"**, אם זה דבר שרק חולים עושים, **"אסורים"**.

סברת הגזירה – למה רק רפואה?

מה באמת הסברא של זה? אני חושב, אם האיסור הוא "שמה יבוא לשחוק סמנים", אולי דבר שעושים במיוחד לרפואה, צריך להתחיל לטחון במיוחד. כי זה דבר שמוכרים במכולת. כי החשש אמרו רק על רפואה. זו יותר גזירה כזו? כן. מעניין. למה לא לומר כל דבר שהוא... אה, כי הדברים של רפואה, יכול להיות כי האדם יותר נואש שיהיה לו, הוא ילך לטחון. משא"כ סתם אוכל, אין לו את האוכל, הוא יאכל משהו אחר. אבל משהו שהוא צריך לרפואה, כי זה מה שאני חושב. יש משל. לא על זה, אם יש לו היכר לפני שבת, אין את החשש שמה יבוא לטחינה חלש יותר, כי יש לו כבר את המלאי. אני לא יודע, כי זה מה שאני חושב, כל הרפואות שמדברים כאן, מדברים אפילו על רפואות כאלה שלא שוחקים עבורן סמנים. סתם לשתות חילתית, אין סמנים שטוחנים. אבל מכיוון שזו רפואה, ולרפואה יש סמנים.

אהא, מעניין. מה יש כאן?

חושש במתניו – סיכה ביין וחומץ

"חושש במתניו", מי שיש לו כאבים במתניו, **"לא יסוך יין וחומץ"**, לא ימרח יין וחומץ, כי זה משהו שבריאים לא עושים, רק לרפואה. **"אבל שמן"**, שכן הוא סדר, מותר כן, **"ולא שמן ורד"**, לא שמן של פרחים,

המקורי, זו איזו רפואה. אבל זה עושים רק לרפואה, כי אין לזה שם יין. ממילא לא עושים לגוון.

רפואה בשבת – המשך דינים: קילור, הוצאת דם, חמין ושמן, רטייה, ועיסוי

קילור לעיניים – שרייה מערב שבת

דובר 1: רוק לפני שאכלו עוד משהו הוא רוק אמיתי, אחרת יש כבר איזה טעם של קפה או של מה שאכלו או שתו זה עתה. רוק תפל, רוק אחרי קימה, צריך להיות רפואה בלי טעם צדדי, יש לו רק את הטעם המקורי. אבל זה עושים רק לרפואה, זה עושים רק לרפואה לשים על העין, זה לא דבר יפה. ממילא לא עושים.

"ועל גבי עין אסור". קילור, כי על זה לא אפשר לא להיזהר. נכון. קילור היא גם תרופה לעיניים, **"כלורין לעיניים"**. נראה שהקילור היא... אני דווקא לא בטוח, קילור היא אולי הצבע, המברשת שמתמשים כבר עם הכלורין, עם ה... כי הוא אומר **"קילור ששרה אותה"**, מבין? **"ששרה אותה"**. קילור היא ספוג כזה או משהו שעליו שמים את המריחות.

בוא נראה, הוא אוהב שיראו את התמונה. מה זה קילור? קילור הוא סם, הוא הסם המרפא את העין. אוקיי, יודע אני. זה לא רואה סוי, אה, אקסטרה. בוא נראה. **"ושרה ביין"**. **"קילור ששרה אותה"** ששרו אותו בערב שבת, **"מעבירה על גבי עינו בשבת ואינו חושש"**, מותר לשים אותו על העיניים בשבת.

למה? אומר, כי זה נראה כמו על גב, אה, על גב, כי יש בו יין, עושים את התרופה ביחד עם יין. האנשים לא רואים אותך. יש לזה אותו דין כמו יין עצמו, שעמד שעל העין מותר לשים, בתוך העין אסור. אותו דבר עם קילור.

בשבת עצמה אסור לשרות, כי זו תהיה בעיה גדולה יותר. זה יהיה מה? כי זה יהיה ממש הכנת רפואה בשבת, או יכול להיות סתם איסור בהכנת רפואה לפחות. כן, אבל אם כבר שרו אותו ערב שבת, יש לזה אותו דין כמו סתם יין, שמותר לשים אותו על גבי עינו מבחוץ, ואינו חושש.

מי שלקה באצבעו – הוצאת דם

אוקיי. **"מי שלקה באצבעו"**, מי שחבל את אצבעו, **"לא יכרוך עליו גמי כדי להרפותו"**, לא יכרוך עליו עשב כדי לרפא, **"ולא יטריח קנה בידו כדי להוציא את הדם"**. גם אם למשל נעשתה בועה, נעשה צבירת דם, והוא רוצה להוציא את הדם, אסור לעשות את זה, אפילו לא בידיים.

דיון: חובל או שבות רפואה?

כן, רואים בבירור שאסרו רפואה בשבת אפילו כשאין שום תרופה, אלא אפילו כשזה רק תרגיל לעשות משהו שרואים כאן.

זה מאוד מעניין, מה שהוא מאוד רחוק מ... הוא מביא, הרב בלום הביא שיש מקומות ברש"י שמשמע כך שדחיפת הדם היא עבירה על חובל. הרמב"ם נראה שזה רק שבות של רפואה, לא נושא של איסור. זה לא להיות חובל אלא באופן... אה, לפי הרמב"ם זה להיות חובל כי יש לו הנאה מזה.

תרגום לעברית

להיפך, לפי הרמב"ם זה רק איסור משום שבות. סוגיא בלא דם אין בחובל, למדנו קודם. שכאשר הוא עושה זאת להנאה, למאי יצרו, נקרא גם כן. אפילו אינו צריך את הדם, אינו נהנה לגבי הנאה, בוודאי שהוא רוצה דווקא שיצא. נכון, הוא רוצה דווקא שיצא. אבל לפי אחרים יש רק כאשר הוא צריך את הדם, כאשר הוא מפרק זה כאשר הוא צריך את הדם. אפילו כשהדם לא יהיה שם. אבל לפי הרמב"ם זה לא עניין, לפי הרמב"ם רק שיש לו הנאה מזה, הוא ראה אפילו הנאת יצרו זה מספיק.

על כל פנים, הרמב"ם אומר שזה לא זה. נראה שהוא אומר כיון שכבר היה, כבר חובל קודם, הוא לא מוציא את הדם. זה אולי משהו אחר, רק חשש של רפואה. כך נראה.

חמין ושמן על גבי מכה

אם בדרך כלל עושים את זה לריח הפה...

עושים את זה לסיבות אחרות, לא רפואה, לשמור היגיינה, לשמור על השיניים. אולי זה נקרא רפואה? אני לא חושב שזו שאלה של רפואה. לא, אין לי שאלה של רפואה. מניעה לא אומרת רפואה. משהו אוכל בריא לא אומר רפואה. זה בטוח גם כמו מאכל בריאים, זה לא דברי סממנים עם זה.

זה אבל כן, נגיד למשל אם משהו התחיל רק כי הרופא הזהיר אותו... הוא כבר התחיל אחרי שיש ילדים בדרך כלל. אני מדבר על הילדים שלי, אני מקווה שהם לא ישמעו את זה איך האבא מבזה אותם כאן ברבים. אבל ילדים קטנים, הרבה פעמים רק אחרי שהרופא ענה אותם כמה פעמים עם כתרים ודברים, הם מתחילים, הם רואים את זה כרפואה, אבל באמת זה בדרך כלל... זו מניעה, כן.

יש אם הרופא נותן אולי קרם מיוחד, רפואה כזו, סוג אחר של משחת שיניים שמתמשים בה לפרק זמן, אז אולי כן. אבל יש מה שאומרים האחרים, יש אנשים שטוענים שכשמצחצחים שיניים יוצא דם. יכול לצאת דם, זו גם שאלה אם יוצא דם, והשאלה היא האם למרוח, זו שאלה על מריחה, כמו משהו מ... ממחה... אני לא יודע, לאחרונים יש מחלוקת האם משחת שיניים נאסרת לגמרי, שיש על זה לעשות.

רפואה לעיניים – יין על עיניים

הלאה, אבל נמשיך הלאה. יש דרך לרפא את העיניים, מלשים יין לתוכן. אני מניח שמה ששוטפים במוצאי שבת בהבדלה את העיניים, עשו סתם משהו עם זה, אוקיי. אני אומר, הסגולה יש לה משהו עם משהו שהיו עושים פעם, זה לא כל כך רחוק, זה לא דבר מוזר.

למדתי אתמול באיזה ספר היסטורי, ש... אה, אומרים, מתי צריך את המידה של אומץ, כן, אומץ, מידה חשובה מאוד. אומר, מתי צריך אותה? כשצריך להתרפא. והמפרשים הסבירו לי מה זה שייך. אבל הרבה פעמים, הרופא אומר, לשים בעין משהו. צריך אומץ לעשות את זה... אז חלק מהרפואה הוא משהו מפחיד.

סטייה: ציציות מרובות – "להתרחק מן המזורות"

כן, לא, אני חושב למה הסגולה צריכה להיות קשורה למשהו שהיו עושים. זה לא... סתם, ראיתי משהו מעניין... ראיתי שמישהו הוציא ספר על ציצית. קראתי אותו בשבת כי קראו את פרשת ציצית. והוא שואל מממה גדולים, מהגדולים הליטאים, האם לעשות את המנהג ללכת עם כמה ציציות, כמו שר' חיים שמואלביץ' הלך. הוא שואל קושיא, שאם זה... הוא מביא ראיות שכל בגד הוא מצווה, נו למה לא לתפוס הכי הרבה מצוות?

ראיתי, ר' דב לנדא עונה לו שלא לעשות, והוא אומר "להתרחק מן המזורות". צריך להתרחק מדברים מוזרים, אפילו על חשבון שאולי אפשר לתפוס מצווה. זה היה מעניין, ראיתי את זה. היה לו מאוד פחד... זה גם קצת מעניין כי זה סובייקטיבי. כן, מספיק אנשים רואים את בני ברק כמוזרות. צודקים הם. אבל על כל פנים, הוא אומר שאפילו על חשבון שאולי הולכים לתפוס מצווה, יש עניין להתרחק מדברים מוזרים. זו קושיא, זה ימשוך אנשים אחרים מתורה ומצוות.

ור' חיים ענה שלא עושים כך. הוא אומר לו, כי אם כן, יצטרכו מכל אדם לעשות מאה חדרים קטנים בביתו ולשים מאה מזוזות, ובכל יום לשחוט מאה תרנגולות. כך עונה לו ר' חיים בפיקחותו. אבל זו קושיא, שלא צריך, צריך לשקול למה.

המשך: רפואה לעיניים

אוקיי, אוקיי, אנחנו לא רואים כבר איזו תמיכה. אוקיי, הוא שם את זה על ה... זה לא ברור, אנשים כשרואים אותו עושה שם על העין, ואחר כך שזה יטפף, לא ברור שהוא עושה את זה לרפואה.

רוק תפל – רוק כרפואה

"ורוק תפל", רוק גולמי. רוק לפני שאכלו עוד משהו הוא רוק אמיתי, אחרת יש לו כבר איזה טעם של קפה או של מה שאכלו או שתו זה עתה. רוק תפל, רוק אחרי קימה, צריך להיות רפואה בלי טעם צדדי, יש לו רק את הטעם

דובר 2: שמים בפעם הראשונה. מותר לשים לכתחילה, כן. לא רק אם נפלה. כן.

דובר 1: ובכל מקום... כן. כי שאין איסור שבות במקדש. במקדש מקילים.

דיון: מדוע דווקא רטיה?

מעניין שהוא אומר זאת דווקא לגבי רטיה. האם הוא מתכוון לומר שיש לזה דין כללי על כל הרפואות, או רק על הרטיה דווקא? מעניין. שם מותר, כי לא גזרו, ואין איסור שבות במקדש. הדרך... שאין איסור שבות במקדש זה דבר מאוד כללי. זה לא נעשה דווקא עם רטיה.

דובר 2: אהא. שאלה טובה. אולי זו הסברא. אה, במקדש... מעניין. לא מביאים שם שום קולות, אני לא יודע מה. הרפואות האחרות, בדיוק אחד, חושש באחד מאבריו, מה נכנס במקדש, חושש באחד מאבריו. אבל רטיה היא, כמו שאמרת, נעשה אחד שנחבל, שמים רטיה.

דובר 1: הראב"ד לא מסכים עם הסברא שהנהנים היו יותר זהירים לשים רטיה, שלא יהיו בעלי מום. הם היו צריכים לתקן מהר אם הם פוגעים בבועה, אני לא יודע.

דובר 2: מה אתה אומר על הראב"ד?

דובר 1: הראב"ד חולק על כל הדבר. הוא אומר, אפילו על גבי קרקע מותר להחזיר.

דובר 2: אה. אז יש שאלה מה... לא ברור.

מקנה בסדין – ממחק

ובכל מקום, אומר הרמב"ם הלאה, מקנחין את המכה, מותר לנגב את המכה. **אבל אין מקנה בסדין,** הוא רואה את הסדין שלנו לא כמו שאנחנו רגילים מנייר או סחורה, סדין הוא יותר משהו רך, בואו נחשוב אולי כמו עלה אלורה, שאם מורחים, אם מחליקים זה ממחק.

דובר 2: אה, הסדין בא כבר עם משהו... מרוח בקרמים, כן. בדרך כלל. אה, מקנה בסדין פירושו מה? פירושו לנגב את הסדין? לנגב מהקרח?

דובר 1: אהה, לחתוך או לנגב, כן. אוקיי, שייך ממחק, על סדין שייך להיות ממחק, כלומר מלבד הדין של רפואה בשבת יש דין שצריך להיזהר ממחק. נכון, כבר למדנו את זה, שממחק בסדין, עמד מפורש ב... על הרמב"ם ממחק, שהולכים ללמוד אותו, כן. כן, אני מתכוון למדנו ממחק, כן. אוקיי.

סכין וממשמשיין – מריחה ועיסוי

אהם, עוד, עוד דבר שאסור לעשות משום רפואה בשבת הוא... סכין, אה סליחה, זה מותר לעשות, **סכין וממשמשיין,** אני מתכוון ממשמשיין היא לשון יותר טובה, מותר למרוח שמן ואחר כך לעסות עליו.

דובר 2: אתה מתכוון שזו לשון יותר טובה היא הגירסא הנכונה, הלשון הפחות טובה, כי המדפיס תיקן לשונות כמו שיכול, אבל הרמב"ם לא דיבר את השפה שלנו בדיוק, בכל מקרה.

דובר 1: כן, ממשמשיין היא מילה מוכרת בלשון הקודש, ומסמשיין זה גם כנראה מילה. זו אותה מילה, רק הדרך הנכונה לכתוב. מביין? מסמשיין.

דובר 2: לפי הרמב"ם מחזיקים שהולכים להיות מסמשיין. אהה, מסמשיין פירושו שמישהו אחר עושה לך זאת למה?

דובר 1: לא, לא, אוקיי, לא התכוונתי לומר, אוקיי. יש תשובה ממשמשיין בבואן, בכלל ה... מה פירוש ממשמשיין בדרך אגב בשייכות? לא ראיתי את כל הנושא, אני לא יודע. ממשמשיין בבוא, מה הלשון ממשמשיין בבוא? אני אגיד לך למה זה בא. אוקיי. ממשמשיין פירושו למשש, כן, אילו משנו אבותינו, ממששים. כן, כאן זה גם פירושו, כך גם מפרשים.

כן, פירושו פשוט מאוד לעשות עיסוי לתינוק הרבה פעמים, התינוק עצור, מורחים קצת שמן ומעסים קצת את הבטן, עיסוי. זה מותר לעשות בנימין בשבת, כי זה לא ממש דרך רפואה, אפשר לעשות זאת סתם כך להנאה, או מה. אבל כי שיסוך וימשמש בבת אחת, אבל לא לעשות בנפרד, שוב, לא לסוך קודם ואחר כך לממשש, אלא לעשות זאת בבת אחת. כדי שלא יעשה

אוקיי, עוד דברים שאסור. **אין נותנין חמין ושמן על גבי המכה.** חמין ושמן עוזר למכה, אסור לעשות זאת בשבת, **ולא על גבי מוך שעל גבי המכה.** אפילו לא שמים ישירות, שמים על המוך, ומשם זה יספוג לתוך המכה.

דובר 2: כן, מים חמים עם שמן.

דובר 1: חמין ושמן ששכתו אמו, זו הדרך לטפל בפצע. **ולא על גבי מוך ליתן על המכה,** לא על המוך שכבר מונח על המכה, וגם לא על המוך אפילו לפני השמה על המכה, אסור בכל אופן.

מה מותר?

אבל מה מותר? **אבל נותנין יין חוץ למכה,** האלפסא על גבי עין, מבחוץ ליד המכה, **ושופשף ויורד למכה,** ואחר כך זה נוטף על המכה. עוד, כיון שלחם ושמן אינו רפואה, זה דבר רגיל. מה שקורה על המכה שמים על הידיים, וכל זמן שלא שמים על המכה לא רואים שזו רפואה.

מוך יבש ומוך עתיק

אבל המוך העתיק, היה מוך ישן שאין סיבה שיהיה שם. אבל **נותנין מוך יבש על גבי מכה,** מותר לשים מוך יבש, חתיכת צמר יבשה, על גבי המכה, כי נראה שגם זה לא דבר מוכח שהוא שם לרפואה. אולי הוא שם, אני לא יודע למה, משהו לא נוח לו שם.

אבל המוך העתיק, אם זה כבר גזה ישנה, מוך ישן שכבר השתמשו בו והוא כבר ספג תרופה או מה?

דובר 2: עתיק פירושו שהוא מבגד ישן.

דובר 1: אה, בגד ישן. זה לא חדש. חדש זה משהו אחר, אני לא יודע למה. חדש יותר מוכח שזו רפואה.

דובר 2: לכאורה אדרבה, חדש יותר דבר מצוי ששימו אותו מסיבות אחרות, אני יודע, לנוחות או לחום, אני לא יודע מה. הישן מוכח שאין סיבה אחרת לשים.

דובר 1: כן.

רטיה – תחבושת

עוד, רטיה, רטיה פירושה כמו תחבושת, גזה, דבר כזה. **שפירשה על גבי כלי,** שהורידו אותה מהמכה, כן, הורידו אותה מהמכה, והיא נפלה, או הניחו אותה על גבי כלי, הניחו אותה על השולחן, הניחו אותה על הספסל, מותר להחזיר.

יש לשון, אה, **אם פירשה על גבי קרקע,** אם אבל נפלה על הרצפה, נראה כדבר חדש, לא נראה שהיא כבר הייתה מונחת, זה לא כל כך מוכח שהיא כבר הייתה מונחת.

דיון: מראית העין או דומה לרפואה?

דובר 2: מעניין שמהדברים האלה מסתכלים על אנשים, לא מסתכלים על ה... איך נכנסים אנשים? אוקיי. כן כן. שהנושא הוא האם זה לא מראית העין, או אז זה יותר דומה לרפואה או יותר... אבל כאן מדברים על כל הרפואות אם עושים זאת באופן שלא נראה שהוא עושה רפואה. או יודעים, נראה, רואים שהאדם יודע שזו הרטיה שפשוט נפלה, אבל לאדם אחר נראה כאילו הוא מרים עכשיו מהרצפה. אני לא יודע, צריך לחשוב איך כל הדברים האלה עובדים.

דובר 1: אני לא חושב ש... צריך לדעת שכל הדברים האלה הם ממש כמו... כי באופן כזה הוא התחיל לעשות רטיה ולהחזיר ולהרכיב, אבל זה משהו כמו גזירה שלא עושים רטיה בשבת. כל עוד אפשר להבליע את זה, דרך אגב, אני לא עושה עכשיו רטיה, אני מחזיר, אבל ברגע שזה הופך לעניין שלם, אני עושה כבר רטיה, יש איסור של רטיה בשבת. אוקיי.

רטיה במקדש

ומניחין רטיה על גבי מכה לכתחילה במקדש. על... במקדש מותר לשים רטיה.

שצריך לנוח בשבת, יש לו פסוק אחר לזה. אבל הדברים של מנוחה הרמב"ם מסביר אחר כך, סוף... בסימנים המאוחרים יותר.

אני אומר, אני מוסיף כאן כי נגעת בנושא. בוודאי שיש נושא של רפואה, אני רק מציין, אני רק מציין, כי רק יכול להיות שחלק מהדברים נפלו גם לענות על קושייתך. אתה אומר מה זה קשור לשחיקת סממנים? יכול להיות שזו רפואה שאסורה מסיבות נוספות גם, שהיא סתם טרחה וכדומה.

או יכול להיות שלא פלוג, פעם אחת שאסרו רפואה אסרו לא רק כשזה קשור ישירות לשחיקת סממנים. זה נכון, השאלה רק עד כמה זה הולך. אוקיי, ועוד דברים, אבל תראה, כתוב במפורש, ההלכה הבאה כתובה במפורש על מה שחשבת.

הלכה: רחיצה במים הרעים – לקראת שבת עונג

דובר 1: עוד דבר שאסור לעשות בשבת. אסור להתרחץ במים שמשרשלין, נראה שזה כשהולכים למקווה מלוכלכת מספיק שתגרום לך מיד להיות משרשלי, או מים שיש בהם חרקים, מה שזה לא יהיה, זה סוג של מים. ולא בטיט שטובלין בו, לא בוץ שטובלים בו, בוץ, מים בוציים. ולא במי משרה בעושיין, מים ששרו בהם עור למה. ולא בים סדום, ים סדום פירושו ים המלח. ולא במים הרעים שבים הגדול, שכל אלו צער הם, וקרוב הדבר להיות רחיצה של שבת עונג.

כלומר, הדבר הזה לא אסור כרפואה, זה אסור ככבוד שבת עונג. אני אומר, זה לכאורה גם דברים שאף אחד לא עושה לרפואה, אבל האיסור הוא יותר לא כי זה צער. צער. אני מתכוון לומר כך, זה בסך הכל להתרחץ, מה איכפת לך במים האלה או האחרים? זה לא כל כך ברור. הוא מוסיף, זה בכל זאת בגלל שבת עונג.

היתר: אם לא נשתהו שם אלא מעט

דובר 1: לפיכך, תראה, אבל בגלל זה יש היתר. לפיכך, אם לא נשתהו שם אלא מעט, אפילו לא היה שם זמן רב, אפילו שיעור לחטט בראשו, וזו הסיבה שהוא הלך לשם, מותר. כי הדבר כך, זה לא צער כל כך גדול, הוא הולך להמתין דקה. יש המתנה, אבל מה קורה עם חלק הרפואה? נראה כך, אולי העניין של נשתהו באמת צריך להיות כמו הדברים האחרים, כמו על גבי אוויר, כי אז לא כל כך ברור שהוא עושה רפואה.

דיון: צער מול רפואה – מה הסיבה העיקרית?

דובר 2: נראה כמעט כתוב כך. צריכים להיות שני הדברים, כמו רפואה והעניין של צער. צריכים להיות דברים, כי הוא הולך לשם כי הצער האחר גדול יותר.

דובר 1: כן, אני מתכוון, למה הוא הולך לשם אפילו אם זה צער? כי הבטן שלו כואבת לו יותר.

דובר 2: מה הבעיה עם לקראת שבת עונג? הוא עושה זאת במוצאי שבת. נראה משהו, כן, אבל הוא חולה שאין בו סכנה, אמת. מותר לו לעשות אפילו מלאכות דרבנן בשבת. איך אתה יכול לומר שיש איסור? כל האיסור של רפואה הוא כשזה אפילו לא חולה שאין בו סכנה. נכון?

דובר 1: אני אומר שחייב להיות שהסיבה העיקרית כאן היא רפואה, לא הלקראת שבת עונג. כי אם הלקראת שבת עונג לבד, הרי האדם מחליט מה עונג גדול יותר. הוא הולך לשם כי הבטן שלו כואבת לו מאוד. אף אחד לא מחפש, כולם מחפשים עונג, גם באמצע השבוע אדם מחפש עונג. והולכים לשם כי זה יותר חשוב.

תרגום לעברית

דובר 2: קודם כל, זה לשיטתך, כי אתה תומך בטיפשות של הזמנים הנוכחיים שהכל סובייקטיבי. זה לא אמת. עונג הוא אובייקטיבי. מה שאדם רוצה לעשות משהו שאינו עונג, לא הופך את זה לעונג, זה הופך את זה לדבר שהוא רוצה לעשות. ואפילו האדם, כשהוא עושה תרגילים מסוימים או דברים מסוימים שהם לרפואה, הוא לא עושה את זה בזמן שהוא רוצה ליהנות. הוא עושה את זה בזמן שהוא צריך לעשות את זה, שהוא צריך

כדרך שעושה בחול, רואים שבחול עושים זאת בנפרד, זה בדיוק סדר הדברים, אבל לא לעשות זאת באופן שעושים בימות החול, מותר. מאוד פשוט.

מעניין, הוא לא אומר זה לא כי נראה פחות כרפואה, אלא נראה פחות כחולי. כל הרפואות הן חולי. בשבת הוא אומר, שינוי כדרך שעושה בחול פירושו שלא לעשות כמו האופן הרגיל של רפואה. כי הסיכה והממוש הוא דבר בפני עצמו שעושים. לא, שוב, כי זו רפואה לא עושים זאת סתם בעולם, ורפואות לא עושים בשבת, צריך לעשות זאת אחרת.

הלכה: אין מתעמלין בשבת

דובר 1: ואין מתעמלין בשבת. הלכה חדשה. אסור לעשות התעמלות בשבת. מתעמל מלשון עמל. מתעמל לא פירושו התעמלות אבל בואו נראה מה פירושו. מתעמל פירושו עמל, מלשון עמל. הוא כבר גיד מה זה מתעמל.

איזהו מתעמל? זה שדורס לו על הגוף בכח עד שיגע ויזיע. אה, זה עיסוי חזק מסוג מתעמל, שדורכים על אדם, עושים, מכים על אדם עד שהוא נעשה יגע, הוא נעשה עייף מזה והוא מזיע. או שיהלך עד שיגע ויזיע, שהאדם עצמו הולך עד שיגע ויזיע, עד שהוא נעשה עייף והוא מזיע.

הדברים האלה אסור לעשות, לפי שאסור ליגע עצמו כדי שיזיע בשבת. אסור להתאמץ ולהתאמץ כדי להזיע להשיג רפואה, כי ההזעה היא רפואה.

דיוק: "ליגע כדי שיזיע"

דובר 1: הוא מכניס את המילים "ליגע כדי שיזיע". הוא אומר שהתעמלות שלא מביאה זיעה, האם זה אומר שאדם יודע שהתעמלות היא בריאה, ולכאורה אין זו רפואה, זה דבר של אורח חיים. זה משהו יותר, זה משהו כדי שיזיע, שהזיעה תעזור לו... אולי לא מה שאנחנו מכירים כהתעמלות שהיא סתם בריאה. אסור לעשות התעמלות בשבת. כל השבוע גם לא חסידי.

דובר 2: לא, זה לא עניין של...

דובר 1: הוא לא אומר בבירור. בפשטות, דברים שהם רפואה אסור לעשות.

תוספתא: אין רציין בשבת כדי להתעמל

דובר 1: הוא מביא בתוספתא: "אין רציין בשבת כדי להתעמל, אבל מתעמל כדרכו ואינו חושש אפילו כל היום כולו." אחר כך נאמר הלכה אחרת של "שלא ירוץ בשבת", שאסור לרוץ בשבת, זו הלכה נוספת שאין לה קשר לרפואה. כאן מדברים על רפואה.

דיון: מה הקשר לשחיקת סממנים?

דובר 1: וכן אסור לעמוד בקרקע דימוס. מה זה "קרקע דימוס"? מה הפירוש? קרקע שממנה יוצאים מים חמים, כמו חמי טבריה, כך מביא מהערוך. זה מקום מסוים שהקרקע בוצית, וצריך... בקיצור, גם איזו דרך של פעם.

דובר 2: לא, לא, לא, זה לא פעם. זה מקום שעומדים בו, ושם, כמו שאתה אומר, חם ויבש, וממילא מרפא זה לרפואה.

דובר 1: בקיצור, לא הולכים לשם רק לשם רפואה, לא הולכים לשם ביום שבת אף פעם.

וכן אסור להתעמל - להיות מתעמל, כלומר כמו מתעמל שדורכים עליו.

דובר 2: מתעמל לא פירושו לעשות התעמלות כמו שאתה אומר, מתעמל פירושו לגרום לאדם להזיע או משהו כזה, כדי להתרפא. אפשר לדרוך עליו, הוא יכול ללכת בעצמו, או הוא יכול ללכת לקרקע דימוס, זו קרקע חמה שגורמת לו להזיע.

דובר 1: כל הדברים האלה מעניינים מסיכה והתעמלות, כי אלה לא דברים שהם שונים מאוד מרפואה. זה סוג אחר של דבר, זה בסך הכל אולי קצת יותר מורחב, אבל גם את זה אסרו. וזה משהו שלא עושים רק בגלל רפואה. אני אומר, אבל זה כבר קצת רחוק יותר מהחשש של שחיקת סממנים שהוא על תרופות.

אני זוכר שמישהו טען שזה סתם כי צריך לנוח בשבת. יכול להיות שזה אכן הרמב"ם, אבל לא לפי דרך הרמב"ם. אבל אני אומר, הרמב"ם גם מחזיק

דובר 1: וכמו ששאלת, זו רפואה, לא עושים רפואות לבהמות, אמרת עכשיו.

דובר 2: בסדר.

דובר 1: וכן אחוזת דם. מה זה אחוזת דם? אחוזת דם פירושו מה, יש לה יותר מדי דם? או אחוזת דם?

דובר 2: לא, זה בעיה אחרת, יש לה יותר מדי דם, סוג של מחלה או משהו.

דובר 1: כן, אז על ידי זה שהיו עושים הקזת דם, כשהחזיקו שיש יותר מדי דם. מעמידין אותה במים בשביל שתצטנן, מותר להעמיד במים כדי שתתקרר, ואין חוששין שמא ישחוק לה סממנים.

כן, לבהמה... כאן הוא אומר מאוד ישירות, ואין חוששין שמא ישחוק לה סממנים. הוא לא אומר סתם כי זה לא ממש רפואה. לא, נראה שזו כן רפואה, רק בהמות, אדם לא יכול לשחוק סממנים לבהמה בשבת, עד כדי כך אין אנו חוששים.

דובר 2: לא, זה לא כלל על הכל. הוא לא אמר שמותר לעשות רפואה לבהמה. הוא אומר רק את הדברים הספציפיים האלה, מותר. הוא לא אומר שמותר לתת לבהמה... מה אתה רואה שזה כבר משהו אחר? הוא לא אומר שמותר לתת לבהמה תרופה ממשית.

דובר 1: כי זה כבר יותר קרוב לשחיקת סממנים.

דובר 2: אני לא מסכים איתך. זה הרי שתי רמות רחוק יותר משחיקת סממנים. עדיין לא היה אף דבר אחד שלא התירו לבהמה. וכך הוא מביא כאן.

דובר 1: אבל הוא עדיין לא אמר רפואה ממש לבהמה. הוא רק אמר כמו לתת שריטה ולהריץ אותה. אדם אסור לרוץ בשביל שיתרפא.

דיון: למה בהמות שונות?

דובר 2: כן, אבל יש דברים שקשורים ישירות לשחיקת סממנים, כמו לשים תרופה או לתת תרופה. זה קשור ישירות. ההבדל הוא מדרבנן.

דובר 1: בסדר, בהלכה אין את ההבדל. ההבדל הוא דבר אחר, כי "אלמלא קראו שורה". זו ההלכה, זו המציאות. כתוב "כמשמעו", לא אמת. "כמשמעו", לא אמת. "כמשמעו".

אז השאלה היא, כמו שמישהו אומר ששחיקת סממנים היא הלכה כללית על כל הרפואות, או שזה הולך רק על הדבר שאני עוסק בו?

דובר 2: לא, כי אדם גם היה יכול ללכת למים או אפילו בשביל הנאה.

דובר 1: להנאה לא היה... זה קריר, משא"כ שחיקת סממנים לבהמות. זה לא הולך ככה. אם לא שבת אולי, בימי החול אולי כן, אבל שבת לא. כך אומרים כמעט כל המפרשים. אבל גם, אם לא, לא צריך להגיע לתירוץ הזה, זה מיותר. סתם שהוא אומר שזה היתר, שהוא אומר טענה כאן.

מה שכתוב כאן הוא שלבהמות מותר לעשות רפואה בשבת. כך נראה כאן. למה? כי בהמה אין את הגזירה של צער בעלי חיים. אבל בהמה היא... משהו כזה.

דובר 2: כן. הוא לומד תירוץ אחר, אבל משהו כזה. אדם, תירוץ טוב מאוד. כמו אדם, כמו אם זה חולה שיש בו סכנה מותר לעשות הכל, יש חשש שכשהוא לא חולה... זו ההלכה. כשהוא לא חולה, כן, זה הגיוני. מתוך שהקלת לו בסופו, יחמיר לו בתחילתו. אז כשהוא לא חולה, אז יש את החשש של שחיקת סממנים. משא"כ בהמה שאסור לעולם שום היתר לעשות, יש לאדם כבר גדר. זו לא סכרה רעה.

דובר 1: על כל פנים, אנשים דואגים. למה צריך להגיע לזה? יכול להיות שהוא דואג פחות לבהמה שלו מאשר לעצמו? אני דואג ליהודי אחר, אבל לא על... אלא אם כן זה מהממון חולה מגפה, כן.

מקיא את אכלו בשבת

דובר 1: בסדר, הלאה. עוד דברים שאסור לעשות. למה למדו מהאדם בהמה וממון? עוד משהו יש שיכלו ללמוד. אה, כבוד הבריות, שמירת שבת, זה יכול להיות. אה, עוד דברים שאסור לעשות שדומים לרפואה.

לעשות את זה. שבת היא זמן שצריך ליהנות, לכן הוא לא עושה דברים כאלה.

חידוש: אולי כל איסור רפואה קשור ל"וקראת לשבת עונג"

דובר 1: אני מתכוון אבל כן, יכול להיות שכל הנושא של רפואה לא כל כך רחוק מהנושא של וקראת לשבת עונג. אני אומר את הגזירה למה משום שחיקת סממנים, אם אתה רוצה קונספירציה, דברים כאלה שאנחנו אוהבים לפעמים. לומר שיכול להיות באופן כללי שהרפואות, הפשט שיש טעם אחד לכל הרפואות יכול להיות ועשית לשבתך עונג. מהגדר של אסור לבקש צרכיו בשבת, כי הוא לא יחשוב עכשיו על מה שחסר לו, הוא לא יחשוב על הצער שלו, הוא יתמקד במה שטוב. זה מה שאני מתכוון.

דובר 2: כן, שבת היא ממילא כך. אם מישהו חולה, הוא צריך לקחת טיפול, אבל אם יש לך ברירה, זה מה שאני מחזיק בדברים שיש לך ברירה, אתה יכול לעשות את זה במוצאי שבת, תרגילים אתה צריך דווקא בשבת? תעשה את זה במוצאי שבת. שבת היא מנוחה.

דובר 1: הגיוני, כי אם הוא כבר לא מחזיק מעמד, הוא כבר יהיה בגדר חולה שאין בו סכנה שמותר כן. מדברים הרי כל הזמן כל עוד הוא יכול באמת לעשות את זה ביום ראשון בשקט.

הלכה: גורדין במגרדת

דובר 1: אמת גורדין במגרדת. אסור לגרד עצמך עם מגרדת. אבל אם היה עליו לכלוך או צואה, אז מותר, כי לא חושבים שהוא עושה את הגירוד לרפואה. הוא עושה את זה, אז מותר לגרור כדרכו. אפילו אם יש לו גם הנאה מזה, שיש לו גם את המגרדת שפותחת.

הלכה: סוכין ומפרכסין לאדם לענגו אבל לא לבהמה

דובר 1: סוכין ומפרכסין לאדם לענגו, מותר להיות סך ומפרכס כלומר כמו סתם להכות, לעשות עיסוי חזק. אבל אחרת ממה שלמדנו קודם דורשין אגפינן כדי שזיעו, זה דבר אחר, לאדם לענגו, לענג אדם. אבל לא לבהמה, כי כתוב מיד אחרי "וקראת לשבת עונג", אם זה לענגו, אבל לא לבהמה, אין ענין של לעשות עונג, יש ענין של שביתת בהמתו, אבל אין ענין של עונג בהמתו.

הנקודה היא שאדם צריך לעבוד, אדם לא עובד בשבת כדי שהבהמה תהיה מרוצה. אבל להסיר צער מותר כן. כמו להסיר צער. סתם הבהמה קיבלה שריטה כזו?

דובר 2: לא, שריטה אחרי שבת.

דובר 1: אבל אם הצער של הבהמה מותר להסיר צערה על ידי סיכה ופרכוס, כי הרפואה לא כל כך גדולה נראה. זה לא רפואה. גם, לענג אסור, שזה לא צורך של שבת, אבל להסיר צער זה צורך.

אכל כרשינים הרבה, ובהמה זו נתפטה. מריצים אותה בחצר כדי שתרוץ, רצים סביבה איתה, גורמים לה לרוץ בחצר כדי שירד מה שאכלה. מריצים אותה, האנשים רצים איתה.

רפואה בשבת: בהמות, מקיא, מרקד

רפואה לבהמות — המשך

דובר 1: זה אומר גם חלק ברפואה, שהרפואה לא כל כך גדולה, נראה. זה לא רפואה. אבל גם לענג יש הוצאה, כי זה צורך שבת, אבל להסיר צער זה צורך.

בהמה שאכלה כרשינין הרבה, בהמה שאכלה יותר מדי, מריצינן אותה בחצר. מה זה? רצים סביבה איתה, גורמים לה לרוץ בחצר, כדי שירד קצת מה שאכלה.

מריצינן פירושו שהאדם מותר לרוץ איתה? אני לא יודע. אולי מריצינן פירושו עושים לה מרוץ, הוא רץ איתה. מריצינן אותה, ומה הרפואה?

דובר 2: לא, הוא אמר שהחידוש שמותר זה לא סתם לומר לבהמה לרוץ, מותר בעצמו לרוץ למה? אני לא יודע. למה צריך להגיע לזה? למה לא היה מותר לגרום לבהמה לרוץ?

דובר 2: כן, יש עצות, לא עושים שאנשים יסבלו בשבת. זה כלל גדול בתורה. הרבנים לא רוצים לגרום לאנשים לסבול. בדאורייתא אפשר להיות תקוע לפעמים, אני לא אומר, כי אתה יודע, התורה לא מתירה, לא מתיר, צריך למצוא עצה. אבל בדרבנן אין דבר כזה צער. אז אם זה דבר שאין בו שחיקת סממנים ממש, אם זה סתם כך, זה לא... כלומר, רפואות אחרות שאפילו זה לא אוכל נפש שעדיין מתירים, זו המילה.

זה מעניין, כי עם הכלל הזה הוא היה יכול להוריד הרבה מההלכות. כי לעשות בוודאי, אם יש ענין של... למשל להזיע, אין לו צער. להזיע לא בא להסיר צער.

דובר 1: הוא עושה את זה בגלל צער, אף אחד לא רוצה ללכת במלוכלך... הוא אומר הרי כי יש צער בגלל קדושת שבת ועונג, ויש לו צער גדול יותר כשהוא לא עושה את זה.

דובר 2: זה לא מוסכם איתך קודם, זה לא אמת. יש לו צער, הוא לא מדבר... הוא יודע שיש לו בעיה כרונית, הוא לא עושה את זה לשם רפואה, אבל זה לא שהוא יושב עכשיו ומשהו לוחץ אותו. אם משהו לוחץ אותו, הוא צריך למצוא עצה.

דובר 1: אני לא מסכים. אין פעם שיושב יהודי... אין דבר כזה, לא למדנו בכל שבת שלא לשתות חומץ. למדנו שלא לשתות חומץ. יש דרך? יש דרך? בוודאי, בוודאי.

ההלכה היא מעשית, בוודאי הלכה דרבנן היא מעשית. אין אף הלכה אחת, אני רוצה לומר הלכה ברורה, ההלכה קיימת לך. אין דבר כזה שיהודי צריך לשבת בשבת ומשהו יאב לו כי החכמים לא מתירים לקחת רפואה.

קודם כל, אם זה באמת כואב לו, זה חולה שאין בו סכנה. אבל אפילו פחות מזה אין דבר כזה. בסך הכל יש דבר כזה שאל תעשה דברים שיגרמו לך אפילו יותר צער או סתם טירחה בשבת, שאתה יכול לעשות במוצאי שבת. אבל כל פעם שיש בעיה באמת, יש עצה איך אפשר לעשות את זה. לא הדרך הנוחה, לא הדרך הנכונה, אבל כן. עושה הבדל שזה לא יהיה שבועתי. שבת לא עושים כמו בשבוע, זה בכלל לא כמו בשבוע.

מרקד — ניפוי

דובר 1: עכשיו נלמד קצת על המלאכה של מרקד, הדרבנן של מרקד. מרקד פירושו לנפות את הקמח מהלכלוך. ועכשיו נלמד מה דומה לזה.

אומר הוא, המרקד מאבות מלאכות, לפיכך אין כוברים את התבן בכברה, אסור לנפות את התבן בסוג של נפה לתבן, ולא יניח כברה שיש בה תבן, אסור גם אפילו לתלות את הכברה שאחר כך יפול משם המוץ, מפני שהוא כמרקד. אפילו הוא לא עושה את זה בידיים, אבל התלייה דומה למרקד.

ומה זה דאורייתא? לכאורה.

דובר 2: זה לא דאורייתא. מרקד הוא דאורייתא, וזה דרבנן. זה כלאחר יד. ולא ניחא ליה זה כבר דרבנן, אהא.

דובר 1: אבל מה מותר כן? נוטל תבן בכברה ומוליך לאבוס. מותר כן בדרך לאבוס לתת לאכול לבהמות, מותר לשאת עם כברה, אפילו בדרך יפול המוץ בשעת הליכה.

הלכות שבת — מלאכת לש מדרבנן ומאכילין בהמה בשבת

המשך: כוונה במלאכת דש

דובר 1: לכאורה פירושו לומר שעיקר כוונתו אינה המרקד, עיקר כוונתו שזה יגיע. הוא משתמש כן דווקא בכברה כי הוא רוצה שיפול המוץ, אבל הוא לא מתכוון דווקא לזה, כן? כך הייתי מפרש.

דובר 2: אהא.

הלכה: מגבל — לישת קמח קלי

דובר 1: הלאה. נלמד את המלאכה של לש מדרבנן.

מגבל, אומר הרמב"ם, מגבל, כשמישהו לש, הוא חייב משום לש. לפיכך, אין מגבלין קמח קלי הרבה.

אין מקיא את אכלו בשבת. אדם שאכל יותר מדי, הוא רוצה להקיא, אסור. מה גם כאן, כי בדרך כלל עושים את זה רק לרפואה?

דובר 2: כן.

דובר 1: גם מדובר במקיא על ידי סם. כשהוא מקיא את האוכל על ידי נטילת סם, על ידי נטילת תרופה חזקה שתגרום לו להקיא. מה אז הגזירה ישירות "שמן ישחוק סממנים".

אז כאן אתה רואה את מה שאמרת, אבל אם רוצה להקיא בלא סם מותר. אז זה לא הקאה בידיים, למשל. רואים שזה בכלל לא רפואה. רק בסם זה דומה ל"שמן ישחוק סממנים". הוא לא אומר אם זה אסור משום רפואה.

דחיקת כריסו של תינוק

דובר 1: בסדר. ואסור לדחוק כריסו של תינוק כדי להוציא רעי שלו. אסור ללחוץ על תינוק שיש לו, הילד הקטן ביותר, ללחוץ על הבטן להוציא רעי שלו, שמא יבוא לידי שחיקת סממנים המשלשלין.

אלו כל ההבחנות שהחכמים הסתכלו על זה מביא כן וזה לא מביא. אני לא יכול להגיד לך את המציאות. בכלל, ללמוד הלכה זה הרבה מאוד ללמוד מציאות. זה לא ללמוד סברות, הלכות, תיאוריות. זה להסתכל סביב בעולם. והחכמים, כשהם עשו את ההלכות, או קיבלו, אני לא יודע בדיוק מי עשה את זה פעם או שזה נעשה במהלך הזמן, זה בנוי על הרבה מאוד ניסיון. זה יותר נושא של ניסיון מאשר נושא של תיאוריה.

אני מדמיון, אני יכול להיות בעל דעות כך. כן, כשאדם עושה כך, הוא לא מגיע לשחיקת סממנים. הוא שותה קצת, מה שלא יהיה, איך קוראים לזה, משלשל, אז הוא עושה סממנים. הוא לוחץ על תינוק אבל, אז כבר כן דומה.

אני לא מאמין שנשב בבית, כלומר ב"כורסה", ונמצא את הטעם של כל ההלכות האלה. צריך לשבת, לא לשבת בבית, אלא לעבוד במרפאה כמה ימים, בחדר מיון. כמו שטראמפ עשה, הוא הלך, אני לא יודע כמה זמן, למבקר ימים, שמונה עשר חודשים. כן.

כפיית כוס על הטבור

דובר 1: ומותר לכפות כוס על הטבור בשבת כדי להעלותו. יש דבר כזה לשים כוס הפוך, לשים לחץ. זה דומה לכוסות רוח של היום, שנקרא בנקס, כן, שמושך החוצה. שמים כוס הפוך, אולי כוס חם, וזה מושך למעלה.

על טבור פירושו לא ספציפית טבור, זה פירושו על הבטן. יכול להיות שזה פירושו דווקא הטבור. הוא אומר שלפעמים הבטן תקועה, וזה מעלה את זה, דומה ל"לדחות כריסו של תינוק", סוג של עיסוי לבטן. הפוך, זה לא לדחוף למטה, אלא לדחוף למעלה, משהו תקוע בשניים. השאיבה, לכאורה כן, לכאורה השאיבה. את זה מותר לעשות.

חינוך קטן, העלאת אזנים, העלאת ענקלי

דובר 1: למה מותר לעשות את זה? דומה למה שמותר לעשות מ... תראה, אומר הרמב"ם, חייב את ההלכות וללפף את הקטן. מותר לחנוק, כמו... כן, לא לחנוק, אבל לאסוף היטב, לעטוף את הקטן. להעלות אזנים, מה פירוש להעלות אזנים? לפעמים האוזן, משהו נופל, ואתה צריך להרים אותה. ולהעלות ענקלי, גם משהו לרכך ב... מה שהענקלי אומר, הוא לא ידע מה זה אומר. איזה חתיכה. ולהעלות ענקלי.

יש כל אלו וכיוצא בהן, אלו הן מן האומנים כדי שלא יבואו לידי שחיקת סממנים. והוא שיש לו צער מהן. כל הדברים האלה לא עושים לעולם, הוא מתכוון, שיהיה חשש של שחיקת סממנים, והוא שיש לו צער מהן. אתה רואה, כאן הוא כן עושה הבחנה ברורה בין דברים שיש בהם דין שחיקת סממנים, ובין דברים ש, אני יודע, להזיע זה קצת צער, אבל להזיע זה גם לא לעולם לעשות עם סממנים.

אבל זה לא "שיש לו צער", זה הרי תנאי כאן. אתה רואה שזה לא ניתן בהיתר עיוור. הוא קודם לא עשה שום תנאי, למשל ב... מרחיץ במים שמשלשלים, בסדר, הייתה העצה של ללכת לזמן קצר.

דיון: הכלל של צער בשבת

מקרה לחלק לכלים קטנים כדי לתת לאכול לכל חיה, לכל בהמה לתת כלי אחר, אתה יכול לערבב את זה קודם בכלי גדול.

דובר 1: כך אני מבין, לא?

דובר 2: אני רואה, אני רואה שמה שאתה חושב לא ברור. מה הייתה הבעיה עם יותר כלים?

דובר 1: זה נכון, לכאורה כלי אחד הוא יותר בעיה, כי זה יותר כזה... זה נראה יותר כאילו הוא לש עסק גדול, דבר גדול.

דובר 2: אני לא יודע.

דובר 1: אוקיי, על כל פנים, הדרך שצריך לעשות את זה, אומר הרמב"ם, צריך לשים בכלי אחד, ואחר כך לחלק. כך אומר הרמב"ם. למה בדיוק כי זה היה בשני כלים, או להיפך, לא כתוב כראוי. אוקיי.

"ומערב בכלי אחד אפילו כור אפילו כורים" – אפילו כמות גדולה, כלומר, כל עוד הוא לא שם בצד למחר, אלא פשוט הוא נותן היום כי יש לו הרבה בהמות, אפילו זה צלחת גדולה אחת מראש, מותר.

הלכה: מאכילין בהמה חיה ועוף בשבת

דובר 1: הלאה. "אין מאכילין בהמה חיה ועוף בשבת כדרך שמאכילין בחול". עכשיו כשמדברים כבר על נתינת אוכל לבהמות, צריך לדעת איך נותנים אוכל לבהמות, אבל גם כל החששות של לישא. כן.

"אין מאכילין בהמה חיה ועוף בשבת כדרך שמאכילין בחול". לא עושים באותה דרך כמו בחול. "משום יובלא דקידוש קטניות ולישת קמח וכיוצא בו, כדי שלא יבואו" – באמצע השבוע כשנותנים אוכל לבהמה, נראה שיש דרך לתת שיהיה טעים יותר לבהמה, עושים בצק או עושים... טוחנים דברים. לא לעשות באותה דרך כמו בחול, כי זה יביא אותו.

שיעור האכלת בהמות

כיצד? "לא יאכיל הגמל בשבת מאכל שלשה או ארבעה ימים". גמל אוכל פעם אחת לזמן ארוך. כן. לא לתת בשבת מאכל... לתת לו לאכול עכשיו לשלושה או ארבעה ימים.

"ולא ירביץ עגל וכיוצא בו ויפתח פיו" לפתוח את הפה ולדחוף כמויות גדולות לתוך כרסם ומעיהם, וכן ליתן לתוך פי יונים ותרנגולים למקום שאינם יכולים להחזיר. לפטם ולכפות על בעלי חיים לאכול.

אבל מאכיל יותר ממה שהבהמה אוכלת, הוא יכול לעמוד שם ולהחזיק את הצלחת ולהראות לה לתת לאכול, ומשקה אותה מעט. אבל אם הוא עומד, היא לא רוצה לאכול כל כך הרבה. אם הוא עומד, זה גם שיעור שמותר לתת לאכול. נכון?

דובר 2: כן.

דובר 1: או משקה אותה מעט, נותן לתוך פיה מים בפני עצמן, וקש בפני עצמו, למקום שיכולה להחזיר. כלומר, במקום בפה שהבהמה יכולה עדיין לירוק. זה עדיין גורמלי. אבל אתה דוחף פנימה לגרון שלה, היא כבר לא יכולה לירוק. אתה מאכיל אותה דרך שלא כדרכה.

חיה ועוף דיורים, למקום שיכולה להחזיר. אחר כך כתוב, "לפניה ויאכלום". כלומר, הוא יכול אפילו לשים בפיה. אבל קל וחומר שאתה יכול לשים לפניה ותאכל בעצמה.

במה דברים אמורים

במה דברים אמורים? כל ההיתרים האלה שמותר כן לפטם בהמות, זה רק במי שמזונותיו עליו. מישוהו שהאדם יש לו חיוב על בהמתו, הוא אחראי. "בהמתו וחיתו ויוני הבית", ציפורים שעפות בבית, "אווזים ותרנגולים", חיות בית, חיות מבוינות.

אבל מי שאין מזונותיו עליו, כגון חזיר ויוני שובך ודבורים, הגמרא אומרת, מה זה "יוני שובך"? יש לו שובכים, השובכים שייכים לו. כן, אבל הסדר הוא שהם אוספים לעצמם אוכל, או דבורים מוצאים בעצמם פרחים מאיפה לינוק. נכון, ולא שהם בהמות כאלה שגדלות אצלך ואתה נותן להם לאכול כל יום. הם מסתובבים והם חוזרים בלילה. אפילו אם, נניח, מסיבה

קמח קלי, על זה אין לישא אמיתית, כי זה לא נעשה בצק קשה, זה לא נעשה ממש בצק, זה סתם כזה, אני לא יודע, משהו אחר. כן, אסור אבל על מנת ללוש קמח שאינו קלי, כמו שידוע הלישה הרגילה.

ומותר לגבל את הקלי מעט מעט. קצת מותר כן, פעם קטנה, זה לא הולך להיות דומה ללש, זה לא דומה ללש.

תבואה שלא הביאה שליש קלויה

אבל תבואה שלא הביאה שליש קלויה, תבואה שהיא מוקדמת, שקלו אחר טחינתה גסה, אחר כך עשו ממנה קמח גס כזה, שהיא כחול, שזה כמו חול, ואינה נקראת שתות, זה נקרא שתות או שוסס, מותר לגבל ממנה בחומץ כיוצא בו הרבה בבת אחת, עם זה מותר כן לגבל.

תרגום לעברית

נראה שלישה היא דבר ספציפי, משהו שמלמעלה נעשה בצק, שבצק הוא סוג חומר חדש לגמרי. הדברים לא קורים כך, זה נעשה קצת יותר דחוס, מלמעלה זה נעשה קצת יותר, זה נעשה קצת אחרת, אבל זה לא שינוי כמו מלמעלה עד בצק.

אף היכן רך, אבל קשה אסור, אם יש תבואה שלא הביאה שליש, אם זה קשה, נראה זה כן כמו לישא.

אז צריכים לשנות, אפילו אלו שסוברים שהקלי מותר, צריך גם לעשות בשינוי. אף פעם לא משתמשים בחומץ, תמיד לא משתמשים בחומץ. אנשים שמים קודם חומץ אחר כך חרוסת, החרוסת היא ממתק פסחי שכבר אחר הפסח אוכלים אותו, זה סוג מאכל שאפשר לקנות בחנויות.

מורסן – שלקות של תבואה

המורסן, שלקות של תבואה, שאינו ראוי לגיבול, אפילו זה גם לא כמו קמח רגיל שאפשר לעשות ממנו בצק, אבל לא עושים ממנו גיבול, לא עושים ממנו בצק, שמא יבוא לגבל עפר וכיוצא בו, כי נראה שמורסן מעורב עם עפר, או שזה דבר מלוכלך, משתמשים בו לכל מיני דברים, משתמשים בו גם כדי לעשות עפר, ונראה שעשיית טיט או עשיית מלט דומה ממש לגיבול.

ונותן מים על גבי מורסן, מותר לשים מים על גבי מורסן, ומוליך בה את התרווד שתי וערב, ואחר כך לוקחים כף ומערבבים קצת, לא ממש מערבבים לכאן או לכאן, מותר לעשות קווים, קווים כך וכך, כי זה לא אופן של לישא.

אבל אינו מרביץ בידו, אבל לא עושים, זה מותר לעשות בכף, אבל לא לערבב ביד, כי אם עושים זאת ביד, נראה זה כן כמו לישא.

ואם לא נתערבב, אם המים והמורסן לא התערבבו, לא לוקחים את היד ומערבבים, כי זה גם דרך לישא, אלא מה צריך לעשות? מנער מכלי לכלי עד שיתערבב, מותר לשפוך מכלי אחד לכלי אחר, כך שיתערבב.

והיתר זה אינו אלא לתינוקות ולמוליכין לשבורים, ההיתר הזה הוא למה שלא הספיקו להתערבב.

דובר 2: אוקיי, זה הכלל.

דיון: כמות מורסן – כלי אחד

דובר 1: ומותר לערב מורסן על דרך זה, זו הנקודה. לא עושים יותר מדי, אבל רואים אותו. למה? כי זה טורח? לא ברור. אולי להיפך, קודם ראינו שאסור יותר מדי, למשל אצל... איפה ראינו שאסור יותר מדי?

דובר 2: "כמלא כלי הרבה".

דובר 1: נראה שכאן מותר כן, אפילו זה הרבה.

דובר 2: אפילו זה הרבה.

דובר 1: אפילו זה צלחת גדולה אחת. אפילו זה כלי אחד. אבל בכמה כלים אסור. איפה אתה רואה את זה?

דובר 2: לא, לא, לא כתוב להיפך. הוא אומר שמותר אפילו זה כלי אחד ויש לך כאן כמות גדולה, כמו "כמלא כלי הרבה". ואפילו אחר כך תצטרך בכל

מנהג אינו ראיה. זה הרי מנהג, וזה גם כל העניין, אני מתכוון, דברים אחרים, שצריך להביא צלחות של אוכל, זה טורח. אבל זה הרי דבר של כ"ף, הילדים מביאים פירורים. אף אחד אין לו טורח מנתינת אוכל לציפורים בשבת. אני רק רוצה להבין.

אוקיי, המנהג שלנו הוא, אני מתכוון, שמים את זה ערב שבת לפני שבת, אני לא זוכר. אני מתכוון שיש סוגי סיבות אחרות גם. יכול להיות.

דובר 2: "צדקתך כהררי אל".

דובר 1: והילדים עושים אחר כך ומספרים. אוקיי, והציפורים, יש לי...

דובר 2: אה, כן? יש לי...

דובר 1: גם, ובכלל, עושים את זה לא בשביל הציפורים.

סיום פרק כ"א: המנהג של נתינת אוכל לציפורים בשבת שירה

דובר 1:

אבל כאן זה הרי דבר של כ"ף, הילדים מביאים פירורים, אף אחד אין לו טורח מנתינת אוכל לציפורים בשבת. אם כן, לא לעשות את זה.

אוקיי, המנהג שלנו הוא, אני מתכוון, בזה שמים את זה לפני שבת.

דובר 2:

תודה.

דובר 1:

לאחרים יש סיבות אחרות גם. ילדים, תשובה מאהבה יש לה תמיד תירוצים טובים. מי עושה את זה? הילדים עושים את המנהג הזה.

סיום השיעור

דובר 1:

אוקיי, עד כאן פרק כ"א. אה, כן? כ"א אמרנו.

גם בכלל, עושים את זה לא בשביל הבהמה בכלל. הבהמה לא צריכה להיות אוכל. אתה עושה את זה כי יש לך מנהג. אתה עושה מנהג. שאלת את הבהמה? שאלת את הבהמה אם זה בסדר שפעם אחת בשבת פתאום נזכרים שהיא קיימת? אני מתכוון שהיא מתביישת. אני מתכוון שאבותינו הקדושים מתביישים. כן.

אוקיי, נו.

כלשהי הוא כן רוצה לתת ביד, כי מזונותיו אינם עליו, לא יתן לפנייהם. לא יתן לפנייהם.

למה? כי זה טורח, או כי תמיד יש את החשש של "שלא יבוא לידי מכשול"? אני לא יודע. הרמב"ם מביא טורח שלא לצורך. לא ברור. אני לא יודע. אני צריך לדעת אם זה סתם שלא לצורך. אני מבין שכאשר יש קצת צורך היה מותר. אבל אם זה סתם, סתם יבוא לידי לישה או לידי לישה, כמו שלמדנו קודם. אוקיי.

מותר להעמיד בהמתו על גבי עשבים

ומותר לו להעמיד בהמתו על גבי עשבים ויאכלום, הוא יכול להעמיד את בהמתו על דשא שהבהמה תאכל מהדשא.

אבל אם היו על גבי דבר שהוקצה, אבל אם יש לו דשא שהוא הניח לסחורה, שהוא מוקצה, אסור לתת לבהמה. למה? כי הבהמה דוחה שבות בהמתו?

דובר 2: לא, אסור.

דובר 1: הוא אומר שכי האדם עצמו לקח את המוקצה.

דובר 2: אה, האדם מעורב בזה.

דובר 1: לא ברור. הרמב"ם לא אומר טעמים, לא צריך לדעת את זה.

ועומד בפניה כדי שתאכל. מה שמותר כן, הוא יכול לעמוד שם ולעודד את הבהמה לאכול, כדי שהיא תאכל מהמוקצה. כלומר, הוא לא יכול לשים את הבהמה ישירות על המוקצה, אבל הוא מכוון אותה, הוא עומד, הוא דוחף אותה, הוא עושה שהיא לא תוכל לאכול מהצד האחר, אלא מהמוקצה. זה מותר, כי השאלה היא רק השימה. מה שאתה שם הוא יותר כזה... זה סוג של טלטול, כי הוא מזיז אותה, הוא מזיז אותה ממש פעולה עם הדבר. אבל סתם לעמוד שם ולעודד את הבהמה לאכול מזה, זה מותר כן.

וכן ביום טוב, שם יום טוב חמור יותר, מותר את הדבר האחרון, אסור את הדבר הקודם. זה מותר לעשות אפילו ביום טוב, שיום טוב חמור יותר במוקצה, יש דברים שהם מוקצה ביום טוב, מותר לעשות ביום טוב.

דיגרסיה: מנהג שבת שירה – לתת אוכל לציפורים

דובר 1: הוא מביא שהמגן אברהם ואחרונים אחרים דיברו על השאלה, שיש מנהג בשבת שירה לתת אוכל לציפורים. אמת היא ש"אין מזונותם עליך". יש מי שטען שלא, זה כן, זה הרי מנהג.